

2.1.3 Ús social dels espais metropolitans

Les Planes de Sant Joan Despí

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Desembre 2018

Autors/es: Marta Murrià, Cristina Sobrino, Carlos González

Tècnics/ques de treball de camp, estadística i cartografia: Elisabet Queralt, Núria Ruíz, Francesc Coll

Bellaterra, Desembre 2018

Índex

1. Introducció.....	4
1.1 Objectius de l'estudi	4
1.2 Metodologia.....	5
2 . Transformació i actualitat de Les Planes.....	8
2.1 Fesomia del barri i dels seus carrers	8
2.2 Usos dels edificis i locals	13
2.3 Característiques de la població.....	17
3 . Frequentació del barri: la vida al carrer.....	19
3.1 El valor simbòlic de la frequentació	19
3.2 Frequentació global del barri: els espais frequentats.....	20
3.3 Apropiació del barri segons característiques de les persones: gènere i grups d'edat	26
3.4 Frequentació mitjana segons característiques dels trams de via	36
3.5 Espais frequentats i espais significats: la pràctica i el discurs.....	40
4 .Ús social del barri: discursos i pràctiques quotidianes.....	45
4.1 . El barri per caminar i estar de pas	48
4.1.1 Els espais per al passeig en el discurs.....	49
4.1.2 El barri com a lloc de pas.....	50
4.1.3 El mapa dels carrers de pas del barri	51
4.1.4 Elements positius i negatius dels espais per al passeig.....	52
4.2 . El barri i el joc de la infància.....	54
4.2.1 Els espais de joc en el discurs dels adults.....	54
4.2.2 El barri i el joc infantil.....	55
4.2.3 Elements positius i negatius dels espais per al joc en el discurs dels adults	57
4.2.4 La percepció dels infants sobre els espai de joc.....	59
4.3 . El barri per a l'esport.....	61
4.3.1 L'esport en el discurs.....	61
4.3.2 Elements positius i negatius dels espais per al joc.....	62
4.4 . El barri per a l'estada i la relació	64
4.4.1 Els espais per a la relació en el discurs de les persones	64
4.4.2 Les Planes com a barri relacional: pràctiques relacionals observades a les Planes	66
4.4.3 Espais d'estada i relació a Les Planes	70
4.4.4 Intensitat de relació segons característiques del tram de carrer	74
4.4.5 Elements positius i negatius dels espais per a la relació	79
Síntesi de resultats	83

1. Introducció

1.1 Objectius de l'estudi

Malgrat la importància creixent de les mobilitats que tenen lloc a la metròpoli barcelonina, el barri segueix exercint un paper rellevant en les accions i en l'imaginari de les persones, doncs gran part de les activitats quotidianes es desenvolupa a l'entorn residencial. El barri, els seus carrers, places i, en definitiva, els espais comuns, són la base material de la vida urbana on les relacions socials són possibles. En aquest sentit, la implementació de polítiques dirigides a incrementar la intensitat i el valor d'ús dels espais, el seu potencial relacional i la seva adequació per respondre les necessitats i preferències dels diferents segments de població és un dels reptes que han d'afrontar les polítiques metropolitanes.

El disseny de programes i intervencions en aquest sentit necessita d'eines de coneixement sobre les relacions veïnals i la convivència des d'una òptica de la vida quotidiana: de com les pràctiques socials i les relacions diàries es plasmen en contextos particulars. Es tracta d'una aproximació focalitzada en la pràctica quotidiana dels espais que partint de la importància de l'arquitectura i del disseny urbans a l'hora de configurar l'entorn construït, prengui en consideració la seva estructuració definitiva a través de les pautes d'ús diari, així com dels sentiments i de les aspiracions de les persones. Per a donar resposta a aquestes necessitats d'informació des de l'AMB i l'IERMB s'ha iniciat una línia de treball que té l'objectiu de conèixer quins són els principals espais d'ús i relació als barris metropolitans, les pràctiques que s'hi duen a terme, les seves característiques físiques i les persones que els viuen i utilitzen.

Es tracta, sens dubte, d'un objectiu ampli, pel que es preveu que el desenvolupament de la línia d'anàlisi sigui gradual, a mesura que els instruments tècnics i metodològics de coneixement es vagin aplicant a diferents barris de l'àrea metropolitana. En una primera fase, d'acord amb el personal de l'AMB, s'ha seleccionat el barri de Les Planes de Sant Joan Despí per iniciar els estudis. L'objectiu de l'estudi que aquí es presenta és realitzar una recerca sobre el barri de Les Planes com a lloc de convivència des d'una perspectiva d'observació i d'anàlisi de la vida quotidiana i de l'ús social dels seus espais. El present informe pretén així donar a conèixer com els veïns de Les Planes desenvolupen la seva vida al barri, en particular, com utilitzen el seu temps en aquest entorn quotidià. Amb aquest objectiu s'estudien quins espais s'utilitzen i de quina manera, en quins horaris, per part de quines persones, què ofereixen els espais als veïns de Les Planes i quines vivències en relaten.

L'estudi de les relacions de convivència des de l'òptica de la vida quotidiana i de la relació de les persones amb els espais és un tema que alberga diverses dimensions socials, espacials i temporals. Per tal d'assolir els objectius d'anàlisi les dimensions estudiades i entorn a les quals s'estructura l'informe són:

- Transformació i actualitat de Les Planes: s'explica l'evolució i estat actual de la fesomia urbana del barri, els usos del sòl i la composició sociodemogràfica dels seus habitants.
- Freqüentació del barri: s'estudia la intensitat d'ús del barri i el perfil dels seus usuaris, així com el valor que pren la freqüentació d'espais en el discurs de les persones.
- Ús social del barri: s'estudien els discursos i les pràctiques efectives que giren entorn als espais de la vida quotidiana, estructurats en espais per a caminar, espais per al joc, espais per a l'esport i espais d'estada i relació.

1.2 Metodologia

La metodologia emprada s'ha seleccionat per tal de poder observar i analitzar les pràctiques socials i els discursos de les persones entorn els espais del barri on té lloc la vida quotidiana. Amb aquest objectiu, s'han utilitzat tècniques de caràcter qualitatiu que permeten examinar discursos/valoracions i tècniques quantitatives per a mesurar i descriure pràctiques efectives. Les fonts d'informació principal de l'estudi són dues: entrevistes estructurades als veïns sobre els espais del barri i Observació Social Sistemàtica. Les dades recollides a partir d'aquestes dues fonts s'han complementat amb el coneixement de diversos tècnics municipals de l'Ajuntament de Sant Joan Despí, a qui agraïm la seva contribució (urbanisme, mobilitat, promoció econòmica, cultura, transparència, medi ambient, mediació, esports, promoció associativa, arxiu municipal i via pública), així com de fonts secundàries (principalment planejament urbanístic, cens i padró d'habitants).

L'objectiu de les **entrevistes estructurades** ha estat identificar els espais que, segons els veïns del barri, són els millors i pitjors per a dur a terme quatre tipus d'activitats (jugar, fer esport, passejar i relacionar-se), i descriure les seves característiques. L'administració de les entrevistes ha estat multicanal: entrevistes presencials individuals, presencials grupals i qüestionaris on-line. La selecció de la mostra s'ha dut a terme una doble estratègia. En primer lloc, una estratègia de conveniència mitjançant les entitats que operen al barri en funció dels grups d'edat (infants, joves i gent gran). És a dir, el contacte de les persones que ens han contestat les entrevistes estructurades a nivell grupal s'ha fet mitjançant, per exemple, el Centre Cívic, les escoles, o l'espai jove El Boulevard. Les entrevistes individuals s'han fet a partir del contacte a peu de carrer i l'enviament de qüestionaris on-line. El treball de camp es va dur a terme entre els mesos de febrer i maig i ha permès consultar un total de 95 persones.

Aquestes referències s'han classificat a posteriori a partir d'eixos i elements clau per avaluar els espais metropolitans. Així, tal i com mostra la taula 1, els espais es valoren entorn a 7 eixos:

- les idees sobre la quantitat i la disponibilitat dels espais es refereixen a elements com ara l'existència i suficiència dels mateixos, tenint en compte si estan a una distància que en faciliti l'ús;
- la intensitat d'ús fa referència a la freqüentació: quantes persones hi ha, com es valora aquesta quantitat en termes de tranquil·litat, massificació,...;

- l'eix sobre l'accessibilitat fa referència a la connectivitat, la distància, la polaritat i la permeabilitat dels espais, amb valoracions sobre la facilitat per accedir-hi en termes de distància geogràfica o temporal o barreres físiques, la facilitat per a desplaçar-s'hi i arribar-hi i els factors d'atracció que en promouen l'afluència;
- l'eix sobre seguretat i salubritat recull les impressions sobre protecció en termes de salut, integritat física i seguretat ciutadana;
- en l'eix sobre la configuració física es valora el lloc en funció de les seves dimensions, orografia, visibilitat i possibilitats de recorregut;
- l'eix sobre l'ús potencial fa referència a la diversitat i a la polivalència dels usos, en com s'adeqüen els indrets a les necessitats de la població i a la presència de comportaments que es s'experimenten com a problemàtics o que es prohibeixen;
- finalment, les idees sobre el valor simbòlic inclouen aquells atributs que remetien al valor identitari, històric o simbòlic dels espais, així com les preferències estètiques i paisatgístiques.

Taula 1. Eixos i elements clau per avaluar els espais metropolitans.

Idees sobre la quantitat i la disponibilitat d'espais	Dotació i suficiència
Idees sobre la intensitat d'ús	Freqüentació
Idees sobre l'accessibilitat	Connectivitat
	Distància/proximitat
	Polaritat
	Permeabilitat
Idees sobre la seguretat i la salubritat	Protecció
	Salubritat/higiene
	Manteniment i neteja
Idees sobre la configuració física	Dimensions i grandària
	Orografia
	Traçat i recorregut
	Visibilitat
Idees sobre el potencial d'ús de l'espai	Diversitat i compatibilitat d'usos
	Adequació de l'espai i dels elements
	Regles d'ús i usos problematitzats
Idees sobre el valor simbòlic de l'espai	Sentiments i preferències
	Valor identitari

Font: IERMB.

L'altra font d'informació principal utilitzada en aquest estudi és l'**Observació Social Sistemàtica d'Espais (OSS)**. L'OSS és una tècnica que es va desenvolupar en el marc del *Project for Human Development in Chicago Neighborhoods (PHDCN)* (National Opinion Research Center, 1995) que permet recollir de forma estructurada, sistematitzada i quantificable característiques contextuais dels barris a petita escala, relacionades tant amb la qualitat de l'entorn físic com amb l'ús dels espais. La tècnica utilitzada en el nostre estudi s'inspira en l'experiència de Chicago però no és exactament la mateixa. A continuació en detalllem les característiques tècniques. L'univers d'observació són trams de via dels carrers dins els límits administratius del barri. Amb aquesta finalitat es va dividir el barri en 10 zones d'observació, i cada una d'elles en diversos trams de carrer, observables en les seves dues façanes. A l'hora de definir els trams s'ha tingut en compte que fossin el més homogenis possibles en quant a la càrrega de treball dels observadors i observadores (longitud, amplada, presència d'espais d'estada). Les places i zones d'estada, s'han associat a trams concrets per tal que també fossin observades. No s'observen interiors d'equipaments i edificis. Per tal de no duplicar les observacions, els perímetres de les zones limítrofes només s'observen des d'un tram corresponent a una zona. Cadascun dels trams es van observar en tres franges horàries diferents: matí (a partir de les 9h); migdia (a partir de les 12h) i, tarda (a partir de les 16h). Les observacions es van dur a terme a peu per part de dos tècnics que prèviament van fer una formació.

El protocol d'observació recull característiques físiques dels trams de via i aspectes socials. En el mòdul físic es recullen aspectes com: l'estructura dels carrers, la dotació de mobiliari i espais d'estada, l'estat de conservació, manteniment i neteja, els usos d'edificis i locals, la presència de vehicles i de signes de desordre. El mòdul social permet recomptar el nombre de persones presents al tram de carrer, el seu sexe i edat aproximada, i l'ús que fan dels espais. Es recullen només usos observables (per tal de no interpel·lar a les persones): ús estàtic (assegut passant l'estona, de peu mirant el paisatge, jugant a la petanca,...) o un ús dinàmic (passejar, córrer,...). Es recull també si les persones van soles o acompanyades (parelles o grups) i si es relacionen. La combinació d'aquestes informacions permet identificar els següents tipus d'activitats individuals i relacionals que es donen:

- De peu dinàmic (de pas o passejant)
- De peu estàtic (drets passant l'estona, relacionant-se)
- Asseguts (passant l'estona, descansant, relacionant-se)
- Jugant (joc infantil)
- Fent esport

El treball de camp de l'OSS s'ha dut a terme del febrer al maig 2018 i ha permès observar fins a 1.237 persones i les característiques d'un total de 72 trams de carrer.

2 . Transformació i actualitat de Les Planes.

El desenvolupament de Sant Joan Despí es caracteritza per l'expansió industrial de l'àmbit metropolità i per l'arribada de persones immigrades provinents d'altres indrets d'Espanya. Com altres municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona és un dels casos paradigmàtics de l'evolució de les zones industrials espanyoles: en un curt període de temps (1959-1975) l'espai va patir grans transformacions: fort creixement de la població; transformació de l'activitat agrària a la industrial; estructuració del centre urbà i construcció d'un nou barri per a la residència d'obers (Llevadot, Mendizàbal i Olóndriz; 1986). Les Planes és el barri més representatiu del municipi com a conseqüència de l'obertura d'un nou polígon industrial, fet que va suposar als anys 60 l'arribada de treballadors i treballadores procedents, en la seva majoria, d'Andalusia.

En la dècada dels anys seixanta Les Planes patia un dèficit en la planificació urbanística i un parc d'habitatges exigü que es va combatre mitjançant la construcció d'immobles de baixa qualitat residencial. Aquest fet va donar pas a polígons residencials perifèrics de caire públic, a la construcció d'edificis de superfície reduïda de baixa alçada duts a terme per petits constructors, així com a l'autoconstrucció de casetes unifamiliars. A aquesta situació precària en l'àmbit residencial es sumava, més enllà de l'absència de planejament urbanístic, la carestia de serveis públics bàsics per la població.

Als anys setanta, davant aquesta situació de manca estructural a nivell urbanístic, residencial i de serveis públics, els veïns i veïnes es van mobilitzar i organitzar per aconseguir les millores de les que gaudeix el barri a dia d'avui, doncs per cobrir gran part de les necessitats bàsiques s'havien de desplaçar fins el barri d'El Padró de Cornellà del Llobregat. Per tant, la transformació urbana de Les Planes com a barri no es pot entendre sense la participació de la lluita veïnal que han protagonitzat els seus veïns i veïnes, bé a títol individual, o bé organitzats sota el paraigua de l'Associació de veïns i veïnes de Les Planes.

Captar les característiques físiques dels espais de Les Planes i de les persones que els viuen permet tenir una imatge de com és l'entorn físic i social immediat del barri. A continuació s'exposa la fesomia urbana del barri; en segon lloc, els usos dels edificis i locals i, per últim, les característiques de la població resident.

2.1 Fesomia del barri i dels seus carrers

En origen la principal activitat de Les Planes era agrícola, fet que va tenir un clar efecte en l'estructura física del barri. A tall d'exemple, a l'any 1957 del total de superfície de Sant Joan Despí (563 hectàrees) el 92,7% era sòl agrari (Cadastre, 1957)¹. Tot i que l'any 1926, sota la direcció de Josep Maria Jujol es va projectar la planificació urbanística, aquest projecte va quedar aturat fins l'any 1947 en què, malgrat es va reprendre la idea de nou, no es va poder desenvolupar. Les primeres referències de Les Planes com a zona residencial es troben al Pla

¹ Per ampliar informació: Llevadot, Mendizàbal i Olóndriz (1986).

Comarcal de 1953² que determinava els usos del territori i l'emplaçava a Sant Joan Despí com una zona industrial. Aquest pla no va preveure el creixement, fet que va desencadenar que els terrenys es parcel·lessin en edificacions unifamiliars aïllades amb petits jardins a la planta baixa que es va resoldre en il·les petites i carrers estrets. Ara bé, l'arribada contínua de població va provocar una forta especulació del sòl i va modificar el tipus d'edificació a blocs de 4 pisos i més, però no es va modificar la trama urbana. A partir d'aquest moment sembla que la improvisació en la planificació urbanística va ser la pauta de Les Planes, doncs no disposava d'un projecte únic, sinó que es van anar succeint una sèrie d'actuacions que més que eines planificadores, van ser un intent per regular la zona i els seus dèficits (Arxiu Municipal, 2018).

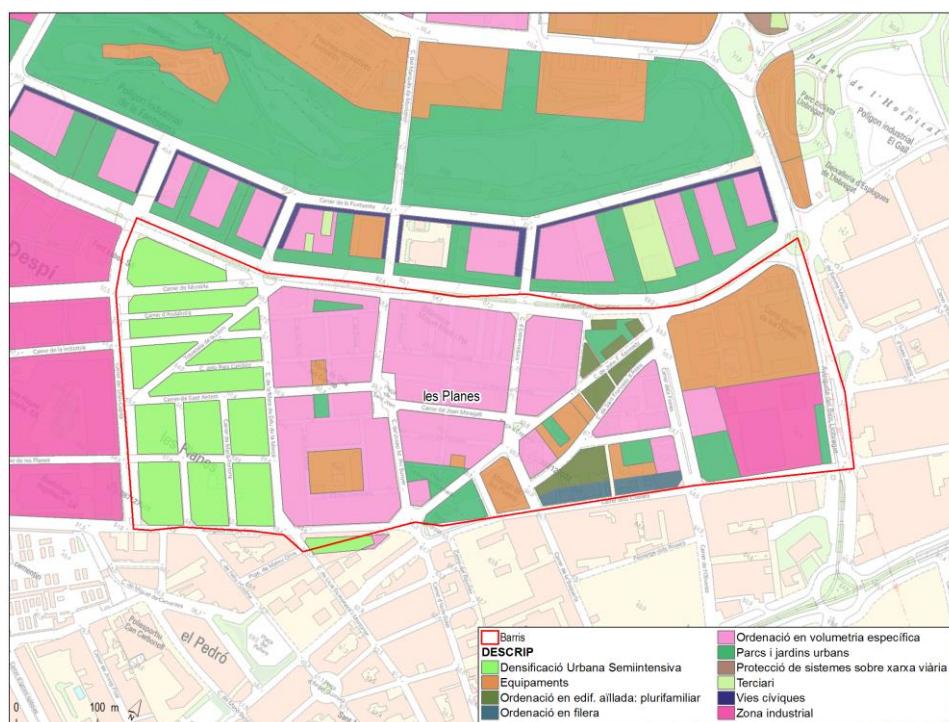
El Pla Parcial d'ordenació de 1963 preveia una qualificació del sòl de construccions noves de baixa i alta intensitat, la regularització dels habitatges d'autoconstrucció, zones verdes, trama urbana i un centre comercial. Malauradament aquesta ordenació no es va dur a terme, sinó que es va augmentar l'alçada permesa de les edificacions i es va reduir la ja estreta amplada dels carrers. Aquest fet va provocar una densificació d'habitatges, inexistència d'espais públics (Llavadot, Mendizàbal i Olóndriz, 1986). Fins ben entrats els anys setanta no es començaren les primeres obres de clavegueram i asfaltat als carrers, així com les delimitacions de les zones industrials i de les zones residencials. Paral·lelament, en el mateix període, l'Associació de Veïns de Les Planes s'afermava com l'entitat de referència del barri, doncs va ser la impulsora i la vetlladora de les millores, tant a nivell d'infraestructures (enllumenat, clavegueram, etc.), com en la demanda de serveis socials bàsics pels seus residents.

En el mapa 1 s'observa el planejament urbanístic de Les Planes i el seu entorn municipal. El primer grup d'habitatges s'ubica a prop de les fàbriques i la seva disposició seriada afecta a la trama urbana, creant carrers estrets i absència d'espai públic. Aquests primeres edificacions corresponen al nucli antic de Les Planes que, a partir del planejament urbà actual, es localitzen en la categoria de densificació urbana semintensiva. Posteriorment, es van anar enderrocant habitatges d'autoconstrucció fet que va donar pas a zones que en el pla actual es consideren zones de volumetria específica, les quals deixen un espai més ampli entre edificis. Actualment, a prop de les zones industrials de Cornellà del Llobregat es mantenen petits nuclis d'autoconstrucció que s'han conservat i que en el nou pla es categoritzen com habitatges plurifamiliars en edificació aïllada.

Degut a l'evolució de l'estructuració del barri, les zones verdes i les places s'escampen tímidament pel barri, són escasses i de dimensions reduïdes. Aquesta mateixa estructuració també afecta a la dotació d'equipaments del barri, que com es pot observar estan encabits, en la seva majoria, en els extrems fronters del barri.

² Que incorporava les dues tendències en planificació urbanística del moment. D'una banda, l'*organicisme* del Pla Jaussely, (que és un pla que projecta a partir de grans infraestructures viàries (passeigs de ronda, diagonals, passeigs marítims, sistema de parcs, enllaços ferroviaris i estacions de classificació, serveis, i un pla de zones). I d'altra banda, el *radiocentrisme* del Pla Rovira i Trias (on es proposava una estructura radial composta per sis grans avingudes que tenia per objectiu connectar el nucli urbà existent amb altres pobles propers, com ara; Sants, Sarrià, Gràcia, Sant Andreu i Sant Martí). Per més informació veure: Quintana (2007); Rovira i Trias (2007).

Mapa 1. Planejament urbanístic de Sant Joan Despí, 2018.

Font: Refós del Pla d'Ordenació Urbana Municipal dels municipis de l'AMB.

En definitiva, es tracta d'un barri que va créixer amb una construcció d'edificis deficient, que si bé van ser capaços d'acollir a persones nouvingudes no acomplien els requisits mínims d'habitabilitat, i alhora, degut a la construcció irregular i no planificada, el barri va quedar envoltat de polígons industrials i aïllat del centre de Sant Joan Despí. Així, Les Planes, s'ubica entre el Polígon de la Font Santa per l'oest, el límit municipal amb Cornellà del Llobregat pel sud, l'Avinguda Barcelona i l'antiga carretera del nord i el carrer dels Frares per l'Est ³.

Aquesta especificitat de Les Planes té efectes en la configuració i aparença dels seus carrers. Reconèixer i determinar l'estructuració del barri ens proporciona informació sobre els espais físics i també, sobre les oportunitats físiques que poden facilitar (o limitar) que es desenvolupi la vida veïnal. És a dir, en certa manera, la disposició i la qualitat urbanística dels espais pot habilitar la possibilitat de relacions socials als espais comuns.

La informació provinent del Pla d'Ordenació Urbana Municipal dels municipis no ens aporta les característiques físiques detallades ni aspectes com l'estat de manteniment dels carrers o l'ús dels locals en planta baixa, aspectes que s'han recollit mitjançant l'OSS i que es descriuen a continuació. Pel que fa al tipus de vies, tal i com es mostra a la taula 2, a Les Planes sobretot hi ha carrers (un 79,2% dels trams de via observats són carrers), i menys presents són els carrerons, passatges i passos entre edificis (11,1%). Avingudes, passeigs i rambles (9,7%) són més escasses i principalment aquelles vies delimitadores que abrigallen les fronteres del barri, com l'Avinguda Barcelona.

³ Per més informació veure: Ruiz Carrillo, (2002).

Taula 2. Tipus de vies, Les Planes, 2018.

Tipus de vies	Trams de carrers observats	
	N	%
Carrer	57	79,2%
Carreró, passatge, pas entre edificis	8	11,1%
Avinguda, passeig, rambla	7	9,7%
Total Les Planes	72	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica, Les Planes, 2018.

Des de l'àmbit teòric s'ha suggerit que la configuració física del barri influeix en les activitats que s'hi duen a terme. Segons Gehl, per exemple, tenir una major o menor disponibilitat d'espais per l'estada i l'esbarjo, així com una major qualitat dels mateixos, afavoreix a les activitats a l'aire lliure que les persones hi poden desenvolupar, distingint entre les que aquelles són activitats necessàries, opcionals i socials (Gehl, 2006)⁴. Els dèficits estructurals amb els que ha evolucionat Les Planes han limitat l'oferta d'espais per l'estada i l'esbarjo. Així, les àrees destinades per aquesta finalitat dins el barri són escasses, doncs la pròpia estructuració física no ha permès la instauració d'espais folgats per l'estada o el lleure. Això es constata en l'observació social sistemàtica, doncs tal i com s'exposa a la Taula 3, el 46% dels trams de carrers observats no disposen d'aquesta tipologia d'espais; un 30% tenen àrees habilitades entre edificis i un 10% compten amb reserves d'espais (com per exemple, la disposició de bancs al final d'un carrer amb una jardineria, o l'ampliació de cantonades). Només en un 9,2% dels trams hi ha parcs infantils, places o placetes.

Taula 3. Disponibilitat d'espais per l'estada i esbarjo, Les Planes, 2018.

Zones específiques	Trams de carrers observats	
	N	%
Presència de parcs, places o placetes	9	11,5%
Presència d'espais habilitats entre edificis	10	12,8%
Presència de reserves d'espai	10	12,8%
No hi ha presència d'aquests espais	45	57,7%
Altres	4	5,1%
Total Les Planes	78	100,0%

Nota: cal tenir en compte que la suma de les N no correspon al total de 72 trams perquè hi ha trams que compten amb més d'un tipus d'espai.

Font: Observació Social Sistemàtica.

⁴ Així les *necessàries*, són aquelles que són més o menys obligatòries, com anar a l'escola, a treballar, comprar, repartir el correu). Les *opcionals*, són aquelles en què s'hi participa si es disposa del temps i del lloc per fer-ho, és a dir, si les condicions externes són favorables. I per últim, les *activitats socials*, que són les que depenen de la presència d'altres persones als espais públics de manera espontània i es conseqüència directa del passeig de les persones i el fet d'estar als mateixos espais.

El barri no compta amb cap gran espai verd urbà. Malgrat això, el Parc de la Font Santa, que es troba fora de la delimitació administrativa de Les Planes, és un dels espais de referència dels veïns per l'estada i esbarjo, tal i com es veurà al llarg d'aquest informe.

La disposició del mobiliari urbà no només caracteritza els espais urbans sinó que ofereix l'oportunitat de dotar-los de socialització. És a dir, el mobiliari urbà no només són objectes funcionals que permeten realitzar accions (com per exemple, llençar un paper a la paperera), sinó que alberguen una *dimensió socialitzadora* (per exemple, asseure's en un banc ofereix la possibilitat de conversar, d'observar als vianants, etc.). Per alguns autors com Gehl, aquests elements poden ser importants perquè amb la seva major o menor presència poden generar més o menys usos dels espais públics, i per tant contribueixen a la seva qualitat. Per exemple, disposar d'enllumenat és clau doncs la visibilitat és indispensable en qualsevol de les activitats que s'hi desenvolupin en hores nocturnes. Amb l'arbrat i les zones enjardinades succeeix el mateix, doncs, la disposició d'elements verds proveeixen a l'espai públic de components de protecció per exemple, quan arriba l'estiu, quan pugen les temperatures. Els bancs o els seients alineats a la vorera ofereixen l'oportunitat d'estades de certa durada, si es pot seure, es poden donar lloc a diferents activitats (2006:169). Ara bé, cal tenir en compte la disposició dels mateixos, doncs són més atractius quan aquests es troben als marges dels espais que no pas escampats atzarosament. La relació entre la dotació de mobiliari i els usos socials de l'espai s'examinarà en el capítol següent, així com les activitats on duen a terme, no només en llocs previstos sinó també per d'altres espais no dissenyats especialment per aquest ús (com per exemple, els ampits de comerços i locals).

Malgrat el barri va néixer amb una sèrie de mancances a hores d'ara tots els carrers de Les Planes disposen d'enllumenat i el 48,6% tenen arbrat a tot a el tram o a la major part. En el 43,1% dels trams hi ha zones enjardinades en alguns punts del tram. Pel que fa als bancs o seients alineats a la vorera, gairebé al 70% dels trams no en gaudeixen.

Taula 4. Disponibilitat del mobiliari urbà, Les Planes, 2018.

Mobiliari urbà	A tot el tram o a la major part		En alguns punts del tram		No n'hi ha		Total Les Planes	
	Trams de carrers observats							
	N	%	N	%	N	%	N	%
Enllumenat	72	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	72	100,0%
Arbrat	35	48,6%	7	9,7%	30	41,7%	72	100,0%
Zones enjardinades	15	20,8%	31	43,1%	26	36,1%	72	100,0%
Bancs o seients alineats a la vorera	11	15,3%	11	15,3%	50	69,4%	72	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

Respecte a la conservació i estat dels carrers es pot afirmar que l'asfaltat, la neteja i el manteniment dels carrers en general és bo o molt bo. El mateix succeeix amb la conservació dels edificis. Malgrat, s'observen realitats constructives diferenciades que reflecteixen l'evolució del parc d'habitatges i altres tipologies d'immobles, en l'actualitat, la conservació dels edificis, a partir dels trams observats i sense ser especialistes tècnics en la matèria, l'estat de conservació, almenys pel que fa en relació a les façanes és molt bona.

Taula 5. Estat dels carrers, Les Planes, 2018.

Estat de...	Molt bo o bo		Bastant o bastant bo		Molt dolent o dolent		Total	
	Trams de carrers observats							
	N	%	N	%	N	%	N	%
Asfaltat	59	81,9%	8	0,0%	5	6,9%	72	88,9%
Neteja	61	84,7%	7	0,0%	4	5,6%	72	90,3%
Manteniment	63	87,5%	4	5,6%	5	6,9%	72	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

Taula 6. Estat de conservació dels edificis, Les Planes, 2018.

Estat dels...	Edificis residencials		Immables comercials/industrial	
	Trams de carrers obserrvats			
	N	%	N	%
Molt bo o en bones condicions	67	97,1%	41	92,5%
Es necessita algunes millores	2	2,9%	3	7,5%
Total Les Planes	69	100,0%	44	100,0%

Nota: cal tenir en compte que el total de les N no són els 72 trams observats als llarg de tot el dia.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Per tant, de manera global, podem afirmar que la millora de l'estructura física de Les Planes respecte a èpoques passades s'ha aconseguit amb escreix. Tant per l'estat del carrers, l'asfaltat i neteja del barri, així com pel manteniment i el bon estat de conservació de les façanes del parc residencial, com d'altres immables. Si bé es cert que, alguns trams de carrers necessiten millores respecte als ítems observats, en tot cas, considerant el conjunt de les observacions, pel que fa l'estructura física barri són anecdòtiques i molt probablement esporàdiques. En conjunt, la fesomia del barri ha sabut, malgrat les seves limitacions, dotar d'elements estructuradors que poden contribuir a generar relacions socials als seus espais.

2.2 Usos dels edificis i locals

Els usos de les Planes han anat evolucionant en funció de les seves necessitats, així a tall d'exemple, quan era preeminentment rural la importància residia en la disponibilitat dels camps de cultiu i del seu regadiu. Posteriorment, es va convertir en un barri d'acollida migratòria de les persones que treballaven en les indústries properes, però actualment, Les Planes ha dirigit el seu rumb cap altres usos. La importància dels usos que es localitzen als edificis i als seus locals rau en la seva capacitat de generar atracció de persones i activitats i, per tant, de relacions socials.

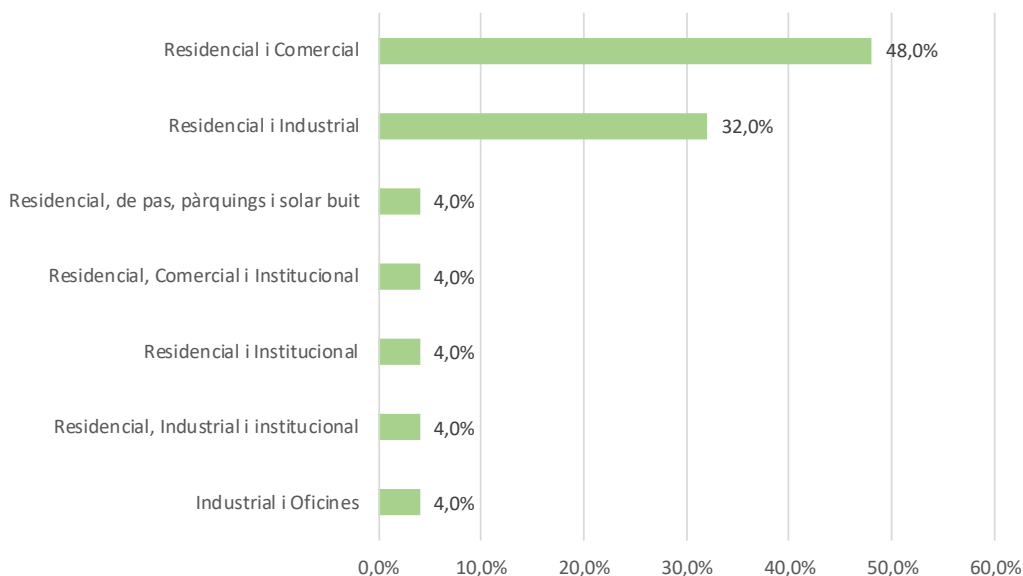
Recordem que Les Planes va esdevenir un nucli de poblament proper a la ubicació de les indústries. Aquest fet és palpable en el desenvolupament i consolidació urbanística i com s'ha mostrat al mapa 1. Posteriorment a mesura que les indústries van anar tancant o abandonant Les Planes, els principals usos del sòl també s'han transformat. En l'actualitat, de manera global, l'ús predominant d'acord amb els resultats de l'OSS és residencial (61,1%) i mixt (34,7%). Cal assenyalar, en concret, que la barreja d'usos mixtos es dona amb la combinació sobretot de l'ús residencial amb el comercial i industrial (gràfic 1).

Taula 7. Ús principal dels carrers de Les Planes, Les Planes, 2018.

Ús principal dels carrers	Número trams	%
Residencial	44	61,1%
Ús mixt	25	34,7%
Comercial	1	1,4%
Industrial/emmagatzematge	1	1,4%
Institucional	1	1,4%
Les Planes	72	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

Gràfic 1. Distribució dels usos Mixtos de Les Planes, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Com és sabut, la concentració i la disposició d'establiments de concurrència pública i locals determinats usos o activitats i també pot influenciar sobre les dinàmiques que es poden generar en l'espai. Si ens fixem amb més detall, la taula 8 recull els usos presents als trams de carrers observats. Així, els usos concrets més freqüents al barri són: establiments de serveis a les persones i equipaments públics (14,4% ambdós); amb un menor nombre de trams, els bars i restaurants (14%) i els petits establiments comercials (11,1%). I per últim, Les Planes manté

en un 7,4% dels trams observats tallers i manufactures d'oficis diversos. Cal assenyalar que aquests establiments no es distribueixen de manera homogènia per tot el barri sinó que es localitzen sobretot en determinades zones i carrers.

Taula 8. Usos presents als carrers, Les Planes, 2018.

Usos presents al carrer	N	%
Residencials	68	28,0%
Establiments de serveis a les persones	35	14,4%
Equipaments públics	35	14,4%
Bars i restaurants	34	14,0%
Petits establiments comercials	27	11,1%
Tallers i manufactures	18	7,4%
Pàrquings	9	3,7%
Altres	9	3,7%
Establiments comercials grans i mitjans	4	1,6%
Equipaments o centres religiosos	3	1,2%
Local associacions (ONGs, AAVV, esplais)	1	0,4%
Gran establiment comercial territorial	0	0,0%
Locals d'oci nocturn	0	0,0%
Serveis d'allotjament	0	0,0%
Les Planes	243	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

L'activitat comercial és un element clau que propicia la vida al carrer, doncs ofereix que el simple fet de circular, s'articuli la vida quotidiana dels barris a través dels vianants que fan encàrrecs, que miren aparadors, que s'aturen a parlar amb els veïns, etc. A Les Planes, en més del 60% dels trams observats no hi ha establiments comercials, bé perquè els negocis han anat tancant per diversos motius, o degut també a què, en molts dels immobles de les Planes, la planta baixa, aquella que està a peu de carrer, són habitatges. Tanmateix, fins a un 37,5% dels trams hi ha establiments de comerç tradicional, que se situen sobretot a la part central del barri.

Taula 9. Característiques dels carrers respecte al comerç, Les Planes, 2018.

Característiques dels carrers respecte al comerç	N	%
No hi ha establiments comercials	44	61,1%
Comerç tradicional	27	37,5%
Lliure servei	1	1,4%
Venda mixta	0	0,0%
Les Planes	72	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

En aquells trams on hi ha locals comercials, no s'observa una gran varietat comercial el que significa que la majoria de comerços venen el mateix tipus de producte. Els trams observats que aglutinen la diversitat comercial són aquells carrers que responen als eixos comercials del barri. Tampoc s'ha observat diversitat ètnica als comerços i poca activitat dins les botigues (en

un 94,7% dels trams no hi havia gent dins les botigues). Convé assenyalar que l'OSS no s'ha fet cap en cap dia del mercat setmanal que s'ubica prop de la zona del mercat municipal.

Taula 10. Característiques de l'activitat comercial, Les Planes, 2018.

En aquest tram hi ha...	Gens o poca		Bastant o Molta		Total	
	N	%	N	%	N	%
Varietat comercial	22	79,8%	6	20,2%	28	100,0%
Diversitat ètnica entre botigues	27	96,4%	1	3,6%	28	100,0%
Persones a les botigues	72	94,7%	4	5,3%	76	100,0%
Total	121	91,9%	11	8,1%	132	100,0%

Font: Observació Social Sistemàtica.

La convivència amb el vehicle i el trànsit rodat és una de les qüestions importants en la gestió de les ciutats i municipis, no només per les condicions mediambientals i la qualitat de l'aire, sinó com un element clau en la gestió de la mobilitat i els fluxos de persones. En relació al paper del vehicle en l'ús social dels espais, molts teòrics argumenten que els models de planificació que fomenten la presència de l'automòbil, contribueixen a disminuir la vitalitat dels carrers. Per tal de contrastar aquesta hipòtesi, en l'OSS s'ha recollit informació sobre la presència de vehicles al barri, que més tard s'analitza segons la freqüentació de persones i la intensitat relacional observada en els trams de carrer.

A la taula 11 es mostren els ítems relacionats amb la presència del vehicle a Les Planes, i reflecteixen la baixa presència del vehicle rodat en tot el barri. Arrel de la construcció no regulada d'alguns edificis del barri l'amplada de molts carrers és escassa, cosa que va fer que es cataloguessin com a espais tancats al trànsit de vehicle. Tal i com s'observa, més del 85% dels trams observats el trànsit de vehicles és baix o molt baix, fet que fa que el soroll derivat del trànsit sigui també molt baix. La majoria de trams són de circulació en una sola direcció (44,4%), i més d'una tercera part dels trams són vies tancades al trànsit (34,7%). La circulació en dues direccions quedin relegades a les vies més grans que circumden el barri i que representen el 20,8% dels trams observats. Pel que fa a l'aparcament de vehicles, al voltant del 60% dels trams observats els cotxes estaven aparcats davant els edificis. En canvi, la presència de cotxes mal aparcats es redueix en un 8%.

Taula 11. Presència del vehicle a Les Planes, Les Planes, 2018.

Vehicles	N	%
Trànsit dels vehicles		
Molt baix o baix	62,3	86,6%
Mitjà	8,33	11,6%
Alta o molt alt	1,33	1,9%
Tipus circulació		
Vehicles en una sola direcció	32	44,4%
Vehicles en dues direccions	15	20,8%
Via tancada al trànsit	25	34,7%
Soroll vehicles		
Molt soroll o soroll	7	9,7%
No massa soroll	6	8,3%
Gens soroll o poc soroll	68	94,0%
Cotxes aparcats davant edificis		
Sí	45	62,5%
No	27	37,5%
Presència de cotxes mal aparcats		
Sí	5	6,9%
No	67	93,1%
Total Les Planes	72	100,0%

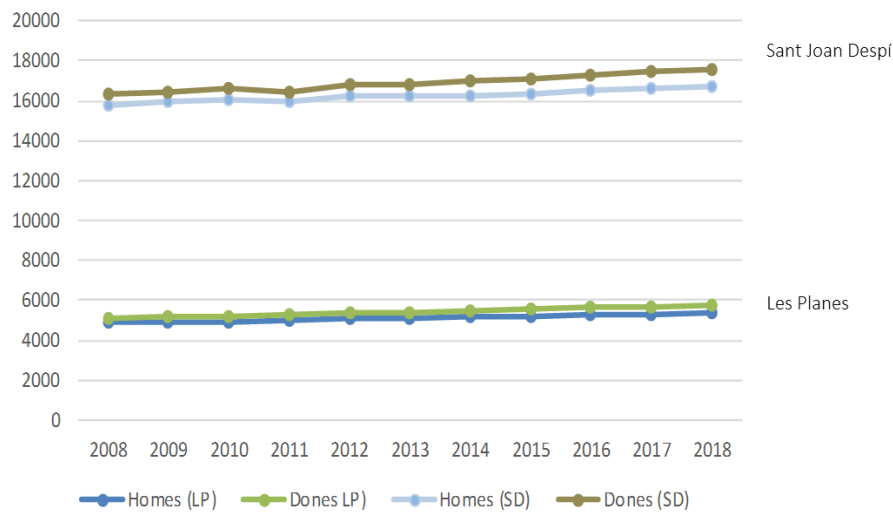
Font: Observació Social Sistemàtica.

2.3 Característiques de la població

Si bé les persones que *viuen* al barri no són les mateixes que hi resideixen, el barri és l'entorn immediat on s'hi desenvolupen activitats i, per aquest motiu és important conèixer la composició demogràfica dels seus residents. L'evolució de la població de Les Planes s'emmarca dins el context poblacional urbà espanyol que es defineix per un descens de la natalitat, una elevada esperança de vida (fet que contribueix al procés d'envelliment de la població) i per un augment de la població com a conseqüència en primer lloc, de les diferents onades migratòries internes del camp a la ciutat, i en segon lloc, per l'arribada de fluxos migratoris comunitaris i estrangers.

Tenint en ment aquest marc de referència, segons les dades del Padró 2018, a Les Planes hi resideixen 11.136 veïns i veïnes, això suposa un 32,5% del total de la població de Sant Joan Despí. Considerant els darrers deu anys (2008-2018), tal i com s'observa al gràfic 2, la població total del municipi manté un lleuger creixement, arribant enguany als 34.261 habitants. Això suposa un canvi respecte a la tendència en anys anteriors al 2008 en que Les Planes havia anat disminuint la seva població resident.

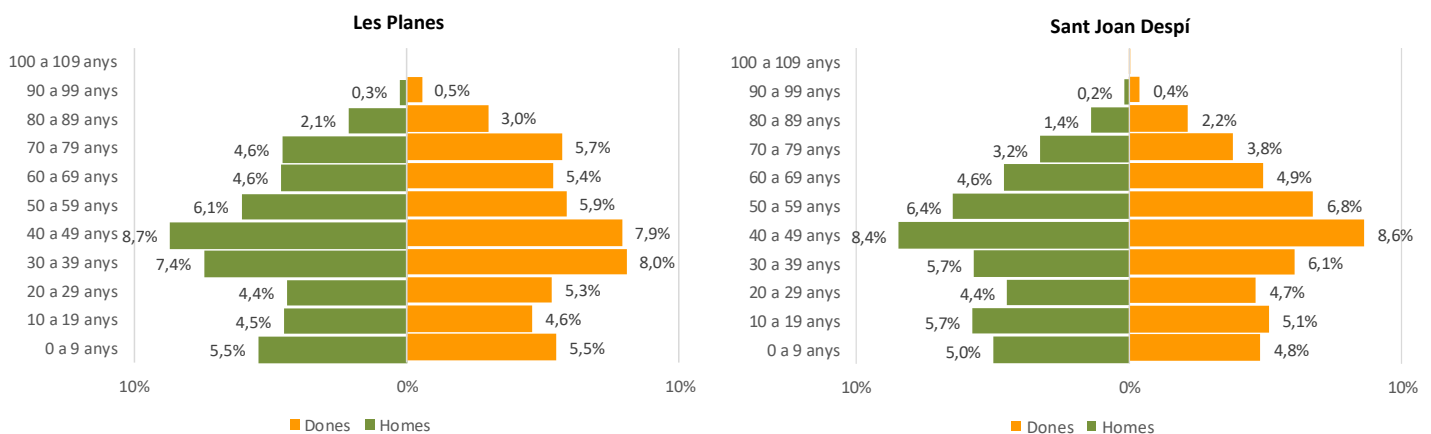
Gràfic 2. Evolució de la població per sexe i any, (2008-2018).

Font: Padró, 2018.

Les piràmides d'edats de Les Planes i de Sant Joan Despí, ambdues, es caracteritzen per una natalitat i una mortalitat baixa. Ara bé, si observem la piràmide de Les Planes respecte a la de Sant Joan Despí, es detecta com els gruixos de població es concentren entre els 30 i els 49 anys en ambdós sexes, encara que les dones de Les Planes amb edats compreses entre 40 i 49 anys tenen menor presència respecte al mateix grup d'edat i sexe de tot Sant Joan Despí.

Gràfic 3. Piràmide de població per edats (% sobre el total de la població).

Font: Padró, 2018.

Les Planes també mostra una representació major de les edats més avançades. Això és, entre les cohorts compreses entre els 70 anys i els 99 anys, la població de les Planes, aglutina a més població, sobretot els d'edats compreses entre 70 i 79 anys i amb una major prevalença de les dones. Respecte a les edats més joves del barri, el comportament demogràfic és similar al que es dona a tot el municipi, doncs la població més jove també representa valors semblants als de Sant Joan Despí.

3 . Freqüentació del barri: la vida al carrer

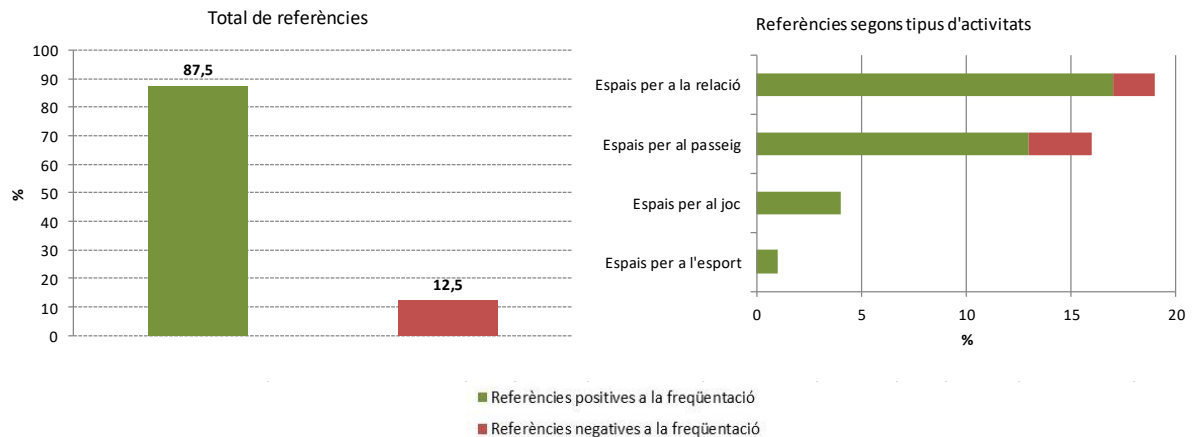
3.1 El valor simbòlic de la freqüentació

Una vegada els barris són construïts i les persones hi van a viure, l'ús i l'apropiació social dels seus espais faran que esdevinguin barris amb un significat social. Més enllà de la definició administrativa, de l'estructuració urbanística, del disseny dels seus espais o de la composició social de les persones que habitin els seus edificis, el que acaba definint un barri és que aquest sigui el lloc de la vida quotidiana, l'entorn immediat on la socialització és possible. La vida als barris té lloc als edificis i a les comunitats de veïns i veïnes, als locals que acullen comerços, equipaments i associacions i, en gran mesura als seus carrers i places: el barri és la gent al carrer. En la mesura que els espais del barri siguin més freqüentats, majors seran les possibilitats de socialització de les persones que els utilitzen i la potencialitat del barri d'esdevenir lloc d'interacció social.

La freqüentació té un gran pes en el valor simbòlic que atorguen les persones als espais. En les entrevistes estructurades s'ha demanat als veïns consultats que identifiquessin aquells elements que fan dels espais millors o pitjors llocs per a dur a terme algunes de les activitats quotidianes. De les seves respostes se'n desprèn que la concurrència és un atribut que es valora de forma positiva, sobretot quan es tracta d'espais per a la relacionar-se i passejar. El gràfic següent (4 i 5) il·lustra el nombre de referències positives i negatives que s'han fet a la freqüentació, en total i per als diferents espais on dur a terme algunes de les activitats quotidianes.

Tal i com es pot veure, les referències a la freqüentació han estat principalment positives (un 87,5% contra un 12,5% de negatives). La freqüentació és un element que s'ha citat sobretot en referència als espais per a la relació i per al passeig, on l'elevada concurrència (sense arribar a la massificació) es nombra com un valor positiu dels millors espais on interaccionar amb altres persones i on passejar (una activitat d'alt valor relacional, com es veurà més endavant). Quan es tracta de jugar i fer esport la freqüentació no sembla un element tan rellevant (se cita amb menor intensitat), si bé quan se'n parla, es fa sempre en termes positius.

Gràfic 4 i 5. Referències a la freqüentació com element positiu o negatiu dels espais, Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Atès que la freqüentació és un element que pot donar valor d'ús als espais, a continuació s'aborda la intensitat d'ús dels carrers del barri de Les Planes. Mitjançant l'observació social sistemàtica s'ha quantificat el grau de freqüentació dels carrers de Les Planes a nivell global, tenint en compte el temps (horaris), l'espai (llocs més i menys freqüentats del barri), les característiques dels usuaris (pautes d'apropiació en termes de sexe i d'edat) o les característiques dels carrers (diferència en la intensitat d'ús segons característiques dels trams de carrer). El capítol clou amb un apartat on es contrasten pràctiques i discursos i que tracta de respondre si els espais més freqüentats del barri són també els més ben valorats o, al contrari, si la pràctica quotidiana no coincideix necessàriament amb el discurs quan, en alguns casos, espais mal considerats gaudeixen d'una gran intensitat d'ús.

3.2 Freqüentació global del barri: els espais freqüentats

La freqüentació del barri s'ha mesurat a partir del recompte de persones que s'han vist en tots els trams de via observats. L'indicador de freqüentació quantifica el nombre total de persones observades de dilluns a divendres al llarg del dia (matí, migdia, tarda). Es recompten el total de persones als carrers i als espais oberts del barri (places, parcs infantils...), no considerant-se doncs les persones que estan dins d'equipaments, botigues o edificis, però sí als seus accessos o façanes.

S'han recomptat fins a 1.237 persones durant les tres setmanes en què s'ha dut a terme l'observació social sistemàtica. Podem afirmar doncs, que al barri hi ha vida al carrer. Però, hi ha vida en tots els carrers del barri? Quins són els espais del barri més freqüentats? El mapa 2 mostra la freqüentació (persones a cada tram en relació al total de persones observades) quatre categories en què la major freqüentació (representada en vermell fosc) correspon als

trams i àrees on s'ha vist més d'un 3% de les persones, i la menor freqüentació (representada en verd i línies fines), correspon als trams on s'han observat menys d'un 1% de les persones.

La primera constatació és que pràcticament tots els carrers i espais del barri són utilitzats, doncs s'han vist persones en gairebé tots els trams (a 71 dels 73 trams s'hi ha vist com a mínim una persona). No podem afirmar aleshores que al barri de Les Planes hi hagi zones en desús, sinó simplement que hi ha espais més utilitzats que d'altres. La segona constatació és que si bé hi ha zones que presenten una major afluència que d'altres, no es pot afirmar que al barri la intensitat d'ús es concentri en una àrea determinada.

Tal i com es pot veure al mapa, la zona formada per les places del Mercat i Antonio Machado i l'accés al mercat pel carrer John F. Kennedy és la més freqüentada del barri. Es tracta d'una zona que disposa de factors d'atracció com l'activitat comercial del Mercat, terrasses de bars, comerços, una oficina bancària i un *bicibox*. També és una àrea amb gran quantitat de superfície destinada a vianants (les places i el passatge, que està pacificat al trànsit) i que disposa de mobiliari per a l'estada i el joc (diversos bancs i un parc infantil). En total, s'hi ha observat un 12,05% de les persones. Concretament:

- Al carrer John F. Kennedy, des del seu inici fins a Eduard Bagaria, juntament amb la Plaça del Mercat, s'hi ha vist fins a 7,44% de les persones observades.
- El passatge Sant Miquel i la Plaça Antonio Machado també són molt freqüentades: s'hi ha vist un 4,61% de les persones.

L'afluència d'aquesta àrea s'estén cap als carrers que donen accés al Passatge Sant Miquel i la Plaça Antonio Machado i als carrers paral·lels al passatge, on s'hi ha vist un 9,7% de les persones.

- Als carrers de Joan Maragall i Josep M. Pi i Sunyer, dos dels principals carrers comercials del barri, s'hi ha vist el 5,3% de les persones.
- Als carrers Tibidabo i Sagrada Família, restringits al trànsit de vehicles i amb accés als carrers comercials i a la Plaça Antonio Machado (en el cas de Sagrada Família), la freqüentació arriba al 4,4%.

Una altra àrea de gran vitalitat del barri és la plaça del Carme, davant la Parròquia amb el mateix nom:

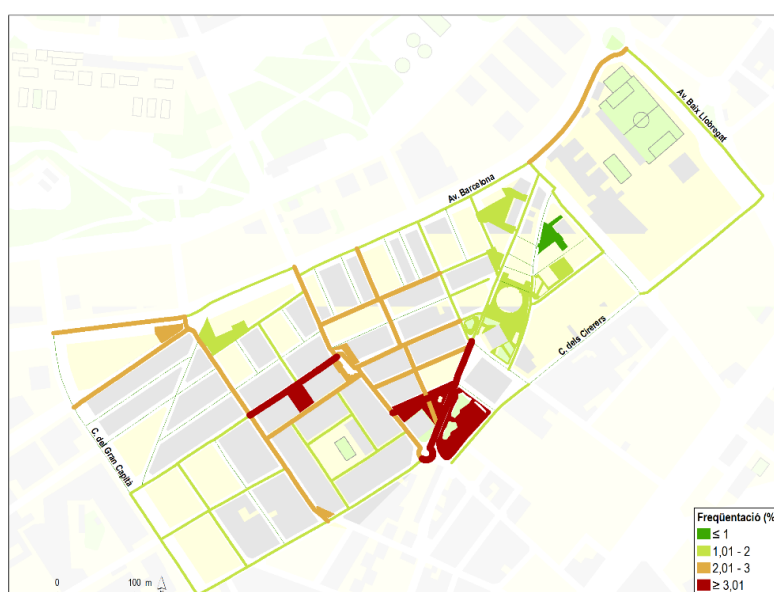
- Al carrer Josep M. Trias de Bes i a la Plaça del Carme s'hi ha vist el 3,6% de les persones observades. A banda de la Parròquia i la Plaça, que disposa d'un parc infantil, bancs i un aparcament soterrat, es tracta d'una zona diversos comerços.
- El carrer Galícia, que és restringit a vianants i té l'accés a la Plaça del Carme per darrere l'afluència és menor però tot i així s'hi ha recomptat fins un 3,0% de les persones.

Finalment, els carrers principals del barri que connecten amb l'Avinguda Barcelona i la mateixa Avinguda en els trams més propers als límits del barri (amb Gran Capità i amb Av. del Baix Llobregat) també són força freqüentats, doncs en cada un d'ells si han recomptat entre el 2% i el 3% de les persones observades al barri.

Les zones de menor freqüentació correspon en primer lloc, al grup de carrers que van des de Gran Capità fins a Mare de Déu de la Mercè, en l'àrea més propera a Avinguda Barcelona. Es

tracta de l'àrea més antiga del barri, que com s'ha vist anteriorment és eminentment residencial, sense espais d'estada i relació i escassa o inexistent activitat en planta baixa dels edificis. Una altra part amb poca freqüentació és la que correspon als carrerons formats darrere el centre cívic i entre els tres blocs d'edificis que tenen façana als carrers John F. Kennedy i Sant Francesc D'Assis. Es tracta de carrerons molt estrets, formats per la separació entre els edificis, sense accessos als mateixos ni activitat en planta baixa on s'han vist o poques o cap persona durant les observacions realitzades. La freqüentació també és baixa en altres carrers formats entre blocs d'edificis com és el cas dels carrers Vall d'Aran i Bisbal del Penedès. Aquests blocs, situats entre l'Avinguda Barcelona i el Carrer Lleida es troben separats per carrers que actuen sobretot com a zona d'aparcament: transitables per vehicles però que no connecten amb cap més via principal que l'Avinguda Barcelona.

Mapa 2. Freqüentació del barri segons trams de carrer, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

La intensitat d'ús dels barris pot variar al llarg del dia en funció dels ritmes de la població, fortament associats a les seves pautes d'activitat quotidiana. Per aquest motiu s'ha analitzat la freqüentació de persones en funció de tres franges horàries: a partir de les 9 del matí, a partir de les 12 del migdia i a partir de les 16 de la tarda. Tal i com mostra la taula següent, la intensitat d'ús del barri de Les Planes no es distribueix homogeniament al llarg del dia, essent el matí i la tarda els moments de major freqüentació:

- El 34,2% de les persones s'han vist durant el matí.
- Durant la franja del migdia la presència de persones disminueix fins al 28,3%.
- Al llarg de la tarda la freqüentació del barri torna a incrementar fins arribar al 37,5% en el que esdevé el moment del dia amb major intensitat d'ús del barri.

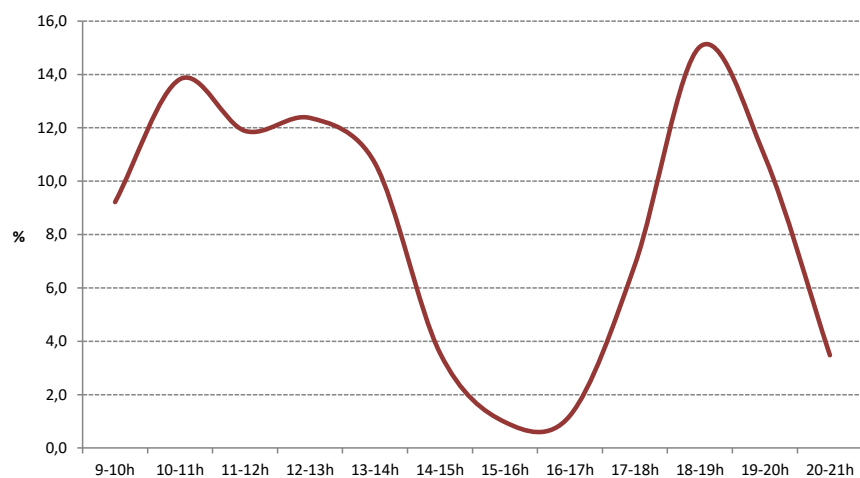
La distribució de la freqüentació al llarg de les hores (vegeu gràfic 6) mostra com els moments de major afluència als carrers de Les Planes són entre les 10 i les 11 del matí, entre les 12 i les 13 del migdia i, principalment, de 18 a 19 de la tarda, hores durant les quals s'han observat més persones al carrer. D'altra banda, entre les 15h i les 17h, els carrers de Les Planes queden pràcticament buits.

Taula 12. Freqüentació del barri segons franja horària, Les Planes, 2018.

Tipus de via	N	%
Matí	423	34,20%
Migdia	350	28,30%
Tarda	464	37,50%
Total barri Les Planes	1.237	100,00%

Font: Observació Social Sistemàtica.

Gràfic 6. Freqüentació del barri segons hora, Les Planes, 2018.

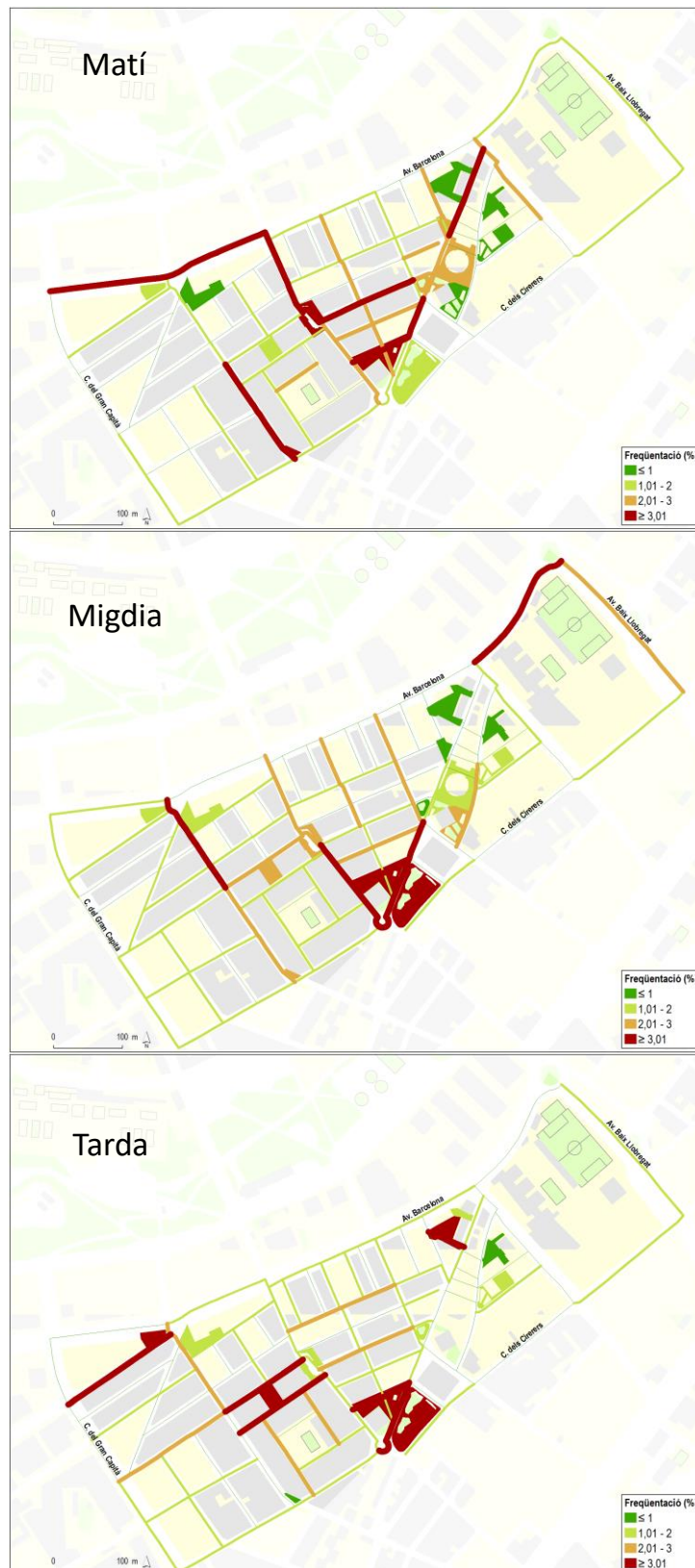
Font: Observació Social Sistemàtica.

La variació de la intensitat d'ús al llarg del dia també es plasma en els diferents espais urbans del barri. A la pàgina següent es presenten els mapes de la freqüentació per a cada franja horària.

- Al matí les zones més freqüentades són el carrer Joan Maragall i Marquès de Monistrol, que conflueixen en la plaça de Sant Joan, també de gran afluència en aquesta franja horària. Com s'ha vist anteriorment, es tracta de carrers amb una gran presència de comerç i que disposen de zones d'estada, com a la mateixa plaça Sant Joan. A diferència d'altres moments del dia, l'Avinguda Barcelona també és molt freqüentada en aquesta hora des del mateix Joan Maragall fins al límit del barri amb Gran Capità. En aquest tram s'hi ubica una de les dues parades que té el Trambaix al barri, i també diverses parades d'autobús. Durant el matí també s'observa major afluència que en altres hores al carrer Mare de Déu de la Mercè en el seu tram més proper a Cornellà de Llobregat (també comercial i amb una petita zona d'estada en la confluència amb Àngel Guimerà, davant una oficina bancària) i al carrer John F. Kennedy, en el tram que va des del Carrer dels Frares fins al Centre Cívic i on s'hi ubica l'edifici de promoció econòmica de l'Ajuntament. De fet, el carrer John F. Kennedy és d'ús matinal doncs com es veurà, durant el migdia i la tarda baixa la freqüentació. Un altre tret diferencial del matí és que és el moment de més ús de la zona al voltant del Centre Cívic.

- Al migdia la intensitat d'ús del barri disminueix, i això es reflecteix al mapa, on es poden veure menys trams amb una freqüentació elevada que al matí. És en aquesta franja horària que la Plaça del Mercat ja apareix com a lloc de gran afluència, intensitat d'ús que es manté durant la tarda, junt amb la de la Plaça Antonio Machado, molt freqüentada en tots els moments del dia. Del migdia destaca la major freqüentació observada a l'Av. Barcelona, en aquest cas en el tram que accedeix a l'Av. Baix Llobregat, que també presenta més freqüentació que en d'altres hores. En aquests trams s'hi ubica dels accessos a l'escola Roser Capdevila i a la fàbrica Bayer. La freqüentació elevada el carrer Mare de Déu de la Mercè es manté al migdia, però en aquest cas i a diferència del matí, s'hi ha observat més persones a la part nord. Durant el migdia també comença a observar-se una major afluència a la zona de la plaça del Carme, que pel matí es trobava pràcticament buida.
- A la tarda, moment de major intensitat d'ús del barri, els punts de major freqüentació són la zona de la Plaça Antonio Machado i la Plaça del Mercat. En aquest moment del dia i a diferència de les altres franges horàries, l'ús del carrer John F. Kennedy es concentra molt més davant la plaça del Mercat, mentre que la resta del carrer és menys concorreguda que durant el matí i el migdia. El mapa també mostra com l'aparició de tres espais d'especial intensitat d'ús durant la tarda. Es tracta de la plaça del Carme, davant de la Parròquia amb el mateix nom i els carrers que hi accedeixen; el carrer Montilla, sobretot en la seva confluència amb Avinguda Barcelona; i la plaça que es forma entra la façana posterior dels edificis situats a Av. Barcelona i John F. Kennedy, al costat del carrer Hospitalet de Llobregat. Aquests tres espais reuneixen una característica comuna: disposen de mobiliari infantil, igual que la Plaça del Mercat.

Mapa 3. Frequentació del barri segons trams de carrer i franja horària, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

3.3 Apropiació del barri segons característiques de les persones: gènere i grups d'edat

L'ús social dels espais pot variar en funció del gènere i l'edat de les persones com a resultat de les seves diferents activitats quotidianes. Ara bé, una diferent apropiació del barri per part dels infants, adolescents, adults, gent gran, dones o homes també pot ser un indicador de possibles processos d'exclusió o expulsió de determinats usos i col·lectius d'alguns dels espais d'un barri.

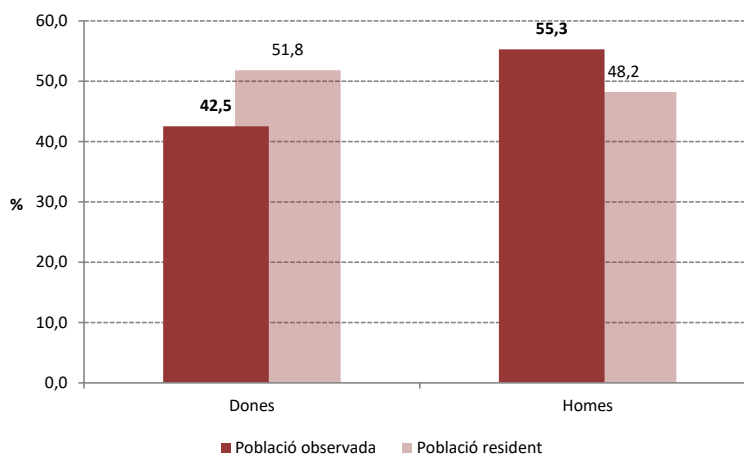
Per aquest motiu en l'Observació Social Sistemàtica no només s'ha recollit el nombre de persones vistes en els diferents trams de carrer, sinó que també s'han registrat les característiques principals de les persones poden ser observades de forma directa: el seu gènere i grup d'edat.

Freqüentació del barri segons gènere i edat de les persones observades

Les característiques de les persones que utilitzen els espais d'un barri no reflecteixen necessàriament l'estructura de la població que hi viu per diversos motius, entre d'altres: els barris no són sistemes tancats pel que les persones que els utilitzen no tenen perquè ser exactament les mateixes que hi viuen. En segon lloc, les barreres físiques i socials dels espais o l'apropiació dels mateixos per part de determinats usos o col·lectius poden contribuir a un ús desigual. També, les preferències personals o per part de grups determinats poden portar a les persones a passar o estar-se un determinats llocs i evitar-ne d'altres.

Els resultats de l'observació del barri de Les Planes mostren uns espais urbans amb major presència masculina que femenina. Així, si a l'any 2018 al barri hi viuen un 48,2% d'homes, als carrers la seva presència s'incrementa fins a un 55,3%. En canvi, la majoria de població resident és femenina (són un 51,8% de la població del barri) però no es tradueix en una major presència de dones als espais del barri on de totes les persones observades un 42,5% eren dones.

Gràfic 4. Població observada als carrers del barri i població resident segons gènere, Les Planes, 2018.

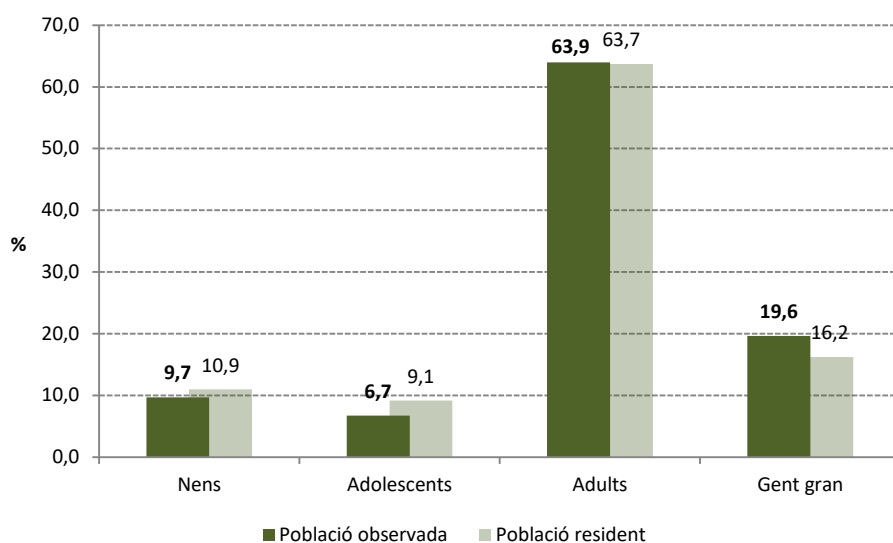
Fonts: Observació Social Sistemàtica, Les Planes, 2018 i Padró municipal d'habitants 2018.

Nota: els percentatges de l'OSS no sumen 100% perquè hi ha hagut 27 casos (un 2,2%) en què no s'ha pogut identificar el gènere de la persona (principalment nadons en cotxets).

El gràfic següent (7) presenta la distribució segons grups d'edat de les persones observades als carrers del barri i la seva distribució poblacional. Convé assenyalar que en el cas de l'observació sistemàtica les edats són aproximades, doncs depenen de l'ull de l'observador i no d'un registre. Tanmateix a partir d'aquest gràfic es pot afirmar que la presència als espais del barri dels diferents grups d'edat reflecteix força l'estructura d'edat de la població. Així, adults i gent gran són la població resident majoritària al barri i també als seus carrers, mentre que infants i adolescents tenen menor pes poblacional i també menor presència als espais del barri. Convé subratllar però que en el cas dels adolescents és on es troba una menor presència al carrer en comparació amb el seu pes en la piràmide de població.

Convé recordar que les observacions s'han dut a terme de dilluns a divendres, de manera que les dades reflecteixen la diferent apropiació del barri segons l'edat en dies feiners, en què entre el nens i els joves una de les activitats principals del dia es desenvolupa a dins les aules, i en el cas dels adults, a la feina. Ara bé, les observacions s'han dut al llarg de tot el dia (de 9 fins a 21h) de manera que també s'han pogut registrar la freqüentació d'aquests grups fora de l'horari i àmbit escolar i laboral.

Gràfic 5. Població observada als carrers del barri i població resident segons grup d'edat, Les Planes, 2018.

Fonts: Observació Social Sistemàtica, Les Planes, 2018 i Padró municipal d'habitants 2018.

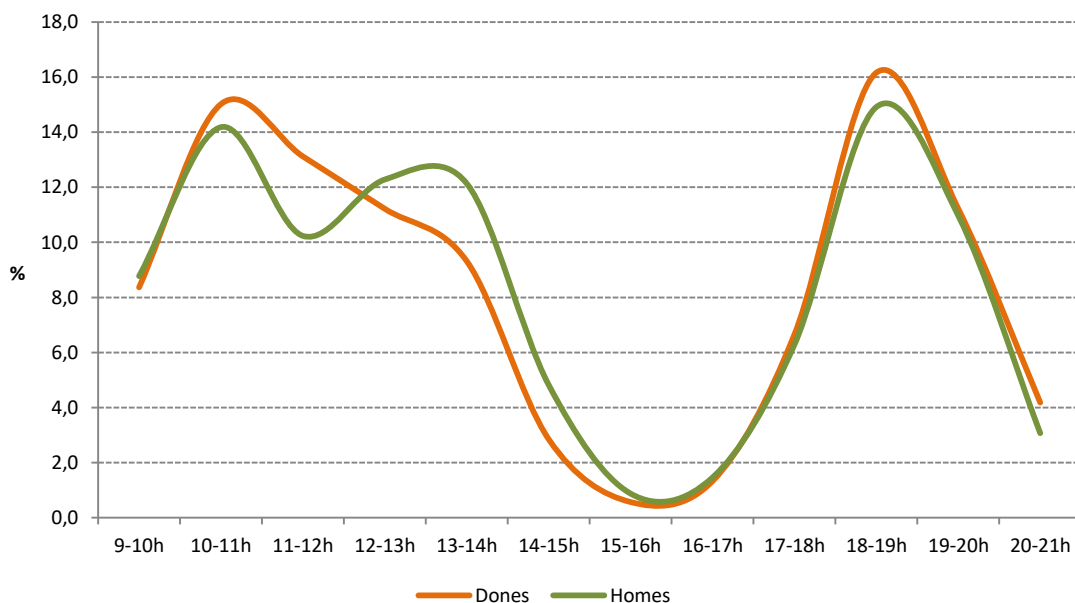
Nota: cal tenir en compte que la divisió dels grups d'edat segons padró s'ha fet de manera que correspongués el màxim possible a als grups registrats segons l'OSS, però no són exactament equiparables.

Ritmes d'ús del barri segons gènere i edat

L'observació també ha permès copsar els diferents ritmes d'ús del barri segons el gènere i l'edat de les persones. Els resultats mostren que el gènere no apareix com una variable rellevant en els patrons horaris d'ús del barri de Les Planes (veure gràfic 8), mentre que l'edat sí que marca algunes diferències (veure gràfic 9).

L'ús del barri segons hores del dia és pràcticament igual entre dones i homes i segueix les pautes globals del conjunt de la població observada, amb una major presència durant el matí, un buidament del barri durant les hores del migdia i un increment a la tarda, moment de major intensitat d'ús dels carrers i espais observats.

Gràfic 6. Distribució de la freqüentació segons gènere i hora, Les Planes, 2018.

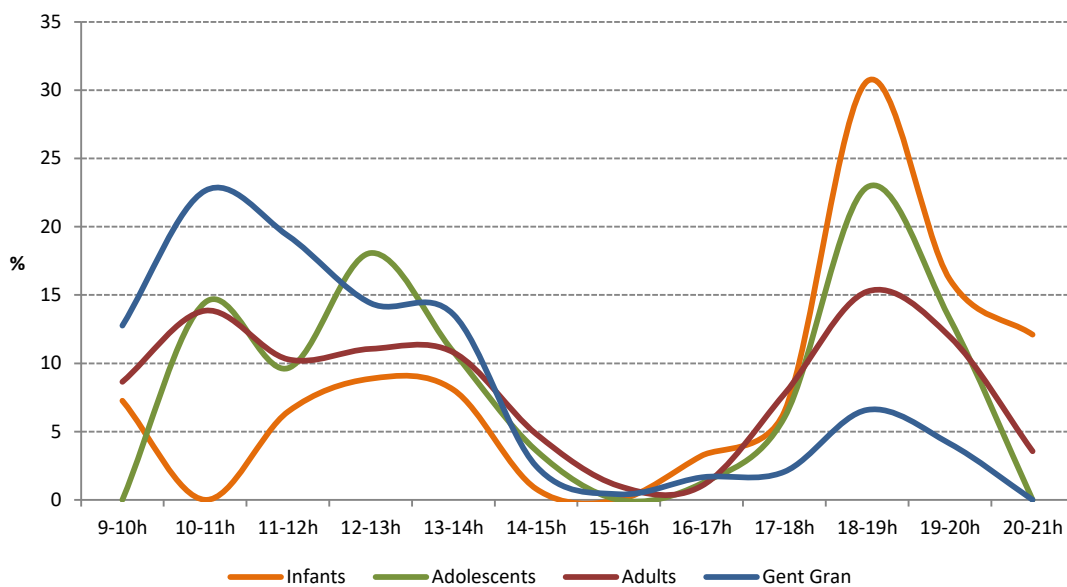
Font: Observació Social Sistemàtica, Les Planes 2018.

Per contra, les pautes horàries d'ús del barri sí que presenten diferències en funció dels grups d'edat. La utilització del barri entre els infants té lloc principalment durant la tarda.

- Durant el matí, a l'hora de sortida de les escoles es veuen infants al carrer, però és sobretot a partir de l'hora de sortida de les escoles de la tarda que la seva presència va incrementant fins arribar al moment en què els infants es troben més presents al carrer, que és entre les 18 i les 19h moment en què s'han vist el 30,65% dels nens i nenes.
- Pel que fa als adolescents, s'observen dues hores punta del matí (de 10 a 11h i de 12 a 13h, en què s'han vist el 14,46% i el 18,07% dels joves respectivament) però, igual que els infants, són un grup present sobretot durant la tarda, especialment de 18 a 19h (22,89%).

- La intensitat d'ús del barri per part dels adults es distribueix més homogèniament al llarg del dia que la dels altres grups d'edat: així, amb excepció de les hores del migdia en què el barri queda força buit, els adults estan presents en una intensitat similar durant les hores del matí que durant la tarda (la seva presència es mou entre un 10% i un 15% en aquestes dues franges).
- El ritme d'ús del barri entre la població gran es diferencia de forma significativa de la resta de grups d'edat: la gent gran utilitza el barri sobretot pel matí, i a mesura que avancen les hores del dia el barri es va buidant d'aquest perfil de població. Així és que de 10 a 11h del matí s'han observat fins el 22,63% de les persones grans, proporció que va disminuint al llarg del dia fins a situar-se prop d'un 5% durant la tarda.

Gràfic 7. Distribució de la freqüentació segons grup d'edat i hora, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Diversitat i apropiació del barri segons gènere i grups d'edat

Fins ara s'ha explicat que el barri està més freqüentat per població adulta i gran, i per més homes que dones. També, que les pautes horàries d'ocupació del barri presenten diferències sobretot en funció de l'edat de les persones. Per tal d'esbrinar si aquestes pautes es tradueixen en espais on predominen de manera significativa uns perfils sobre els altres (espais masculinitzats, feminitzats, adultificats...), s'ha mesurat el grau de diversitat d'edat i de gènere de les persones observades als carrers i espais del barri. El càlcul del grau de diversitat s'ha fet mitjançant els índexs de Shannon (també anomenats Shannon-Weaver) que reflecteixen l'heterogeneïtat d'una comunitat sobre la base de dos factors: el nombre de grups/perfils i la seva abundància relativa. Els valors de l'índex es mouen entre 0 a 1, on 1 correspon a la màxima diversitat/heterogeneïtat i el 0 a l'homogeneïtat absoluta.

Els resultats, presentats a la taula 13 indiquen que als carrers i espais urbans del barri hi ha mixticitat de grups d'edat i, sobretot, molta diversitat de gènere. Així doncs, si es té en compte

el perfil de les persones que utilitzen i viuen els espais urbans de Les Planes es pot afirmar que es tracta d'un barri divers. Concretament, l'índex global de diversitat d'edat és de 0,73 i el de diversitat de gènere arriba pràcticament al valor d'heterogeneïtat màxima (0,99). Els diferents ritmes d'ús del barri entre grups d'edat i gènere relatats anteriorment tampoc no es tradueixen en un preponderància d'uns grups sobre uns altres en determinades franges horàries: la diversitat de gènere és molt gran al llarg del dia, amb valors de l'índex propers a l'1 en les tres franges horàries observades. Pel que fa a l'edat, durant el matí i la tarda la diversitat és menor que al migdia, si bé en les tres franges es pot afirmar que el barri és més divers que homogeni,

Taula 13. Diversitat per grups d'edat i de gènere en la freqüentació del barri, Les Planes, 2018.

Franja horària	Diversitat etària	Diversitat de gènere
	Índex de Shannon	Índex de Shannon
Matí	0,66	0,99
Migdia	0,74	0,97
Tarda	0,70	0,99
Global	0,73	0,99

Font: Observació Social Sistemàtica.

Apropiació del barri segons gènere

El mapa 4 presenta el grau de diversitat de gènere per a tots els trams i àrees observades, on els tons més foscos representen la màxima homogeneïtat (índex de Shannon amb valor 0) i els menys intensos representa la major heterogeneïtat (índex de Shannon amb valor 1). Tal i com es pot veure, els carrers del barri presenten una gran diversitat de gènere: la majoria dels trams de carrer són eminentment heterogenis, amb índexs de diversitat que se situen entre el 0,76 i l'1 (representats en tonalitats verdoses al mapa). Els resultats són coherents amb els càlculs de la freqüentació segons gènere i trams de via, que no es presenten aquí però que han mostrat que si bé tant dones com homes usen amb més freqüència alguns espais que d'altres, cap dels dos grups es concentra en una àrea determinada.

Malgrat aquesta diversitat de gènere, la presència masculina és superior a la femenina en la majoria de trams observats, i fins i tot es registren algunes zones totalment masculinitzades. Els trams homogenis (en color rosa i grana al mapa 4) corresponen a carrers on totes o gairebé totes les persones observades eren homes (tal com es pot veure al mapa 5). El mapa 5 pinta la relació de masculinitat en els trams i espais observats del barri. Aquest indicador s'ha calculat posant en relació el nombre total d'homes observats sobre el nombre total de dones observades i es pinta al mapa segons el seu grau, de major a menor presència masculina.

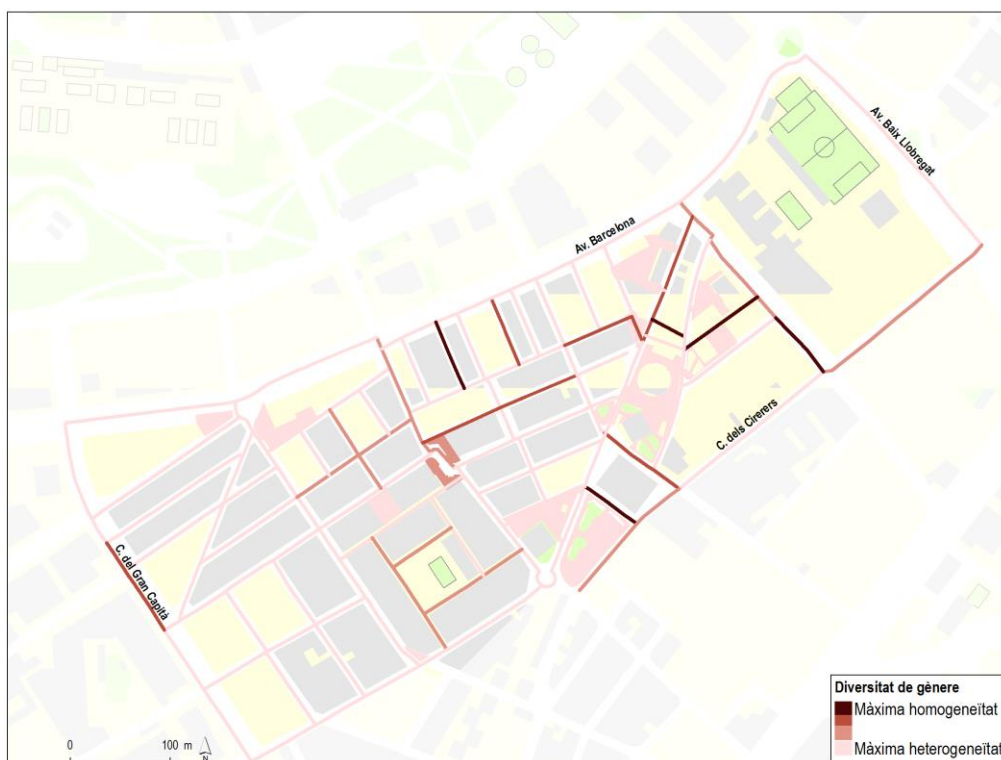
- D'acord amb els mapes, els trams masculinitzats són carrers amb ús bàsicament residencial i sense activitat comercial en planta baixa com el carrer Bisbal del Penedès, on només hi ha edificis residencials i aparcament en superfície, o els carrerons que es formen entre els blocs d'edificis a la zona entre John F. Kennedy, Sant Francesc d'Assís i el Carrer dels Frares. Entre els espais únicament freqüentats per homes també s'hi

troba el Carrer dels Frares en el tram que va des del Carrer Cirerers fins a Sant Francesc de Sales, via que limita entre la zona residencial i la industrial, sense cap comerç o local de restauració i amb aparcament en superfície. La freqüentació mitjana en funció del sexe i les característiques principals del tram s'aprofundeix en l'apartat següent, però aquí es pot apuntar una primera descripció: la major presència masculina s'estaria donant en tot tipus d'espais, però els llocs masculinitzats són sobretot carrers petits i carrerons entre edificis situats en zones residencials sense altres usos, o bé vies eminentment industrials.

- Pel que fa a les dones no s'ha identificat cap espai del barri totalment feminitzat, si bé sí que es registren alguns carrers on els dones són força més nombroses que els homes. Es tracta del Carrer Seu d'Urgell, amb poca activitat comercial, zona bàsicament d'aparcament i residencial però on se situa una de les façanes de l'Associació per a discapacitats Estel. També hi ha una major presència femenina al voltant d'altres centres que acullen activitats per a col·lectius específics com als carrers Lluís Millet i Enric Granados, prop del centre cultural ICARTH. També s'observa més presència femenina en un tram no se situa un parc infantil (al carrer Hospitalet de Llobregat) però no convé assenyalar que això no es dona en la resta. Finalment, s'observen més dones que homes al carrer dels Frares en el tram on hi ha un dels accessos a l'escola pública Roser Capdevila, a John F. Kennedy davant del centre cívic i d'un supermercat, i a trams sense circulació de vehicles amb poca activitat comercial més enllà d'algun comerç o terrassa de bar (però no completament residencials) com el carrer Vilafranca del Penedès, el passatge de Santa Cristina o l'Avinguda Barcelona amb Gran Capità.

Però encara més interessant que les característiques dels trams de major presència femenina o masculina, ho és presentar un primer avançament de l'ús social que en feien dones i homes. Mitjançant l'observació social sistemàtica s'ha pogut registrar què estaven fent les persones en aquell moment, i si es trobaven soles o acompanyades. L'anàlisi de les pràctiques d'ús s'aprofundeix al capítol 4 però aquí s'apunten unes primeres apreciacions que ens il·lustren sobre quins són els principals usos socials en espais masculinitzats i feminitzats. Els resultats són ben interessants: els trams amb presència únicament masculina s'utilitzen per als homes com a llocs de pas sense valor relacional: els homes que s'hi han vist estaven caminant, tots ells sols. Per contra, els espais més feminitzats (recordem que no n'hi ha cap totalment apropiat per dones) s'utilitzen per aquestes tant per a desplaçar-se com per estar-s'hi, de peu o assegudes i, en la gran majoria dels casos acompanyades i relacionant-se, doncs en poques ocasions s'han vist dones soles. En resum, es poden avançar dues afirmacions: els carrerons petits i sense activitat comercial són usats només per homes com a llocs de pas i en solitud, ús que no fan les dones d'aquests tipus de carrers. D'altra banda, els espais més feminitzats reuneixen les característiques de ser llocs amb algun ús més enllà del residencial o de mobilitat, on les dones es desplacen o s'hi estan, gairebé sempre acompanyades. En tot cas, el diferent ús relacional dels espais entre homes i dones, així com les diferències de sexe en el caminar i l'estar-se s'abordarà en els capítols següents.

Mapa 4.Diversitat de gènere en la freqüentació del barri, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Mapa 5.Relació d'espais feminitzats i masculinitzats, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

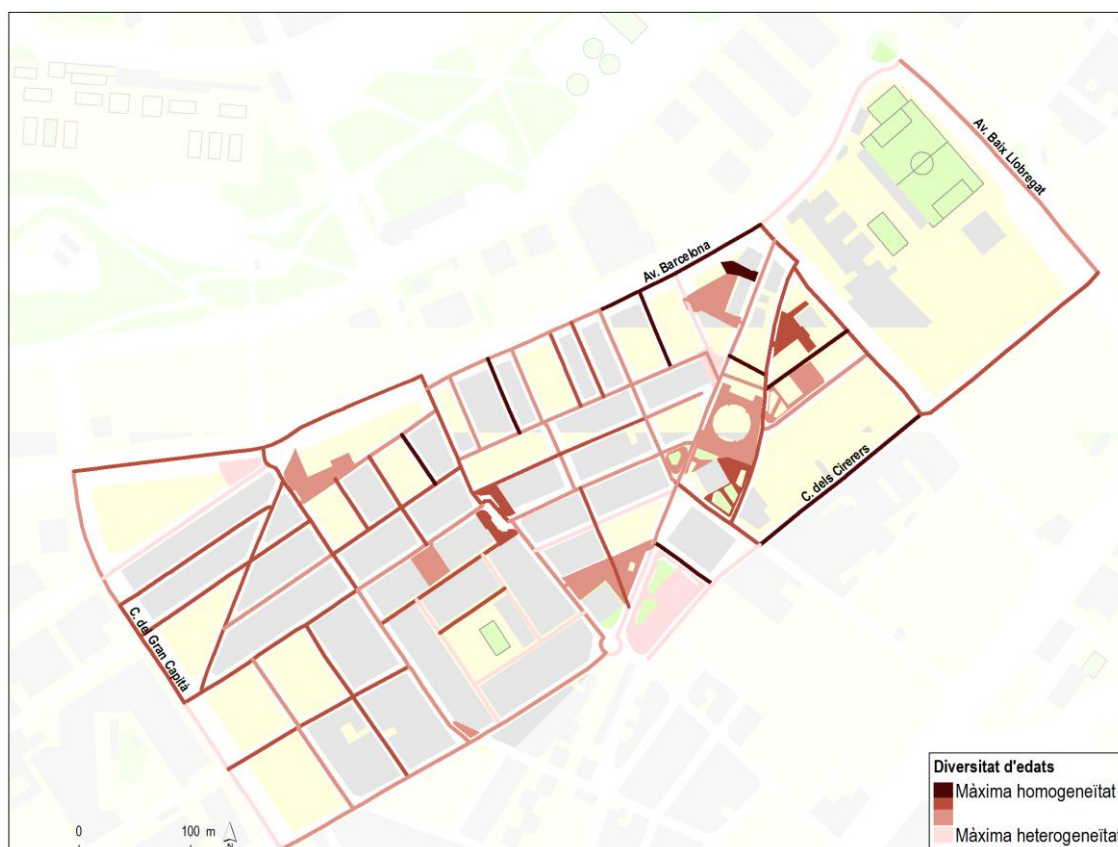
Apropiació del barri segons edat

Tal com s'ha vist anteriorment el grau global de diversitat d'edats és menor que el de gènere, si bé l'Índex de Shannon obté un valor superior al 0,70 (0,73 concretament), el que significa que el grau d'heterogeneïtat és força elevat. En pràcticament tots els trams de carrer més freqüentats s'observa així una alta diversitat etària. És el cas de la zona de la Plaça Antonio Machado, la Plaça del Mercat i el carrer John F. Kennedy en el tram situat davant d'aquestes dues places i davant de l'accés al mercat. Un altre tram molt freqüentat i utilitzat per a gent de totes les edats és la Plaça del Carme i el carrer Josep M. Trias de Bes.

Malgrat aquesta diversitat global al barri s'observen trams amb un grau elevat d'homogeneïtat o fins i tot homogenis completament, que són ocupats bàsicament per població adulta. La freqüentació mitjana de la població adulta segons característiques del tram de via s'estudia al següent apartat, però aquí es pot apuntar ja que els carrers amb major presència d'adults es troben repartits per a tot el barri i no reuneixen cap característica física única que els defineixi: són tant carrerons en zones sense activitat comercial, com carrers més amples i vies principals en zones comercials i industrials. Aquests trams són utilitzats pels adults sobretot per desplaçar-se a peu, tant sols com acompanyats. També s'hi troben un gran nombre d'adults que en fan un ús estàtic i relacional: de peu o asseguts, la majoria estan acompanyats i relacionant-se.

Entre els trams força homogenis en destaquen dos on l'espai es comparteix entre adults i gent gran. Es tracta de la plaça al voltant del centre cívic i l'accés al mateix pel passatge que va des de Sant Francesc d'Assís fins a John F. Kennedy. En aquesta zona la majoria de les persones grans estaven dretes o assegudes relacionant-se, i només uns pocs s'estaven desplaçant a peu, mentre que els adults en feien un ús tan estàtic com dinàmic i tan relacional com individual.

Mapa 6. Diversitat per grups d'edat en la freqüentació del barri, Les Planes, 2018.

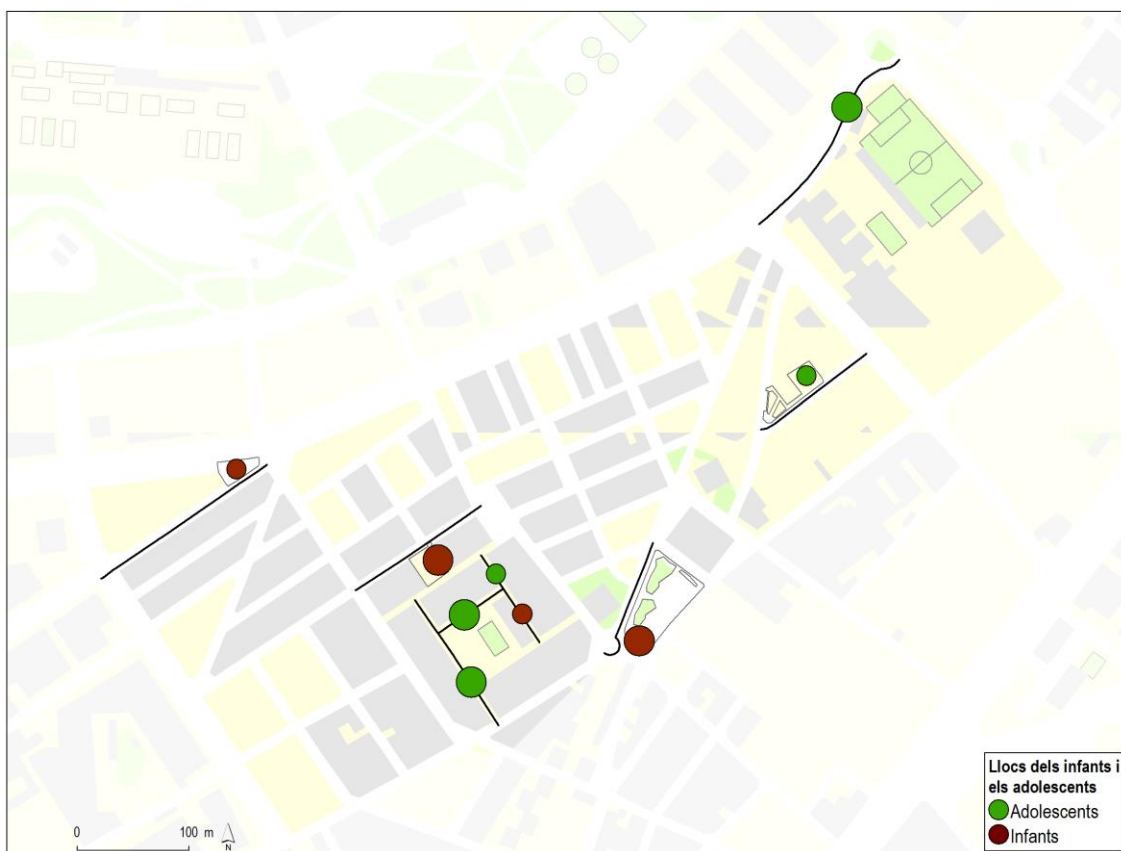
Font: Observació Social Sistemàtica.

A banda del grau de diversitat, s'ha estudiat quins són els espais més utilitzats per a cada grup d'edat. Una primera constatació és que els adults i les persones grans utilitzen pràcticament tots els carrers del barri i no tendeixen a concentrar-se en espais determinats en tanta mesura com la població més jove. En conseqüència, els trams més freqüentats per la gent gran i pels adults coincideixen en gran mesura amb els de més freqüentació del barri. Per contra, els resultats mostren que la presència de nens i adolescents tendeix a agrupar-se en determinats espais en major mesura que la dels altres grups d'edat, que són presents en més trams del barri. Infants i adolescents són molt menys freqüents que la població adulta i gran en la majoria de carrers del barri, i fins i tot es troben trams on no s'ha vist cap nen o nena o cap adolescent. El mapa 7 il·lustra els carrers i zones de principal ús per part de la població més jove.

- Fins una tercera part dels infants s'han vist en tres llocs concrets: en primer lloc, a la Plaça del Carme, espai d'ús principal pels nens dins els límits administratius del barri, on s'hi ha observat el 13,3% dels infants. Seguidament la Plaça del Mercat, on s'hi ha vist l'11,7% dels infants. El tercer espai on s'han vist més infants és el parc infantil del final del carrer Montilla, quan desemboca amb Av. Barcelona. També s'ha vist força població infantil al carrer de l'Orfeó Català, prop del centre ICARTH. Tal i com es veurà en capítols posteriors, l'ús del barri per part dels infants és principalment per al joc.

- Pel que fa als adolescents, fins el 31,3% dels joves s'han vist en dues àrees. En primer lloc, als carrers Lluís Millet, Anselm Clavé i Orfeó Català, carrers que d'accés el centre ICARTH (Institució Cultural d'Arts i Humanitats). Tal i com es pot veure a l'anterior mapa (6) la major freqüentació dels joves en aquesta zona fa que fins i tot un d'aquests carrers sigui pràcticament homogeni, ocupat principalment per aquest grup d'edat. L'ús d'aquests carrers per part dels joves és relacional: la majoria estaven de peu parlant, o asseguts a terrasses de bar. L'altre zona on s'han vist més adolescents és a l'Av. Barcelona en el tram on se situa l'entrada del Camp de Futbol Llevant i l'escola Roser Capdevila, on s'hi ha vist el 12% dels adolescents, que en tots els casos estaven caminant en grup. Un altre espai molt freqüentat pels joves és la placeta que es forma entre blocs d'edificis al carrer Sant Francesc de Sales. Amb escales, bancs i més aïllada que altres zones d'estada, és un espai d'estada i relació per part dels joves. Es pot avançar doncs que l'ús del barri per part dels joves és bàsicament relacional, tal i com s'aprofundirà en els capítols següents

Mapa 7. Trams més freqüentats pels infants i els adolescents, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

3.4 Freqüentació mitjana segons característiques dels trams de via

En l'apartat anterior s'ha vist com el grau de freqüentació del barri és divers entre els diferents carrers i espais observats i en relació als perfils dels usuaris. També s'apuntaven algunes característiques dels trams més freqüentats a nivell global i segons grups de sexe i edat. A les pàgines següents s'aprofundeix en la relació entre les característiques dels carrers i el grau de freqüentació dels mateixos. El càlcul es fa a partir de la mitjana de persones vistes per a cada tram que es caracteritza per determinats atributs. La informació presentada a les taules aporta les mitjanes segons les diverses característiques. Per considerar si les diferències que s'aprecien a les mitjanes són estadísticament significatives s'ha realitzat un contrast estadístic a posteriori, el test ANOVA⁵.

L'anàlisi s'estructura a partir de quatre grans grups de característiques del tram: característiques (tipologia) de la via, estat de manteniment i conservació, usos i activitats dels locals i edificis i presència de vehicles.

Característiques de la via/ dotació de mobiliari i espais d'estada

En primer lloc s'estudien les diferències en la mitjana de freqüentació segons si els trams són carrers, carrerons petits o avingudes. Si bé s'observa una presència major de persones en carrerons, el tipus de carrer, els contrastos estadístics indiquen que no és una variable rellevant en un major o menor grau de freqüentació al barri de Les Planes. En canvi, sí que es pot afirmar que s'observa una major freqüentació en aquells trams de carrer on hi ha zones d'estada com ara parcs, places, espais entre edificis o reserves d'espai. Així, s'han vist una mitjana de 7,97 persones en trams amb aquestes característiques, mentre que en els carrers que no disposen de zones d'estada s'hi ha vist 5,57 persones de mitjana.

- La major freqüentació en trams amb zones d'estada es dona sobretot entre les dones, els nens i la gent gran, mentre que entre homes, adolescents i adults no apareix com un factor rellevant en una major o menor freqüentació.
- Pel que fa a la dotació de mobiliari, la freqüentació és major en trams que disposen d'arbres en tot el recorregut o a la seva major part. La presència de bancs és un factor encara més rellevant en l'atracció de persones: els trams amb bancs gaudeixen d'una aflluència molt major que els que no en disposen. Quant a les zones enjardinades, s'ha observat menys aflluència en aquells trams que no en tenen en cap part de la via.
- La major freqüentació en trams amb presència d'arbrat, de zones enjardinades i de bancs és significativa entre la població adulta i gran, però no apareix com un factor rellevant per a l'atracció d'infants i adolescents.

⁵ Aquest test permet analitzar si les mitjanes de la variable dependent són iguals per cada grup o categoria de variable independent. Si els grups no difereixen entre la variable dependent, no hi ha relació entre les variables.

Taula 14. Freqüentació mitjana segons característiques de la vies segons sexe i grup d'edat, Les Planes, 2018.

	Sexe		Grups d'edat				Total
	Dones	Homes	Infants	Adolescents	Adults	Gent gran	
Tipus de via							
Carrer	2,37	3,3	0,61	0,39	3,64	1,16	6,29
Carreró, passatge, pas entre edificis	2,13	2,08	0,42	0,08	2,58	1,13	7,77
Avinguda, passeig, rambla	3,33	3,33	0,43	0,67	4,86	0,81	6,76
Zones d'estada i esbarjo							
Tram amb zones d'estada	3,00	3,72	0,90	0,62	3,75	1,62	7,97
Trams sense zones d'estada	2,10	2,84	0,38	0,24	3,58	0,83	5,57
Mobiliari urbà							
Arbres a tot el tram	3,13	3,77	0,81	0,30	4,54	1,40	7,22
Arbres a major part del tram	3,24	4,52	0,43	0,57	5,05	1,81	8,25
Arbres en alguns punts	2,29	3,9	0,33	0,52	3,95	1,52	7,00
Tram sense arbres	1,63	2,11	0,44	0,39	2,41	0,61	4,89
Zones enjardinades a tot el tram	3,08	4,46	0,74	0,49	4,69	1,74	7,87
Zones enjardinades a major part del tram	3,00	1,83	0,83	0,00	3,50	1,00	6,40
Zones enjardinades en alguns punts	2,86	3,69	0,8	0,56	4,02	1,34	7,02
Tram sense Zones enjardinades	1,56	2	0,21	0,15	2,68	0,56	4,68
Bancs a tot el tram	3,39	4,79	0,91	0,55	5,03	1,88	8,36
Bancs a major part del tram	-	-	-	-	-	-	-
Bancs en alguns punts	3,24	3,85	1,00	0,3	4,18	1,76	8,85
Tram sense Bancs	2,05	2,66	0,41	0,37	3,22	0,82	5,47

Font: Observació Social Sistemàtica.

Valoració de l'estat dels elements

Si ens fixem amb la freqüentació mitjana dels trams en funció de l'estat dels elements (taula 15) sembla que aquesta s'incrementa a mesura que les condicions de l'asfaltat, la neteja i el manteniment són més bones. També s'observa una major aflluència en els trams on l'estat de conservació dels edificis d'habitatges i dels immobles és bo, que en aquells on els edificis necessiten millores. Ara bé, les proves de significació mostren que només es pot afirmar que la freqüentació és més elevada en aquells trams amb un bon asfaltat i manteniment, mentre que l'estat de la neteja no apareix com un factor significatiu. La major aflluència en trams amb un bon asfaltat i manteniment i en aquells on els immobles industrials estan en bones condicions s'observa per part de les dones, però no és estadísticament significativa en el cas dels homes. Pel que fa a l'edat, no es pot afirmar que l'estat dels elements condicioni una major atracció de persones entre infants, adolescents, adults o gent gran.

Taula 15. Freqüentació mitjana segons valoració de l'estat dels elements, segons sexe, Les Planes, 2018.

	Sexe		Grup d'edat				Total
	Dones	Homes	Infants	Adolescents	Adults	Gent gran	
Estat de l'asfaltat							
Bo o molt bo	2,60	3,39	0,63	0,41	3,88	1,20	6,94
Bastant bo	2,26	2,00	0,43	0,35	2,70	0,96	4,64
Dolent o molt dolent	0,88	2,38	0,13	0,19	2,44	0,56	3,79
Estat de la neteja							
Bo o molt bo	2,57	3,33	0,61	0,32	3,88	1,23	6,70
Bastant bo	1,90	2,35	0,10	0,95	2,55	0,65	5,31
Dolent o molt dolent	1,31	2,15	0,85	0,46	2,00	0,31	4,27
Estat del manteniment							
Bo o molt bo	2,59	3,30	0,60	0,41	3,84	1,17	6,77
Bastant bo	1,85	2,69	0,46	0,23	3,08	0,85	5,45
Dolent o molt dolent	0,93	2,69	0,29	0,21	1,57	0,71	3,00
Estat de conservació de les façanes dels habitatges							
Molt bo o en bones condicions	2,50	3,20	0,59	0,40	3,68	1,17	6,52
Es necessiten millores	1,50	2,17	0,33	0,50	2,83	0,17	3,83
Estat de conservació dels immobles comercials/industrials							
Molt bo o en bones condicions	3,34	4,21	0,79	0,39	4,96	1,60	8,00
Es necessiten millores	0,70	2,50	0,10	0,30	2,30	0,50	3,56

Font: Observació Social Sistemàtica.

Usos i activitats dels locals i edificis

Les diferències en la mitjana de freqüentació segons si als trams hi ha presents determinats usos i activitats en locals i edificis, expressen que de manera global els carrers més freqüentats són aquells en els que hi ha presència d'establiments comercials, sobretot on n'hi ha de grans i mitjans, però també en carrers amb petits establiments. Els establiments comercials actuen com a factor de major atracció per a dones, homes, adults i gent gran i, en el cas dels de mida mitjana i gran, també per als adolescents.

També s'observa una aflluència significativament més elevada en les vies on hi ha equipaments públics, en aquest cas a nivell global, però també entre homes, infants i adolescents. Els bars i restaurants també són un important factor de polaritat, per a tota la població tret dels més joves. Per contra, si bé s'ha observat més gent en els trams amb equipaments religiosos i en els que tenen locals d'associacions, en aquests dos casos no es pot afirmar que les diferències siguin significatives.

Taula 16. Usos i activitats dels locals, per sexe i grup d'edat; Les Planes, 2018.

	Sexe		Grups d'edat				Total
	Dones	Homes	Infants	Adolescents	Adults	Gent gran	
Presència d'ús residencial	2,51	3,21	0,59	0,41	3,71	1,14	6,48
Presència de petits establiments	3,44	4,42	0,69	0,26	5,27	1,84	8,37
Presència de mitjans i grans establiments	4,33	5,83	0,42	1,25	5,83	2,83	10,33
Presència de bars i restaurants	3,66	4,26	0,78	0,57	5,07	1,68	8,34
Presència d'establiments serveis a les persones	2,81	3,97	0,84	0,40	4,38	1,36	7,40
Presència d'equipaments públics	3,08	4,27	1,17	0,96	4,06	1,38	8,64
Presència d'equipaments religiosos	3,33	4,44	1,89	0,11	5,44	0,56	8,00
Presència locals associacions	5,00	3,67	1,00	1,00	6,33	1,33	9,67

Font: Observació Social Sistemàtica.

Presència de vehicles

En aquest apartat es relaciona la freqüentació de les persones dels trams observats en funció de la presència de vehicles. Globalment a partir de les diferències en la mitjana de freqüentació persones s'observa una major freqüència de persones en els carrers en que els vehicles circulen en dues direccions (7, 0), on hi ha una intensitat de trànsit alta o mitjana (7,25 per ambdós) i on el soroll dels vehicles és residual (9,33). Ara bé, les proves de significació estadística mostren que la presència de vehicles no és un factor rellevant en les diferències mitjanes de freqüentació, pel que es pot afirmar que, en el cas de Les Planes, els vehicles no limiten la intensitat d'ús dels espais per part de les persones.

En definitiva, es pot considerar que els espais centrals del barri són aquells que atreuen un major nombre d'usuaris. D'aquests resultats es desprèn doncs, en primer lloc, que aquesta centralitat és compartida per persones i vehicles. En segon lloc, tot indica que els usos comercials, els espais d'estada i de relació, la presència de bancs, així com els equipaments públics actuen com a factors atractors: la intensitat d'ús de les vies on estan presents aquests elements és major que a la resta de vies.

Taula 17. Presència de vehicles, Les Planes, 2018.

	Sexe		Grups d'edat				Total
	Dones	Homes	Infants	Adolescents	Adults	Gent gran	
Circulació vehicles							
Circulen en una direcció	2,32	3,54	0,56	0,30	3,91	1,21	6,31
Circulen en dues direccions	2,82	3,24	0,56	0,42	3,98	1,27	7,00
Via tancada al trànsit	2,35	2,64	0,60	0,47	3,11	0,93	6,28
Cotxes aparcats davant d'edificis	2,36	3,42	0,57	0,36	3,90	1,07	6,37
Cotxes mal aparcats	1,93	2,87	0,53	0,07	3,60	0,67	4,87
Intensitat de trànsit vehicles							
Molt alt o alt	3,00	4,25	0,75	0,75	4,50	1,25	7,25
Mitjà	2,88	3,92	0,40	0,68	4,88	1,00	7,25
Molt baix o baix	2,36	3,04	0,59	0,34	3,46	1,14	6,30
Soroll vehicles							
Molt soroll	3,86	3,14	0,43	0,00	5,29	1,43	7,14
Poc soroll	3,00	5,83	0,50	0,17	5,17	3,50	9,33
Sense soroll	2,37	3,09	0,58	0,40	3,54	1,04	6,32

Font: Observació Social Sistemàtica.

3.5 Espais freqüentats i espais significats: la pràctica i el discurs

Relacionar-se, passejar, jugar o fer esport són activitats quotidianes que les persones podem fer en diversos llocs. Aleshores, entre els espais disponibles acabem triant aquells que considerem més adequats, que més ens agraden o, senzillament, els que tenim més a prop o que ens són “més pràctics”. En l’apartat anterior ja s’ha vist que la major freqüentació dels espais es relaciona principalment amb els usos que ofereixen mentre que la seva qualitat en termes neteja o la presència de vehicles no sembla jugar un paper tan rellevant en el seu grau d’ús. D’acord amb això, els espais més freqüentats del barri no haurien de coincidir necessàriament amb aquells que les persones prefereixen o que més els agraden.

A continuació es contrasten pràctiques efectives i discursos entorn els espais, per tractar de respondre si els espais més freqüentats del barri són també els més ben valorats o si al contrari, la pràctica quotidiana no coincideix necessàriament amb el discurs quan, en alguns casos, espais mal considerats s’utilitzen igualment. Aquesta anàlisi la podem fer a partir de contrastar les informacions recollides en l’observació sistemàtica, que ens permet quantificar la pràctica efectiva de l’espai (freqüentació) amb els discursos sobre els espais del barri recollits en les entrevistes estructurades. Començarem examinant quins són els espais que apareixen en major intensitat en l’imaginari dels veïns de Les Planes quan pensen en el seu barri, per esbrinar posteriorment si les zones més freqüentades del barri alberguen els espais més ben valorats o, si al contrari, hi ha espais mal considerats que són efectivament utilitzats.

La taula següent presenta els espais que s’han citat per un mínim del 10% de les persones entrevistades quan se’ls ha preguntat pels llocs del barri on dur a terme les seves activitats quotidianes.

- La primera constatació és que els llocs rellevants per a la quotidianitat de Les Planes no sempre se circumscriuen dins els límits administratius del barri. El Parc de la Font Santa és l’espai més citat i paradigmàtic: l’han mencionat el 63,2% dels entrevistats i en pràcticament tots els casos ho han fet en termes positius. Tot i estar ubicat fora dels límits administratius del barri, aquest parc gaudeix d’una posició molt important i favorable en l’imaginari dels veïns de Les Planes quan pensen en la seva vida quotidiana.
- En segon lloc apareix la Plaça del Mercat, citat pel 47,2%, també sobretot en termes positius.
- En tercer lloc apareix un espai que tampoc és pròpiament del barri però que apareix com a espai significat pels seus veïns, i ho fa en termes negatius. Es tracta de la zona industrial que se situa fora dels límits del barri més enllà del carrer Gran Capità. S’ha citat pel 26,3% de les persones entrevistades, sempre com un dels pitjors llocs del barri.
- L’Avinguda Barcelona, que limita el barri per la part nord, és un altre espai que ocupa un lloc prioritari quan els veïns de Les Planes pensen en el seu entorn quotidià: ha estat citada per un 18,9% dels entrevistats, sobretot en termes positius. Per contra, la

via del barri que el limita en la seva part sud, el carrer del Cirerers, s'ha citat per un 12,6%, sempre com a espai mal considerat.

Taula 18. Espais més citats en les entrevistes estructurades, Les Planes, 2018.

PERSONES QUE CITEN L'ESPAI			VALORACIÓ		
Espais	Número de persones	% persones	% que el cita com a millor espai	% que el cita com a pitjor espai	% total
Parc Font Santa	60	63,2	98,3	1,7	100
Plaça del Mercat	45	47,4	82,2	17,8	100
Zona industrial	25	26,3	0	100	100
Avinguda Barcelona	18	18,9	88,9	11,1	100
C/dels Cirerers	12	12,6	0	100	100

Font: Entrevistes estructurades.

Si ens atensem només als espais que s'ubiquen dins els límits administratius del barri podem comparar la seva intensitat d'ús (mesurada com hem vist a partir del recompte de la freqüentació dut a terme amb l'Observació sistemàtica) amb el valor que li atorguen els veïns del barri. Es tracta d'esbrinar si la imatge positiva o negativa dels espais es correspon amb una major o menor freqüentació dels mateixos.

La taula 19 presenta els espais que s'han citat en les entrevistes estructurades, la proporció de persones que els han anomenat i quantes d'elles ho han fet de forma positiva o negativa. Per a cada espai s'adjunta també el volum de freqüentació del tram on s'ubiquen. Els valors s'han ordenat de major a menor proporció de persones que s'hi ha referit. El mapa 8 complementa aquestes dades indicant només els espais que s'han citat per un mínim del 3% de les persones entrevistades i on els gràfics representen el volum de persones que s'hi ha referit (de major a menor segons mida del cercle) i la proporció de referències positives (en verd) i negatives (en vermell).

- Tal i com es pot veure a partir de les dues figures, l'espai dins el barri que més persones han anomenat al pensar en les seves activitats quotidianes és la Plaça del Mercat. En aquest cas, el discurs correspon a la pràctica efectiva: no només és un espai que està molt present en la imatge del barri, sinó que també és un dels més freqüentats (en el tram d'observació on s'ubica, s'hi ha recomptat fins el 4,4% de les persones). En destaca que la majoria de referències han estat positives, si bé fins un 17,8% s'hi ha referit com un espai mal considerat, el que indica que hi ha llocs que tot i rebre crítiques, s'utilitzen igualment.
- L'Avinguda Barcelona és un carrer que també forma part de la imatge del barri entre els veïns de Les Planes, sobretot en termes positius (88,9% de persones el consideren positivament) i que a més gaudeix d'una intensitat d'ús elevada (un 6,1% en suma dels quatre trams d'observació que el componen).

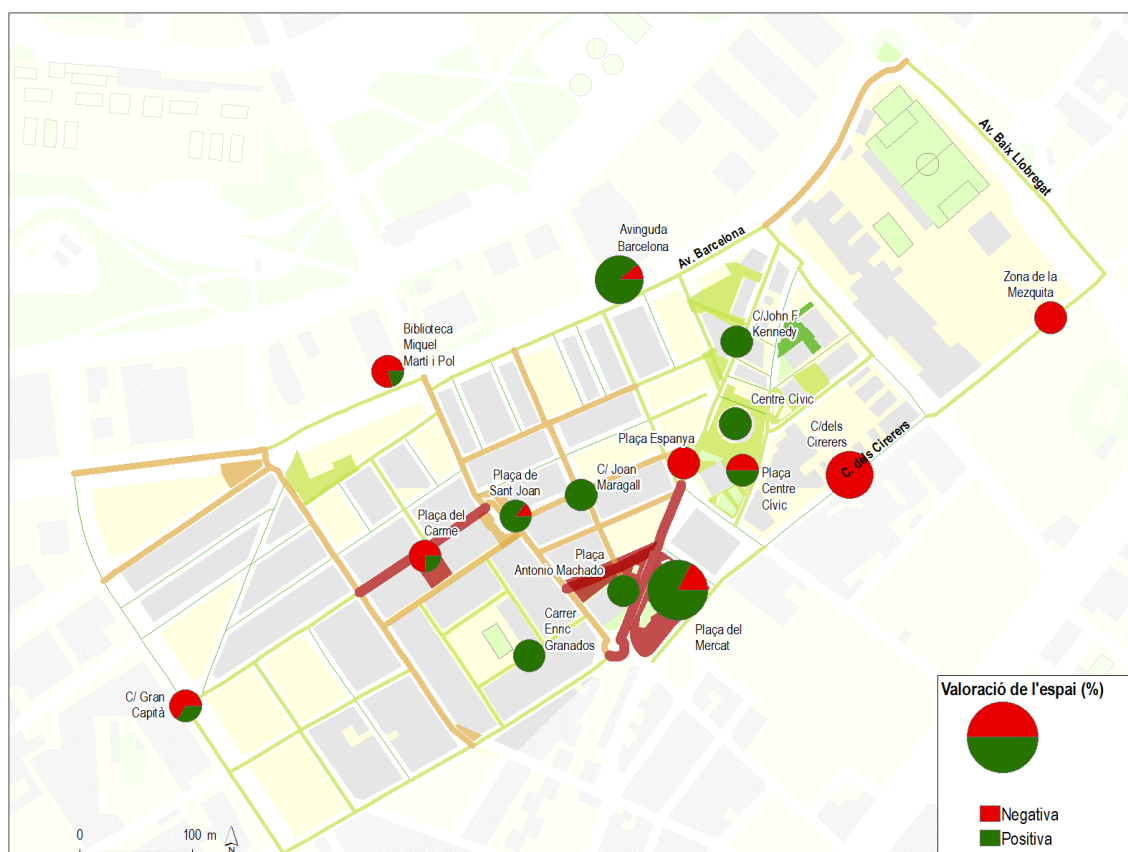
- El mateix passa amb la Plaça Sant Joan, força utilitzada i valorada més en positiu que en negatiu. Fins i tot es poden trobar llocs que només reben referències positives: és el cas per exemple del Carrer Joan Maragall, la Plaça Antonio Machado o el carrer John F. Kennedy.

Altrament, hi ha una sèrie d'espais que es valoren més de forma negativa que de forma positiva i on la freqüentació és menor, però que tot i això no arriben a esdevenir espais evitats on no hi va ningú.

- Per exemple, el carrer Cirerers és l'espai que més apareix en l'imaginari negatiu dels veïns de Les Planes: fins un 12,6% de les persones entrevistades l'han anomenat com a pitjor espai del barri i ningú com un bon lloc. Així i tot, és un carrer que s'utilitza tot i que la seva intensitat d'ús és força baixa (0,3%).
- Hi ha altres carrers que, com Cirerers, es valoren en major mesura en termes negatius que positius i que són igualment freqüentats. La Plaça del Carme, per exemple, és un dels llocs amb més intensitat d'ús del barri (3,6% de freqüentació), però rep més valoracions negatives (75%) que positives (25%).

En síntesi podem afirmar que en els trams de major freqüentació del barri s'hi ubiquen tant llocs preferits com llocs mal considerats i que els espais que es valoren de forma sempre s'evita freqüentar. Així doncs, els llocs rellevants per a la vida quotidiana a Les Planes són tant aquells que es consideren de forma positiva i on s'hi va, com els que es freqüenten tot i tenir-ne una imatge negativa, probablement perquè són els que es tenen més a prop o, simplement, els únics dels que es disposa. Després d'aquesta primera aproximació, en les pàgines que segueixen s'examinarà amb més detall quins són els espais més utilitzats per a desenvolupar diferents activitats quotidianes, quins són els que es consideren els millors i pitjors del barri per a dur a terme aquestes pràctiques i els elements que els fan que es considerin de forma positiva o negativa.

Mapa 8. Valoració dels espais segons freqüentació del tram on s'ubiquen, Les Planes, 2018.

Fonts: Observació Social Sistemàtica i Entrevistes estructurades.

Nota: espais que s'han citat per un mínim del 3% dels entrevistats.

Taula 19. Valoració dels espais del barri segons freqüentació del tram on s'ubiquen, Les Planes, 2018.

Espais	% persones que l'han citat	% freqüentació del tram on s'ubiquen	% persones que l'han citat com a millor espai	% persones que l'han citat com a pitjor espai
Plaça del Mercat	47,4	4,4	82,2	17,8
Avinguda Barcelona	18,9	6,1	88,9	11,1
C/dels Cirerers	12,6	0,3	0,0	100,0
Plaça de Sant Joan	7,4	2,9	85,7	14,3
C/ Joan Maragall	6,3	2,9	100,0	0,0
Plaça Antonio Machado	6,3	2,2	100,0	0,0
Biblioteca Miquel Martí i Pol	5,3	1,8	20,0	80,0
Zona de la Mezquita	5,3	1,5	0,0	100,0
Plaça Espanya	5,3	1,4	0,0	100,0
C/John F. Kennedy	4,2	7,4	100,0	0,0
Plaça del Carme	4,2	3,6	25,0	75,0
Plaça Centre Cívic	4,2	1,4	50,0	50,0
Carrer Enric Granados	4,2	1,2	100,0	0,0
Centre Cívic	3,2	1,4	100,0	0,0
C/ Gran Capità	3,2	0,6	33,3	66,7
Xurreria del Mercat	2,1	3,1	100,0	0,0
Camp de futbol Levante	2,1	1,9	100,0	0,0
Plaça Biblioteca Miquel Martí i Pol	2,1	1,8	0,0	100,0
Plaça Miguel Hernández	2,1	1,1	100,0	0,0
Mare de Deu de la Mercè	1,1	2,5	100,0	0,0
Carrer de Josep Maria i Sunyer	1,1	2,3	100,0	0,0
Parc infantil carrer Montilla	1,1	2,2	0,0	100,0
C/Sant Antoni i C/ Maria Fortuny	1,1	1,9	0,0	100,0
Avinguda del Baix Llobregat	1,1	1,9	100,0	0,0
Casal de Joves Bulevard	1,1	1,8	100,0	0,0
Pati ICARTH / carrer Enric Granados	1,1	1,5	100,0	0,0
C/ Reis Catòlics	1,1	0,9	0,0	100,0
C/Vendrell	1,1	0,9	0,0	100,0
Carrer María Fortuny i els voltants	1,1	0,7	0,0	100,0

Fonts: Observació Social Sistemàtica i Entrevistes estructurades.

4 .Ús social del barri: discursos i pràctiques quotidianes.

En l'apartat anterior s'ha estudiat quina és la intensitat d'ús dels carrers i espais oberts del barri de Les Planes mostrant que és un barri força utilitzat, on el volum de freqüentació varia principalment en funció dels horaris, dels usos que s'ubiquen als edificis i locals dels carrers i dels perfils de sexe i edat de les persones. Els ritmes d'utilització del barri i la diferent concurrència de persones en uns i altres espais s'explica en gran mesura per les activitats que aquestes hi duen a terme, i que varien segons els seus perfils i ritmes quotidians.

En aquest capítol s'estudien les pràctiques quotidianes en funció de quatre tipus d'activitats: caminar, jugar, fer esport i relacionar-se. L'estudi de les pràctiques quotidianes als espais del barri s'aborda des de dues perspectives: des dels discursos, opinions i valoracions que tenen els veïns i veïnes sobre els millors i pitjors llocs per a dur-les a terme, i per altra banda, des de les pràctiques d'ús observades. Vincular les dues òptiques ens permet detectar si els discursos (allò que diuen) coincideixen o difereixen respecte a les pràctiques emprades (allò que fan) a Les Planes.

Abans d'abordar les diferents activitats quotidianes de forma desagregada, el capítol s'inicia amb un anàlisi global de les mateixes. Amb les entrevistes estructurades s'han volgut captar, d'una banda els espais més citats per fer dur a terme activitats com passejar, relacionar-se, jugar i fer esport. D'acord amb això, i tenint en compte l'ordre citació les activitats que més s'han citat han estat jugar (91,6%), passejar (83,2%), relacionar-se (69,5%) i per últim i a molta distància, l'esport (26,3%). Així doncs, en els discursos sobre dels veïns del barri sobre els espais per a les activitats quotidianes, el joc infantil i el passeig tenen més presència que la relació i, sobretot, que l'esport.

Taula 20. Activitats sobre les que fan referència les persones entrevistades (%), Les Planes, 2018.

	Parlen de..			
	Jugar	Passejar	Relacionar-se	Esport
Total de persones que en parlen (%)	91,6	83,2	69,5	26,3

Font: Entrevistes estructurades.

Mitjançant el qüestionari d'observació sistemàtica s'han classificat les activitats que estaven duent a terme les persones recomptades en els carrers del barri segons aquelles que són identificables de forma objectiva i sense interpel·lar a les persones observades. Les activitats recollides són així: caminar, estar dret sense desplaçar-se, seure, jugar, fer esport i altres (bàsicament treballant o similars). A partir d'aquestes es pot fer una agregació segons si es tracta d'usos dinàmics (que suposen un desplaçament o moviment, encara que sigui en la mateixa ubicació) o usos estàtics (bàsicament romandre al mateix lloc duent a terme activitats de repòs o estada). El primer correspon principalment a les activitats de caminar, jugar, fer esport. Les activitats estàtiques agrupen els usos d'estar assegut o dret sense caminar.

La primera constatació és que el barri de Les Planes s'utilitza més per usos dinàmics que per usos estàtics. Tal i com es veu a la taula 21, de les 1.237 persones que es van recomptar, el 57,3% estava realitzant activitats dinàmiques, mentre que una proporció menor, però també rellevant, es trobava desenvolupant pràctiques estàtiques (42,7%). Si s'examinen amb més detall les diferents activitats es pot veure com el barri és un lloc on es camina (així ho feien un 53,0% de les persones observades), però també és un lloc per a l'estada. Aquesta estada es desenvolupa tant en llocs per seure (el 22,6% de les persones estaven assegudes) com en altres espais on es roman dret. Així, un 17,5% de les persones estaven dretes sense desplaçar-se, tal com es veurà més endavant, sovint parlant amb altres persones.

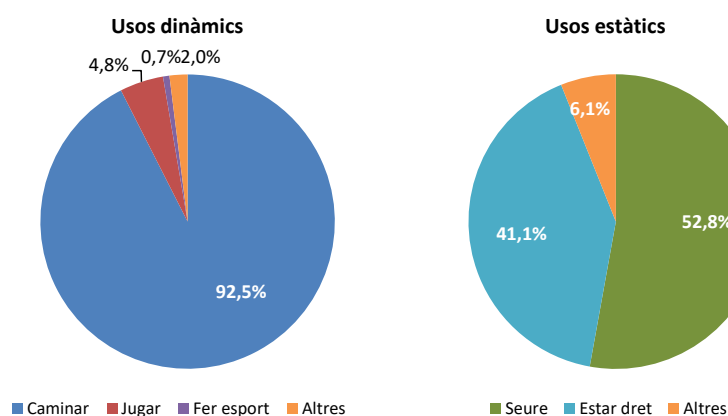
El gràfic 10 presenta la distribució interna del tipus d'activitats per als usos dinàmics i estàtics i constata que el principal ús dinàmic que té lloc al barri de Les Planes és caminar, mentre que els usos estàtics es reparteixen més homogeniament entre l'estar-se assegut i l'estar-se dret, amb un predomini del primer.

Taula 21. Tipus d'activitats que realitzaven les persones observades, Les Planes, 2018.

	N	%
Caminar	656	53
Jugar	34	2,7
Fer esport	5	0,4
Altres activitats dinàmiques	14	1,1
Total usos dinàmics	709	57,3
Seure	279	22,6
Estar dret	217	17,5
Altres activitats estàtiques	32	2,6
Total usos estàtics	528	42,7
Total persones observades	1.237	100

Font: Observació Social Sistemàtica.

Gràfic 8. Distribució dels usos estàtics i dinàmics segons tipus d'activitat observada. Les Planes, 2018.

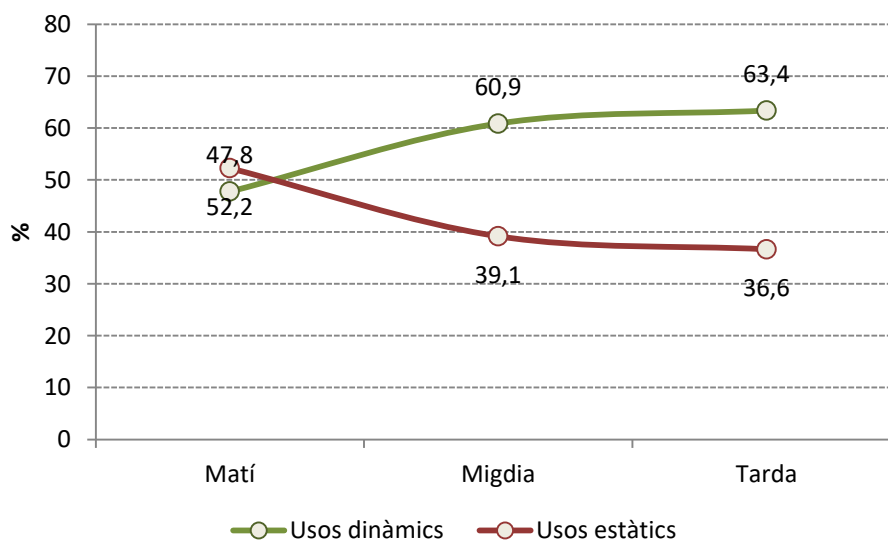

Font: Observació Social Sistemàtica.

Els diferents ritmes associats a les activitats quotidianes comporten que el tipus d'ús del barri pugui variar al llarg de les hores del dia.

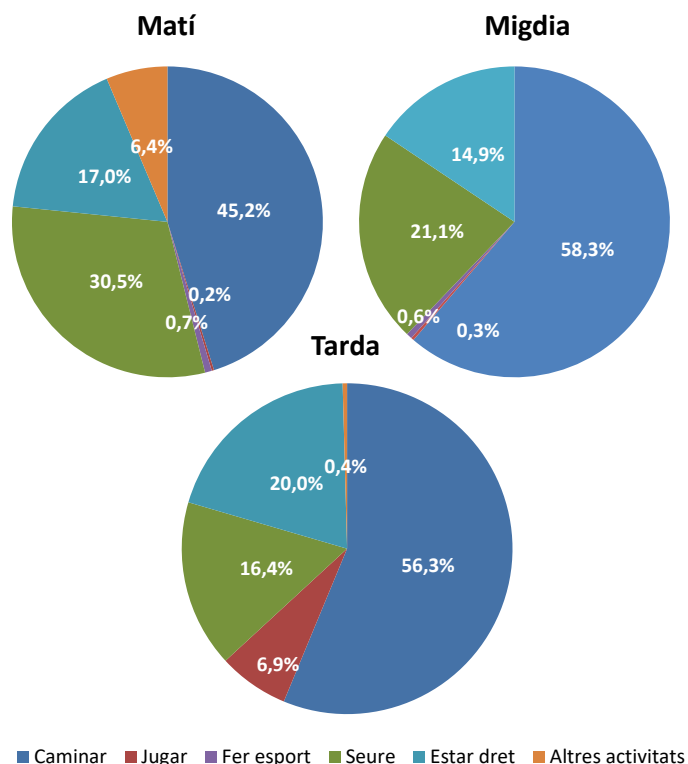
- Si s'examinen les pràctiques que predominen als carrers i espais del barri en les tres franges horàries en les que s'ha dut l'observació (vegeu el gràfic 11), es pot veure com els usos estàtics predominen al matí (moment en què un 52,2% de les persones observades estaven assegudes o dretes sense desplaçar-se) i van disminuït a mesura que avança el dia fins arribar a la tarda, on l'ús de Les Planes és més dinàmic que estàtic (a la tarda un 63,4% de les persones estava caminant, jugant o fent altres activitats dinàmiques, mentre que un 36,6% duia a terme pràctiques més estàtiques).
- Si s'estudia amb més detall com es distribueixen el tipus d'activitats durant el dia (vegeu el gràfic 12) es pot veure com el matí és l'hora en què s'han vist més persones assegudes (un 30,5%, que disminueix a la tarda fins al 16,4%), mentre que migdia i tarda són moments de major mobilitat (prop d'un 60% de les persones estaven de pas). Les persones que s'aturen a parlar amb altres persones (que són la major part de les persones dretes que no es desplacen, com es veurà més endavant) s'han observat principalment a la tarda (20,0%) però també al matí (17,0%). Finalment el joc infantil és una activitat merament de tarda (que es dona sobretot després de l'hora de tancament de les escoles).

Gràfic 9. Distribució dels usos estàtics i dinàmics segons franja horària, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Gràfic 10. Distribució de les activitats segons franja horària, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

En els següents apartats s'aprofundeix en cada una d'aquestes pràctiques quotidianes. Per a cada una d'elles s'estudien aspectes com en quins llocs es prefereix fer-les, on es duen efectivament a terme, per part de quin perfil de persones i quins elements dels espais es valoren en termes positius i negatius per a cada una de les activitats. Es comença amb les activitats de caminar i passejar, per després abordar el joc infantil i l'esport. El capítol clou amb les pràctiques d'estada relació.

4.1 . El barri per caminar i estar de pas

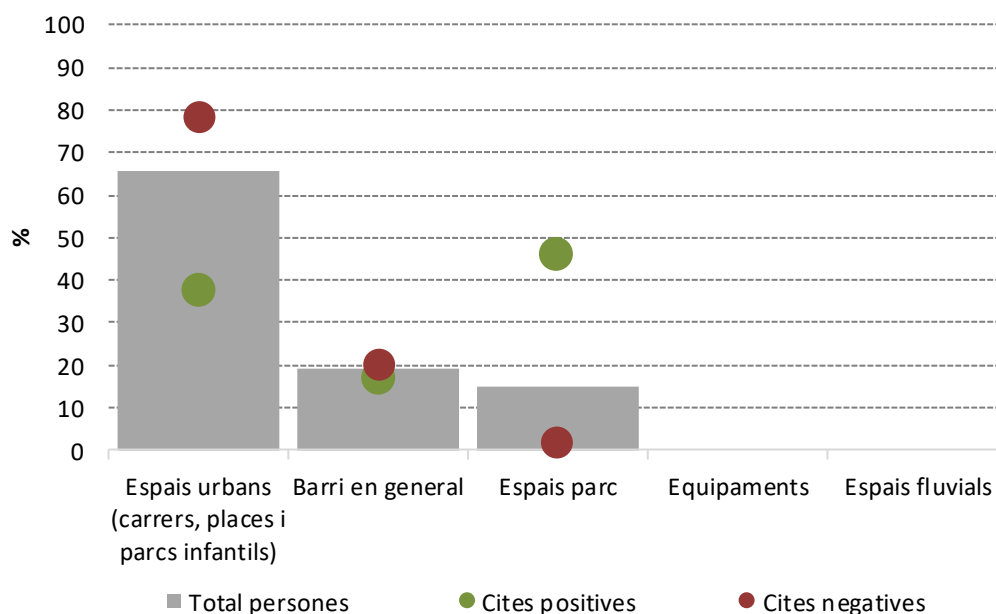
Passejar no és només un mode de transport, sinó sobretot una activitat humana i relacional. Encara que el seu valor intrínsec per a les persones no l'ha convertit en un objectiu prioritari de les polítiques socials, el valor preventiu associat als seus efectes sobre el benestar físic i emocional de la població fan que la seva promoció sigui actualment una fita inqüestionable de les polítiques de salut, de mobilitat i de sostenibilitat.

4.1.1 Els espais per al passeig en el discurs

Caminar és una pràctica que s'identifica principalment amb l'espai urbà, i més concretament amb els seus eixos estructuradors: els carrers. Al gràfic 13 es mostren els tipus d'espais més citats i la tipologia de referències que s'han fet, positives i/o negatives. Així, les persones consultades de Les Planes en aquesta recerca han citat més vegades com llocs per passejar els espais urbans (carrers, places i parcs infantils), el barri en general i per últim els espais dels parcs. Tant els equipaments com els espais fluvials són llocs que no s'han citat.

Ara bé, si en fixem més detalladament en les valoracions s'observa com en el cas dels espais urbans, hi ha més referències negatives (gairebé el 80%) com a llocs de passeig que no pas de les positives. En canvi, succeeix el contrari, en els espais del parc on més del 40% de les referències són positives i pràcticament cap referència als parcs són negatives. Pel que fa al barri (en general), les referències positives i negatives no són tant distants com en altres indrets per passejar. Al final d'aquest apartat s'estudien amb detall els elements positius i negatius per al passeig en el discurs dels veïns de Les Planes.

Gràfic 11. Tipus d'espais citats per al passeig (% persones), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

A la taula 22 s'exposen els espais més citats per al passeig. L'espai més citat per a passejar ha estat la zona industrial, que apareix com un espai molt present en l'imaginari del barri com a mal lloc per al passeig. En segon lloc, el Parc de la Font Santa s'ha anomenat per un 15,2% de les persones consultades, pràcticament sempre com a millor espai per passejar, sobretot degut a la seva configuració física, en concret per la grandària i pel seu valor simbòlic (on han destacat adjectius com "natural", "ecològic", "bonic" i "bo" entre d'altres). En tercer lloc torna

a aparèixer un mal espai per a passejar, en aquest cas, el carrer cirerers. La majoria de cites fan referència a la seva manca de manteniment i neteja, a que és un lloc insegur, i a la presència d'usos *problematitzats* (com són el consum d'alcohol per part dels joves) i la manca d'il·luminació. L'Avinguda Barcelona també és molt citada com a espai de passeig, sobretot en termes positius. La zona de la Mesquita també apareix en un 6,3% de les referències que les persones han fet com el pitjor lloc per anar a passejar.

Taula 22. Espais citats per al passeig i valoració (%persones), Les Planes, 2018.

	% persones que l'han citat	% persones que l'han citat com a millor espai	% persones que l'han citat com a pitjor espai
Zona industrial	29,1	0	100
Parc Fontsa	15,2	91,7	8,3
C/dels Cirerers	12,7	0	100
Avinguda Barcelona	7,6	83,3	16,7
Zona de la Mezquita	6,3	0	100
Avinguda del Baix Llobregat	1,3	100	0

Font: Entrevistes estructurades.

4.1.2 El barri com a lloc de pas

Com s'ha vist anteriorment caminar és l'activitat que es dona amb major intensitat als carrers de Les Planes (recordem que més del 50% de les persones observades estaven de pas). Convé assenyalar però que l'observació sistemàtica no ens permet discernir si les persones que caminaven s'estaven desplaçant amb algun objectiu o estaven de pas (anar a comprar, a la feina, tornar a casa, al metge, etc.). Pel que fa al perfil de les persones que s'han vist caminant, de les 656 persones més de la meitat eren homes (53%) i al voltant del 46% eren dones. Respecte al grup d'edats, els adults i la gent gran representen els grups d'edat que més s'han vist de pas pel barri (61% i 20%).

Taula 23. Persones caminant en funció del sexe i grup d'edat, Les Planes, 2018.

Caminen	N	%
Dones	296	46,6
Homes	339	53,4
Total	635	100,0
Infants	81	12,3
Adolescents	44	6,7
Adults	400	61,0
Gent Gran	131	20,0
Total	656	100,0

Nota: cal tenir en compte que per l'observació de nadons no es pot distingir el sexe, per tant, aquesta N és diferent a la N total per grups d'edat perquè hi hagut 21 casos en que no s'ha pogut distingir si els nadons eres nens o nenes.

Font: Observació Social Sistemàtica.

4.1.3 El mapa dels carrers de pas del barri

El recompte de persones caminant a cada un dels trams observats sí que ens permet identificar quins són els carrers del barri que actuen com a principals vies de pas o de passeig. Tal com i com mostra el mapa 9, a partir de l'OSS, els llocs en què s'ha vist més persones són:

- El carrer Josep Maria Trias de Bes, que connecta dues vies estructuradores del barri com són Mare de Déu de la Mercè i la Plaça de Sant Joan, és el tram de via on s'han recomptat més persones de pas (fins un 4,1%).
- També s'observa molta intensitat de pas en alguns dels carrers que limiten el polígon on se situen l'escola Roser Capdevila, el camp de Futbol Levante i la Fàbrica Bayer, i a Mare de Déu de la Mercè, en el seu tram més proper a l'Avinguda Barcelona.
- Altres trams on hi ha un volum important de persones de pas són alguns dels carrers que travessen la zona residencial del barri, des de Gran Capità fins a mare de Déu de la Mercè: Carrer Sant Antoni, Carrer de Les Planes, Avinguda de les Flors.

Mapa 9. Recompte de persones caminant segons carrers, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Per tant, de manera global, al barri de Les Planes s'observa més gent a les vies horitzontals que són transversals a tot el barri, que d'alguna manera coincideix amb aquelles vies que travessen el barri i a més són amplies per caminar. La zona comercial també és una zona que convida al caminar i també aquelles àrees del barri on la pressió residencial és baixa. En els carrers estrets i les zones adjacents a l'Avinguda JFK, no s'ha observat gaire gent caminant.

4.1.4 Elements positius i negatius dels espais per al passeig

En el següent gràfic (14) es mostren eixos de valoració dels espais pel passeig tenint en compte, d'una banda el total de referències (positives i negatives) en funció de cada categoria (configuració física, valor simbòlic, seguretat i salubritat, potencial ús, accessibilitat i intensitat d'ús). Tenint en compte això, les persones consultades fan referència als millors espais per passejar sobretot en funció de la seva configuració física (per sobre del 30%) i al valor simbòlic (a prop del 20%). En el cas de la configuració física tenint en compte la informació dels veïns i veïnes de Les Planes, tal i com es mostra al gràfic 15, aspectes com la visibilitat, i les dimensions i la grandària són els aspectes positius que es fan servir per descriure quan un lloc és bo per passejar, en canvi la visibilitat i la orografia són els elements que es fan servir per descriure quan un indret no es bo per passejar.

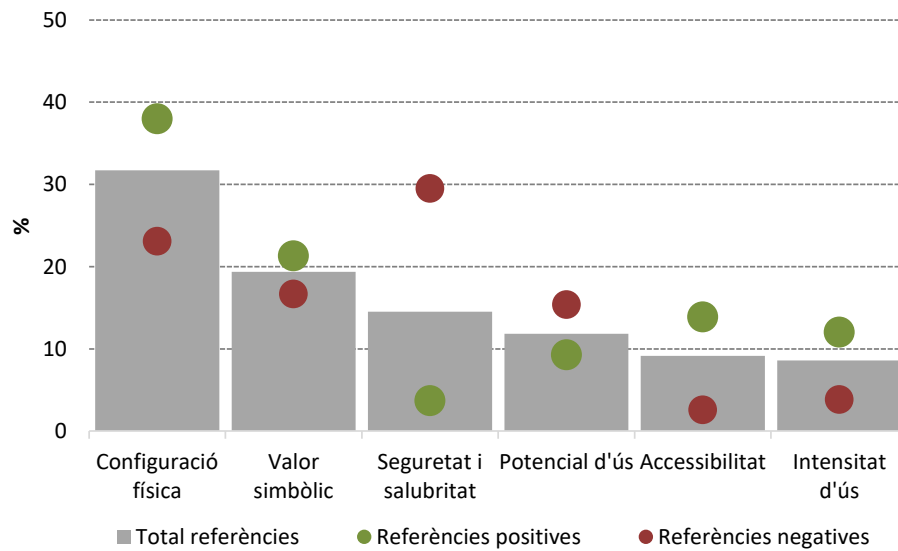
Elements com l'accessibilitat i el potencial ús són aspectes que queden relegats a les darreres posicions com elements definitoris dels bon llocs per passejar. Així, en el cas de l'accessibilitat, l'element positiu que destaca en els discursos és la polaritat, en canvi, les referències a la distància i a la proximitat dels indrets són considerats com elements negatius quan es descriuen els llocs per passejar.

Per últim, la seguretat i la salubritat són aspectes que són residuals en els discursos que defineixen els bons llocs per passejar, és a dir, quan es fan servir aquests atributs per descriure un indret tendeixen a ser, sobretot, en termes negatius no tant com a valoracions positives. En concret, aquest ús d'elements més negatius és en relació al manteniment i a la neteja. En canvi, en relació a la salubritat i la higiene dels espais, les referències solen servir com a valoracions positives dels llocs per passejar.

Així, encara que passejar impliqui sovint caminar sense una direcció o un itinerari fix, la corrent *situacionista*⁶ ja va mostrar que les distàncies i els itineraris que efectivament es recorren responen a unes pautes constants que oscil·len entre les obligacions i les preferències personals. Així, a partir de tota la informació resultant de Les Planes, els resultats mostren consonància amb la literatura que remarca que es consideren els millors llocs per passejar els espais urbans amplis i oberts, amb grans voreres o fins i tot amb espai reservat per al vianant, el que també permet la compatibilitat de diferents usos.

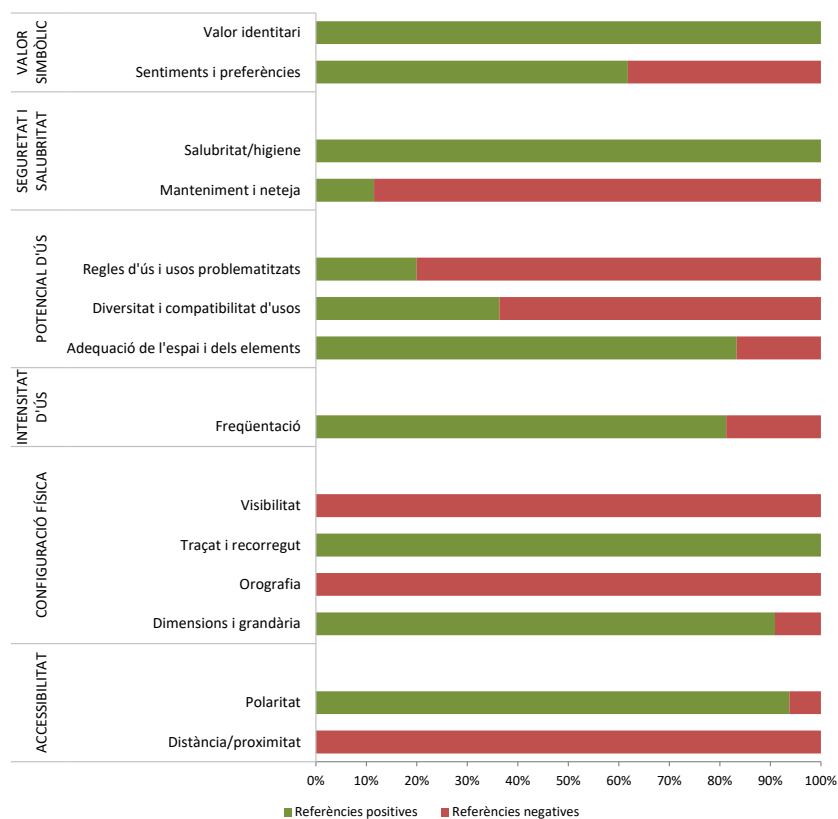
⁶ Moviment artístic i intel·lectual que va reivindicar l'espai públic com a lloc de creació cultural i acció política. Per més informació: Guy Dabord (1957).

Gràfic 12. Eixos de valoració dels espais per al passeig (% referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Gràfic 13. Elements de valoració dels espais per al passeig (% de referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

4.2 . El barri i el joc de la infància

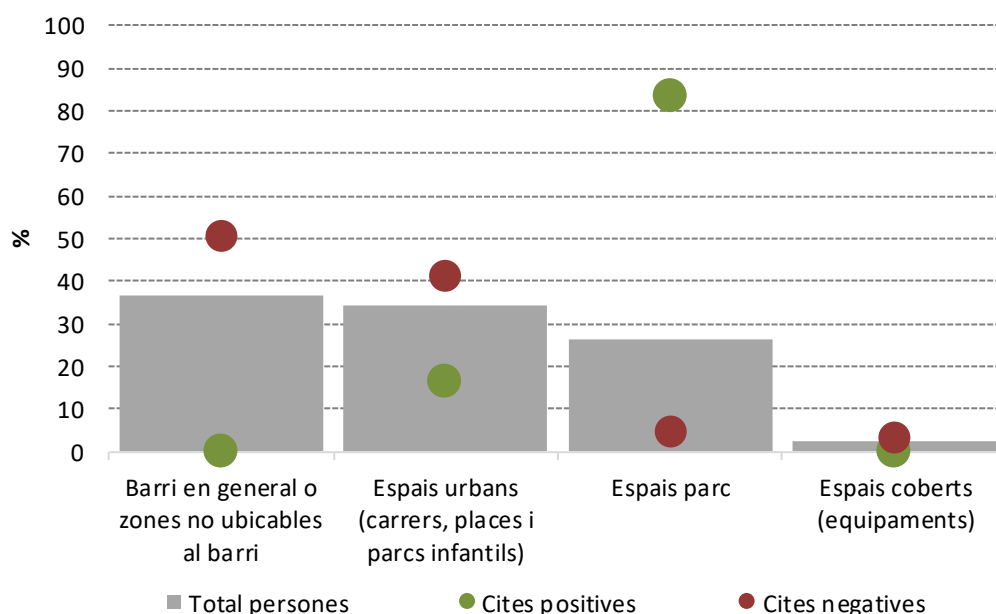
Es sabut que els infants donen vida als barris, a les ciutats i als pobles. Dit això, cal recordar que viure el carrer i jugar solen ser les activitats més habituals que practiquen els infants fora de l'escola i poder-ho fer al aire lliure i de manera espontània suposa, alhora, un exercici de convivència (Gleve y Hamilton, 2012), i per tant, de riquesa i vitalitat de l'espai urbà.

4.2.1 Els espais de joc en el discurs dels adults

Les persones de Les Planes que han participat en aquesta recerca assenyalen, tal com i indica el gràfic 16, es mostren els tipus d'espais per al joc tenint en compte si els discursos dels veïns i veïnes consultats eren positius o negatius. Així, en aquest gràfic també es mostra dos tipus d'informació, d'una banda els tipus d'espais més citats en funció si són aspectes positius i/o negatius. Així, seguint l'ordre de més a menys citat, el barri entès d'un manera genèrica, els espais urbans, els espais de parcs i per últim els espais coberts. Ara bé, malgrat han estat les més citats cal revisar en quin sentit han aparegut les valoracions de les persones consultades.

Així, específicament tant en les zones de joc no ubicables al barri i als espais urbans, hi ha més referències negatives (al voltant del 50% i el 41% respectivament) que positives. En canvi, destaca clarament com la majoria de les valoracions pel que fa als espais de joc ubicats als parcs són positives (per sobre del 80%).

Gràfic 14. Tipus d'espais citats per al joc i valoració (%), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

A la taula 24, es mostra el percentatge de persones que han citat els espais, sigui com a millor espai o com a pitjor espai per jugar. Clarament destaca el Parc de la Font Santa com l'espai que més persones l'han citat positivament (gairebé el 91%). A molta distància apareix també com un dels millors llocs per jugar la Plaça del Mercat. En canvi, els pitjors llocs per jugar que relaten les persones entrevistades, seguint l'ordre de persones que els han citat, són els carrers del barri de manera genèrica (100%), la plaça del Mercat (72,7%), tot el barri de manera genèrica (100%) així com els parcs i places que es troben dispersos per Les Planes i la plaça del Carme.

Taula 24. Espais citats per al joc i valoració (%), Les Planes, 2018.

	% persones que l'han citat	% persones que l'han citat com a millor espai	% persones que l'han citat com a pitjor espai
Parc Font Santa	25,3	90,9	9,1
Carrers (genèric o no ubicables)	20,7	0	100
Plaça del Mercat	12,6	27,3	72,7
Tot el barri	10,3	0	100
Plaça Espanya	4,6	0	100
Parcs i places (genèric o no ubicable)	3,4	0	100
Plaça del Carme	3,4	0	100
Altres zones del barri	2,3	0	100
Biblioteca Miquel Martí i Pol	2,3	0	100
Zona industrial	2,3	0	100

Font: Entrevistes estructurades.

En més detall, el Parc de la Font Santa apareix com el millor lloc per la seva grandària, per l'adequació del mobiliari, diversitat i compatibilitat d'usos i pel seu valor natural. En canvi, els carrers apareixen citats com a pitjors llocs per la incompatibilitat d'usos entre el joc i la circulació de vehicles. La Plaça del Mercat el relat és negatiu s'ha problematitzat el jugar a la pilota (està prohibit). En canvi, quan es fa referència positivament és degut a la grandària i per adequació dels elements (hi ha mobiliari infantil). Plaça del Carme també apareix com un dels indrets més citats negativament juntament amb altres espais del barri com són la biblioteca Martí Pol, altres carrers del barri i la zona industrial.

4.2.2 El barri i el joc infantil

Tal i com s'ha vist a l'inici d'aquest capítol, el joc és una de les activitats que menys pes té als espais del barri de Les Planes. Durant les observacions, només s'han recomptat 34 nens jugant en espais oberts. Atès que el joc que s'ha considerat en l'OSS és bàsicament l'infantil, és lògic que totes les persones recomptades que estaven jugant fossin nens. A la taula 25, es mostra el total de persones recomptat, podem veure que el total de persones que es dedicaven al joc eren infants, on més del 70% d'aquests eren nens.

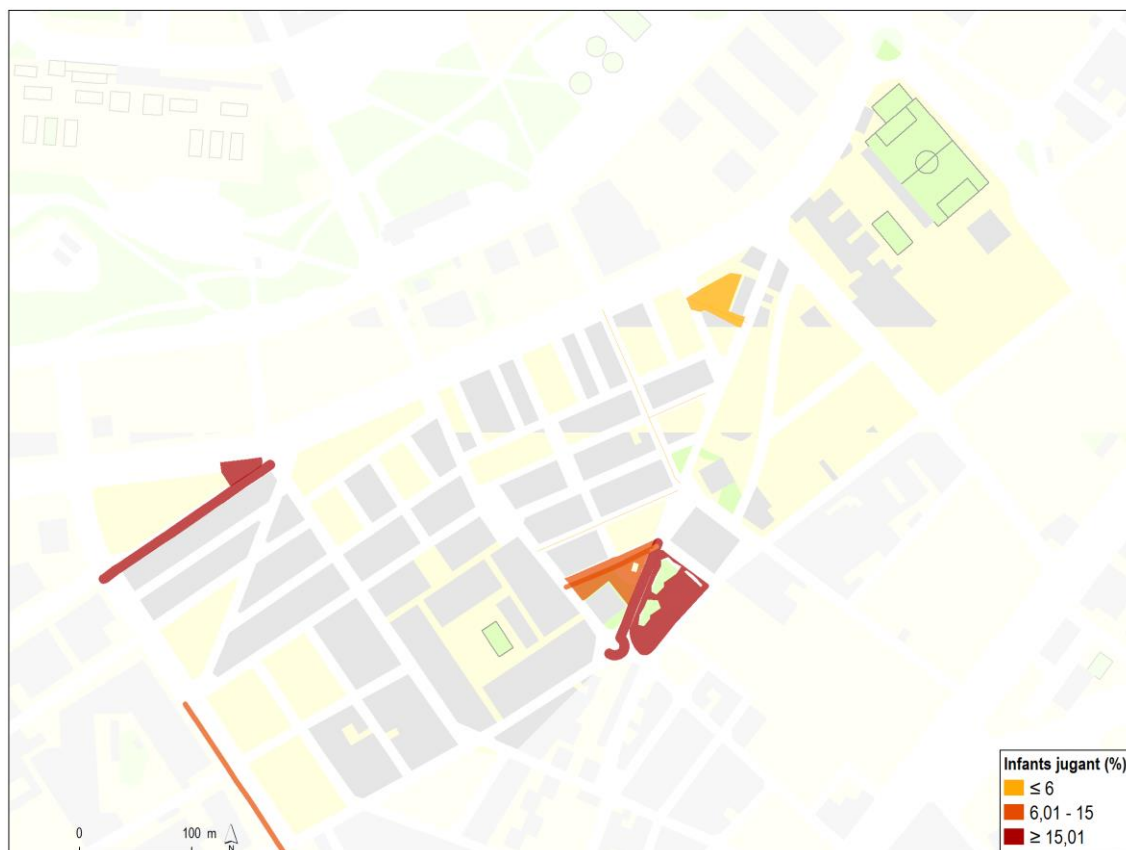
Taula 25. Perfil de les persones que juguen, Les Planes, 2018.

	N	%
Dona	9	26,5%
Home	25	73,5%
Total	34	100,0%
Nens	34	100%
Adolescents	0	0,0
Adults	0	0,0
Gent gran	0	0,0
Total	34	100%

Font: Observació Social Sistemàtica.

L'escassa presència del joc infantil es constata al mapa 10, on es pot veure com el joc està relegat a les zones que disposen de mobiliari infantil. Així, els espais de joc clarament identificats són, d'una banda la Plaça del Mercat, així com el parc infantil que es troba a la cantonada de la intersecció amb Avinguda Barcelona i Mare de Déu de la Mercè. Altres indrets en els que s'ha observat a infant jugant són la Plaça Antonio Machado, una àrea de Gran Capità i l'espai entre edificis que es forma entre Avinguda Barcelona i el carrer Hospitalet de Llobregat i l'Avinguda JKF.

Mapa 10. Proporció de persones jugant sobre el total de persones observades per tram, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

4.2.3 Elements positius i negatius dels espais per al joc en el discurs dels adults

En el gràfic 17 es pot observar els eixos de valoració dels espais pel joc tenint en compte, d'una banda el nombre total de referències en funció de cada categoria, que en aquest cas són: el potencial ús, la configuració física, el valor simbòlic, la seguretat i salubritat, la quantitat i la disponibilitat d'espais i per últim, l'accessibilitat i intensitat d'ús.

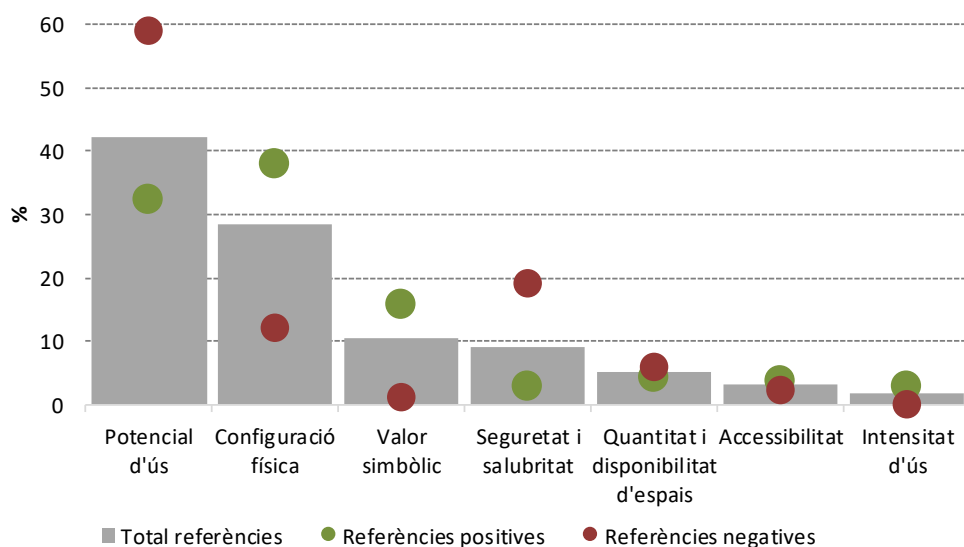
D'acord amb això, les valoracions dels participants respecte als espais més citats (sigui amb elements positius i/o negatius) l'eix més citat ha estat la potencialitat d'ús, majoritàriament amb referències negatives que presenten els espais pel joc. Gran part d'aquestes referències tenen relació amb la compatibilitat d'usos i els usos problematitzats. Pel que fa a la compatibilitat d'usos, s'al·ludeix a una incompatibilitat d'usos entre els espais de joc i la circulació de vehicles, així, hi ha espais de joc que són valorats negativament perquè el trànsit rodat és pròxim al joc dels infants, i aquest fet, genera inseguretat. També les activitats problematitzades dels espais que han considerat els veïns i veïnes de Les Planes és el mateix joc dels infants, és a dir, la mateixa activitat de jugar es considera molesta.

La configuració física és el segon eix que els veïns i veïnes de Les Planes consultats valoren com un element destacat dels espais destinats al joc. Les valoracions que han fet els veïns i veïnes són més positives que negatives i, en concret, es refereixen a les dimensions i a la quantitat d'espai físic per al joc. Un altre element important a considerar dins els eixos de valoració per al joc és el valor simbòlic, que en aquest cas, la major part de les referències han estat positives. Aquest darrer element fa referència als sentiments i preferències de les persones que es deriven de l'ús en relació al valor natural, estètic, etc.. Per tant, els veïns i veïnes de Les Planes, valoren aquests elements de manera positiva per totes les activitats relacionades amb el joc. Per tant, les preferències personals semblen ser un element important a l'hora de triar els espais destinats pel joc.

L'eix seguretat i salubritat, apareix com el tercer element més citat, però amb més referències negatives que positives, aquest fet explica que en el cas que d'alguns espais del barri destinats al joc hi ha presència de vehicles. Així, es mostra com el joc i el trànsit de vehicles són activitats contraposades i els resultats estan en concordança respecte a la literatura existent que fa referència que si hi ha d'haver-hi joc, el trànsit rodat no hi ha de ser present, doncs afecta a la seguretat dels infants.

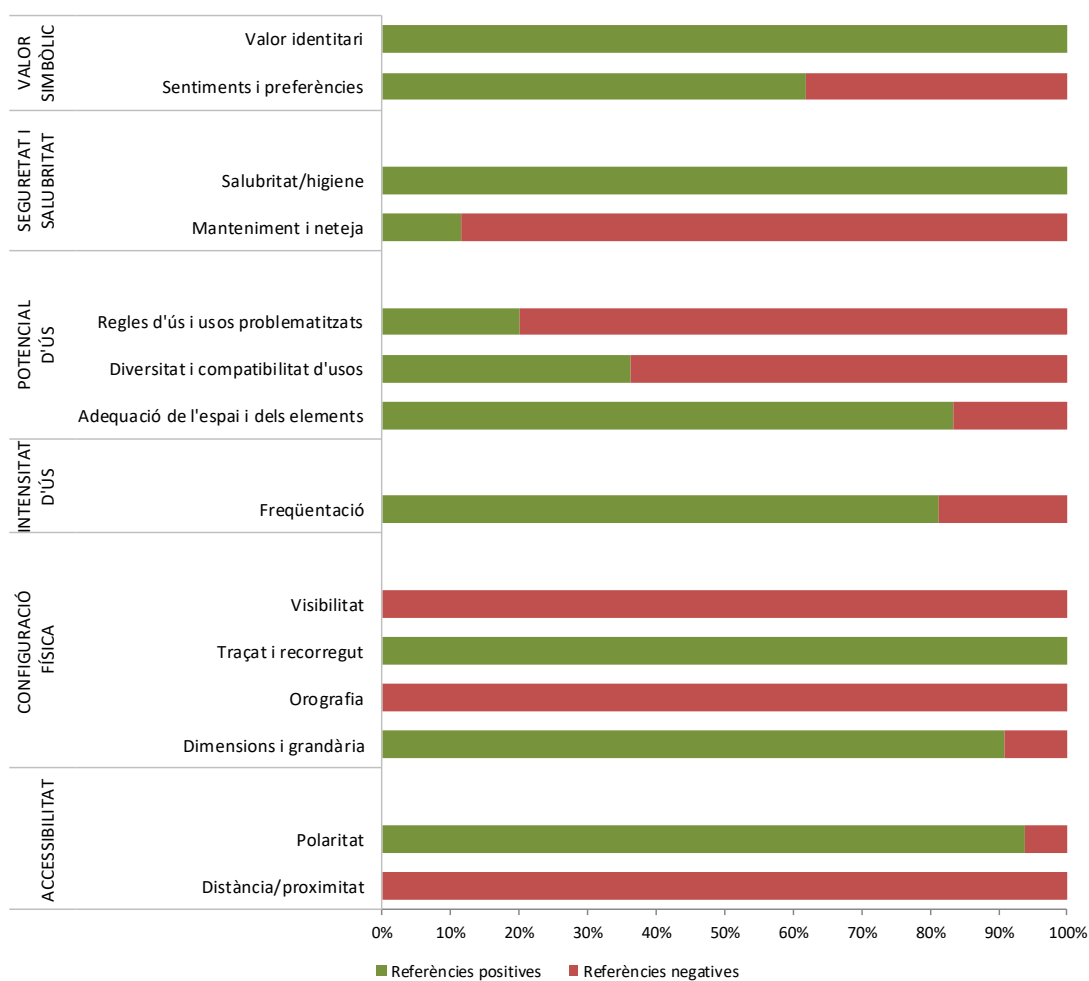
Els darrers eixos que s'han mencionat en menor mesura són: la disponibilitat d'espais, accessibilitat i intensitat d'ús. En relació a la quantitat d'espais i a la seva accessibilitat, destaquen les referències negatives, doncs els veïns i veïnes consultats consideren que a Les Planes hi ha poca disponibilitat d'espais destinats als joc. Ara bé, per contra i paradoxalment, dels elements disponibles al barri, valoren positivament la poca distància geogràfica i temporal entre el lloc on viuen i entre l'espai on els infants poden jugar. Ara bé, respecte a l'eix de permeabilitat els espais de joc es valoren negativament perquè les zones de joc planificades del joc estan allunyades del barri.

Gràfic 15. Eixos de valoració dels espais per el joc (% referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Gràfic 16. Elements de valoració dels espais per al joc (% de referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

4.2.4 La percepció dels infants sobre els espai de joc

En els darrers anys s'ha emfatitzat com els governs els locals tenen una sèrie d'obligacions per avançar en el dret al joc i en la creació d'entorns que promoguin el benestar i el màxim desenvolupament de la infància i adolescència, tal i com recorda el Comitè dels Drets de l'infant de Nacions Unides, en els quals es destaca d'una banda, planificar els entorns, instal·lacions i espais de joc i esbarjo, tenint en compte l'interès superior de l'infant i la igualtat. Per altra banda, oferir canals de participació (a ser escoltats) als nens, nenes i adolescents en l'elaboració de polítiques i estratègies relacionades amb el joc i el lleure, la creació de parcs i el disseny de comunitats. Amb l'objectiu d'incorporar el punt de vista de la infància al conjunt de les polítiques de ciutat es va planificar una trobada amb els infants del barri de Les Planes.

La manera de contactar amb els infants es va dur a terme a partir dels dos centres educatius que són presents al barri CEIP Roser Capdevila i Institució Educativa Gran Capità. El primer centre ens va respondre i el segon centre no va respondre als nostres correus i trucades. Així, previ acord amb la direcció de l'escola i permís dels pares i mares, es va acordar que els delegats per classe i curs (segon, tercer i quart de l'ESO) agrupats per edats, ens vinguessin a explicar a quins llocs anaven més a jugar, a quins llocs menys, i quins eren els elements que destacaven d'aquests indrets.

Així, els nens i nenes que van participar de segon curs van destacar la Plaça del Centre Cívic com espai de més usat per al joc perquè poden fer curses amb patinet i és un equipament nou on no hi ha excrements de gos al terra. La Plaça del Mercat també els sembla un bon lloc per jugar tot i que no es pot jugar a pilota, però sempre hi troben més nens i nenes. A més, destaquen la proximitat dels lavabos com un element favorable per passar l'estona. La Plaça del Carme també va aparèixer com un dels indrets més utilitzats, consideren que la neteja i el fet que el terra sigui nou el fan un bon lloc, tot i que alhora, són conscients que és un equipament destinat al joc per infants més petits i els que són més grans tampoc poden jugar a pilota. El Parc de la Font Santa apareix com el millor lloc per jugar, tot i que de vegades, expliquen que es trobar més lluny i no està a prop de casa, i que a més, costa trobar algú conegut, creuen que és el millor lloc per jugar perquè és ample, perquè hi ha un camp de futbol i perquè hi ha un equipament de *skate*. Tots els nens i nenes s'han referit a la problemàtica de jugar a la pilota al barri, i en ocasions més puntuals, també l'ús del patinet. No acaben d'entendre com és que no poden jugar al carrer i perquè la pilota, que és un element de joc, no la poden fer servir per jugar a pràcticament cap espais del barri.

Els nenes i nenes de tercer curs, expressen com a llocs més usats pel joc el Parc de la Font Santa, la Plaça del Carme i la Plaça del Mercat. Del Parc de la Font Santa destaquen que poden realitzar diferents jocs i activitats sense molestar a ningú. La Plaça del Carme és un indret que apareix com el més usat degut a que és un espai per al joc proper al centre educatiu, tot i que són conscients que no poden jugar a la pilota. La Plaça del Mercat, tot i que troben que no hi ha varietat en relació a les instal·lacions, als equipaments és un lloc on els agrada anar a jugar perquè sempre hi troben amics i amigues per entretenir-se.

Els nens i nenes de quart curs, destaquen com els indrets més usats pel joc els carrers propers, com ara Francesc Cambó, perquè les mares poden mirar per la finestra i vigilar que estan bé, tot i que són conscients alhora que són una molèstia si fan servir el patinet i/o la pilota per al joc. Destaquen com un element positiu l'absència de cotxes a prop, tot i que per alguns jocs com ara el "pilla pilla" o "el escondite" no tenen masses llocs on amagar-se i si es mouen del perímetre de seguida es troben els cotxes. Per aquest grup d'edat també apareix la Plaça del Mercat i el Parc de la Font Santa en els seus discursos. En el cas de la Plaça del Mercat tot i que els hi agrada anar perquè hi ha molta gent per jugar, són conscients que activitats com jugar a la pilota i al patinet són incompatibles amb l'espai on es troben. El Parc de la Font Santa, apareix com un lloc que es troba molt allunyat del barri però que, en canvi, hi ha una disponibilitat d'equipaments. Per aquest grup d'edat, la zona del Centre Cívic i Poliesportiu Salvador Gimeno perquè poden desenvolupar activitats físiques. En concret, aquest grup d'edat, en el seu discurs ha manifestat "la gent gran es queixa molt de soroll que fan els nens i nenes, però ells també fan soroll i també molesten".

Com hem vist en aquest apartat, el joc és una activitat eminentment dels infants on, en l'OSS hi ha un major predomini dels nens sobre les nenes en els trams observats, malgrat la proporció de persones jugant sobre el total de persones observades per tram són poques. Tal i com han expressat en els seus discursos, joc i seguretat és un binomi generador d'espais segurs o insegurs per al joc, és a dir, tant infants com persones adultes, prefereixen aquells indrets destinats al joc que queden allunyats del espais del trànsit. D'acord amb això, les valoracions positives dels espais estan relacionades fonamentalment amb la configuració física i el valor simbòlic. Ara bé, cal destacar que malgrat que les persones senten o són conscients de que potser els llocs on van a jugar no són els més segurs, malgrat això, van a jugar-hi.

El Parc de la Font Santa és l'espai predilecte, no només pel seu aïllament del trànsit, sinó perquè a més permet la compatibilitat dels diferents usos dins al mateix recinte. Ara bé, els discursos dels infants ens han aportat una visió diferenciada respecte als discursos d'altres franges d'edat. De la canalla entrevistada, els grups d'edat més joves, en els seus discursos sobre el joc no apareix com element relacionat amb la seguretat i, en canvi, a mesura que tenen més edat, la seguretat apareix com element que descriu i delimita les seves possibilitats de joc i lleure.

Un altre element clau en els discursos dels infants és que el joc a la pilota en l'espai públic, degut a la pròpia problematització al barri amb aquest tipologia de joc, els infants s'*autoperceben* com una molèstia, en concret quan en el joc hi són presents pilotes o patinets, ha sorgit en el seu discurs oposició que manifesta una opinió antagonista entre els grups d'edat i amb certes pinzellades de confrontació respecte a les persones més grans a l'hora de compartir espais.

4.3 . El barri per a l'esport

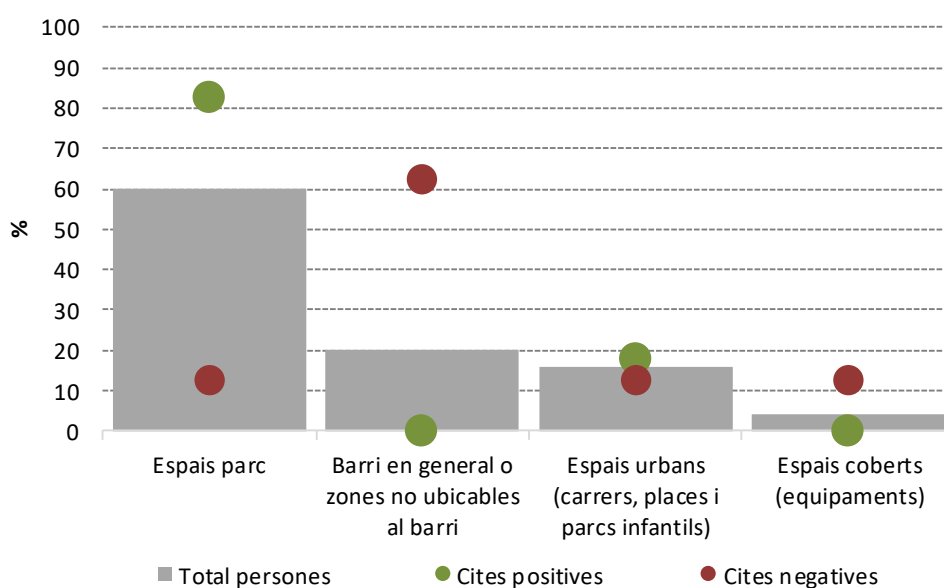
La caracterització urbana dels espais urbans no només acullen relacions socials per caminar i jugar sinó que alhora també poden incentivar espais urbans per la pràctica de l'esport. Tradicionalment, els parcs són les infraestructures de referència de la planificació urbana associats a l'esport en l'espai públic. Encara que més enllà dels espais planificats també hi ha trames urbanes que poden funcionar com nous espais generadors per la pràctica esportiva.

Tal com s'ha vist, l'esport és una activitat pràcticament inexistent en els carrers i espais oberts del barri, sols un 0,4% de les persones recomptades durant l'OSS estava fent esport. Per aquest motiu el present apartat no ofereix dades de provinents d'aquesta font d'informació.

4.3.1 L'esport en el discurs

Al gràfic 19 es mostren els tipus d'espais més citats que s'han esmentat sigui positiva o negativament per fer esport. És evident que el lloc no tan sols més citat, i a més amb valoracions positives són els parcs. A la taula 26, es concreta que és el Parc de la Font Santa l'espai més citat i a més on el 93,3% de persones el mencionen com el millor espai per fer esport.

Gràfic 17. Tipus d'espais citats per l'esport i valoració (% persones), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Taula 26. Espais citats per al joc i valoració (%), Les Planes, 2018.

	% persones que l'han citat	% persones que l'han citat com a millor espai	% persones que l'han citat com a pitjor espai
Parc Fontsa	60	93,3	6,7
Carrers (genèric o no ubicables)	16	0	100
Biblioteca Miquel Martí i Pol	4	0	100
Centres administratius i zones comercials	4	0	100
Parque del Broggi	4	100	0
Plaça del Mercat	4	100	0
Zona de TV3	4	100	0
Zona industrial	4	0	100

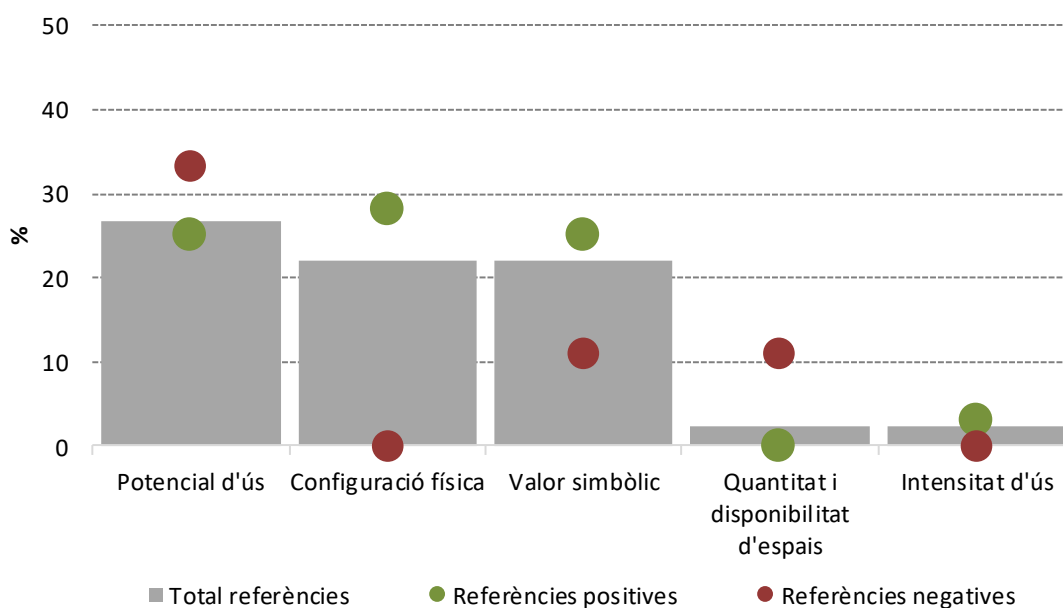
Font: Entrevistes estructurades.

4.3.2 Elements positius i negatius dels espais per al joc

En el gràfic 20 es pot observar els eixos de valoració dels espais per l'esport tenint en compte, d'una banda el nombre total de referències (positives i negatives) en funció de cada categoria, que en aquest cas i seguint l'ordre en funció del volum destaquen: el potencial d'ús, la configuració física, el valor simbòlic.

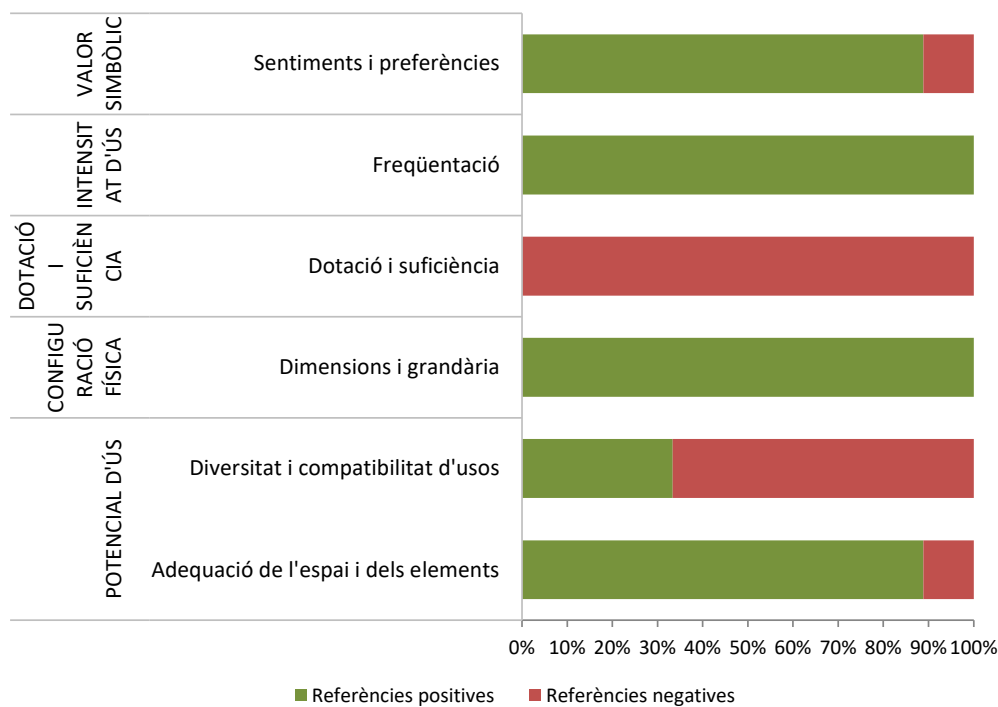
Respecte a la potencialitat d'usos per la pràctica de l'esport, destaquen les referències negatives per sobre de les positives. En concret, aquestes referències negatives en els discursos de Les Planes responen a la manca d'espais destinats a la pràctica esportiva. La configuració física és el segon element que més vegades s'ha fet menció i majoritàriament de manera positiva en el relat dels veïns i veïnes del barri, en concret, les cites eren positives en aquelles elements que al·ludeixen a les dimensions i a la grandària dels espais per fer esport. El valor simbòlic apareix com la com el tercer eix de valoració més citat en relació als espais per fer esport, és a dir, les persones valoren positivament els espais per fer esport en un funció de les seves preferències personals.

Gràfic 18. Eixos de valoració dels espais per l'esport, Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Gràfic 19. Elements de valoració dels espais per l'esport (% referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

4.4 . El barri per a l'estada i la relació

Una de les qüestions rellevants entorn els usos dels espais del barri és si aquests són llocs on es poden desenvolupar pràctiques de sociabilitat. És a dir, si els carrers, les places, els parcs, els equipaments i altres espais del barri són alguna cosa més que un espai de pas, o de realització d'activitats quotidianes. Es tracta de conèixer si són espais on les persones interaccionen mentre duen a terme aquestes activitats diàries. En aquest apartat s'examinen els vincles veïnals a Les Planes, des de la perspectiva dels contactes socials que es produeixen en els espais comuns del barri .

4.4.1 Els espais per a la relació en el discurs de les persones

En demanar per aquells espais que les persones consultades prefereixen per conversar i relacionar-se, la majoria ha referit als espais urbans, com es pot comprovar al gràfic 22. La resta d'espais (equipaments, grans parcs o el barri en general) s'han citat per un nombre menor de persones. Així doncs, sembla que els carrers, places i parcs infantils segueixen oferint el suport físic i material sobre el que s'assenten les relacions socials i que el barri segueix sent el nucli bàsic de la convivència. Una segona constatació és que els espais urbans, com a lloc de relació, se citen tant termes negatius com positius: com es veurà més endavant, les persones es relacionen als diferents espais del barri, més enllà de quines siguin les condicions dels mateixos.

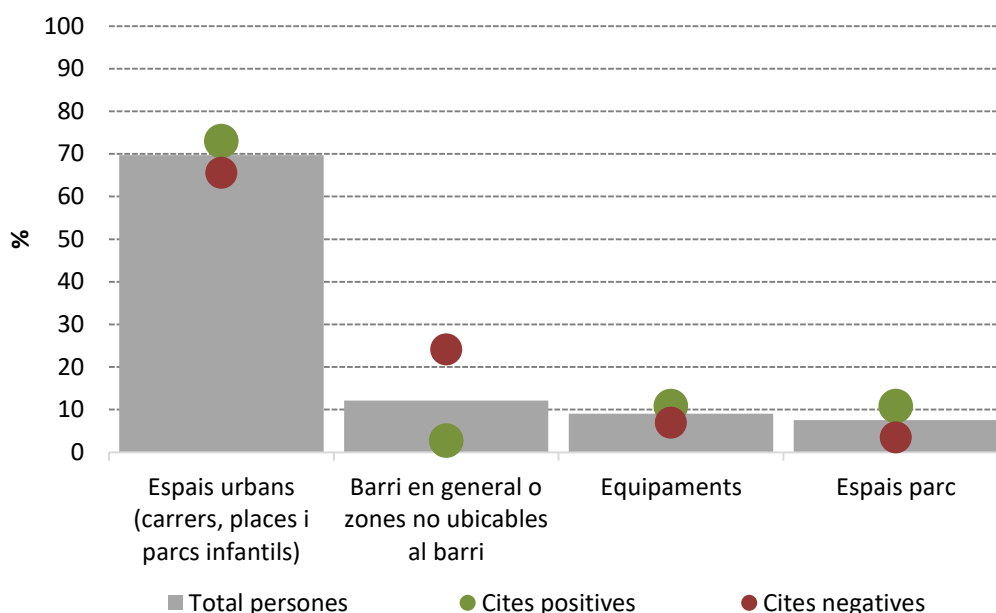
Si els espais urbans són els més citats pel seu valor relacional, la Plaça del Mercat n'és l'exemple més paradigmàtic: pràcticament una tercera part de les persones consultades (27,3%) l'ha citat com a lloc de relació, i ho han fet més en termes positius que en negatius. De les persones que han parlat d'aquesta plaça com a lloc de relació, pràcticament la seva totalitat s'hi ha referit com al millor espai del barri per a interaccionar amb altres persones. Com es veurà més endavant, la Plaça del Mercat reuneix la major part dels elements que les persones opinen que són bons per a la relació: és central, molt freqüentat, hi ha llocs per seure i s'hi poden trobar persones conegudes. De fet, a tall d'anècdota, les persones entrevistades han fet referència als bancs situats a la Plaça del Mercat com a *La Moncloa* al·ludint a què és un espai on les persones s'asseuen i parlen dels problemes del barri, de la vida, etc., i és allà "on s'arregla tot".

A l'altre extrem hi trobem la zona industrial que envolta part del barri. És un espai molt present en l'imaginari dels veïns i veïnes, però, en termes negatius: s'ha citat per un 15,2% de les persones consultades, sempre com al pitjor espai del barri per a relacionar-se. En aquest cas es tracta d'un espai on es manifesten algunes de les característiques que, com es veurà a les properes pàgines, s'interpreten com a elements negatius per a la relació: presència de situacions, usos o persones que es consideren problemàtiques, molestes o perilloses (per exemple consum de drogues o alcohol, baralles, delinqüència, ...), brutícia i poca il·luminació. El carrer cirerers també reuneix aquestes característiques que en fan un dels espais més citats com a pitjor lloc per a relacionar-se.

Els carrers en general també se citen com a lloc de relació: encara que es faci en termes negatius, són un dels espais més presents en l'imaginari dels veïns i veïnes quan pensen en els llocs on relacionar-se.

És indicatiu que espais pensats i dissenyats per a l'estada i la relació com els equipaments i els grans parcs, han rebut menys referències com a espais de relació que els carrers. En el primer cas pràcticament totes s'han referit al Centre Cívic i a la Biblioteca Martí i Pol, amb una diferència: si el Centre Cívic sempre s'ha citat com a un dels millors espais per a la relació, la Biblioteca Martí i Pol, en canvi, recull impressions negatives, associades a la presència de persones problematitzades com són els joves. Pel que fa als parcs la Font Santa apareix altra vegada com un espai que, tot i estar fora dels límits administratius de Les Planes, forma part del barri en l'imaginari de les persones.

Gràfic 20. Tipus d'espais citats per relacionar-se, Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Taula 27. Espais més citats per a la relació (% persones), Les Planes 2018.

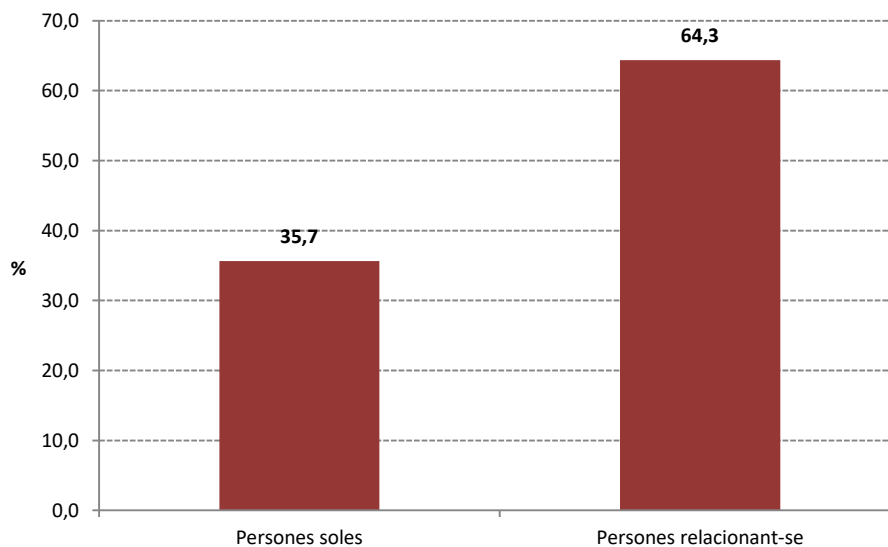
	% persones que l'han citat	% persones que l'han citat com a millor espai	% persones que l'han citat com a pitjor espai
Plaça del Mercat	27,3	94,4	5,6
Zona industrial	15,2	0	100
Carrers en general	6,1	0	100
Parc Fontsa	6,1	75	25
C/dels Cirerers	4,5	0	100
Biblioteca Miquel Martí i Pol	3	0	100
Centre Cívic	3	100	0
Plaça Antonio Machado	3	100	0
Plaça de Sant Joan	3	100	0
Zones o establiments oci i restaura	3	50	50

Font: Entrevistes estructurades.

4.4.2 Les Planes com a barri relacional: pràctiques relacionals observades a les Planes

Ens preguntem ara si els espais del barri de Les Planes són efectivament un lloc relacional, on les persones conviuen i interactuen. D'acord amb les dades extretes a partir de l'observació sistemàtica dels espais, podem afirmar que Les Planes és un barri amb un gran valor relacional. Així, de les 1.237 persones que s'han recomptat a partir de l'observació social sistemàtica, gairebé dues terceres parts (un 64,3%) estava acompanyada, interactuant amb una altra persona o grup (gràfic 23). Si ens fixem amb el perfil de les persones que s'han recomptat interactuant amb altres, podem veure que la proporció de persones relacionant-se és major entre les dones observades que entre els homes: de totes les dones observades pràcticament un 70% s'estava relacionant amb altres persones, mentre que entre els homes així ho feien un 60%. Pel que fa a l'edat, la proporció de població que es relaciona és més elevada entre els grups més joves. En primer terme, i com és lògic, pràcticament tots els infants observats estaven amb altres persones, doncs anaven acompanyats d'adults. En segon lloc destaca l'elevat valor relacional del barri entre adolescents: fins un 80,7% dels joves recomptats estaven interactuant amb altres persones. Entre la població adulta i gran la majoria també es trobava acompanyada, però en menor proporció: un 59,8% dels adults i un 56,4% de la gent gran estava relacionant-se amb altres persones en el moment de l'observació.

Gràfic 21. Proporció de persones observades soles i relacionant-se, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Taula 28. Perfil de les persones que es relacionen, Les Planes, 2018.

	Total observades	Relacionant-se	Rel /Obs
Dones	526	366	69,6
Homes	684	403	58,9
Infants	120	119	99,2
Adolescents	83	67	80,7
Adults	791	473	59,8
Gent Gran	243	137	56,4
Total	1.237	796	64,3

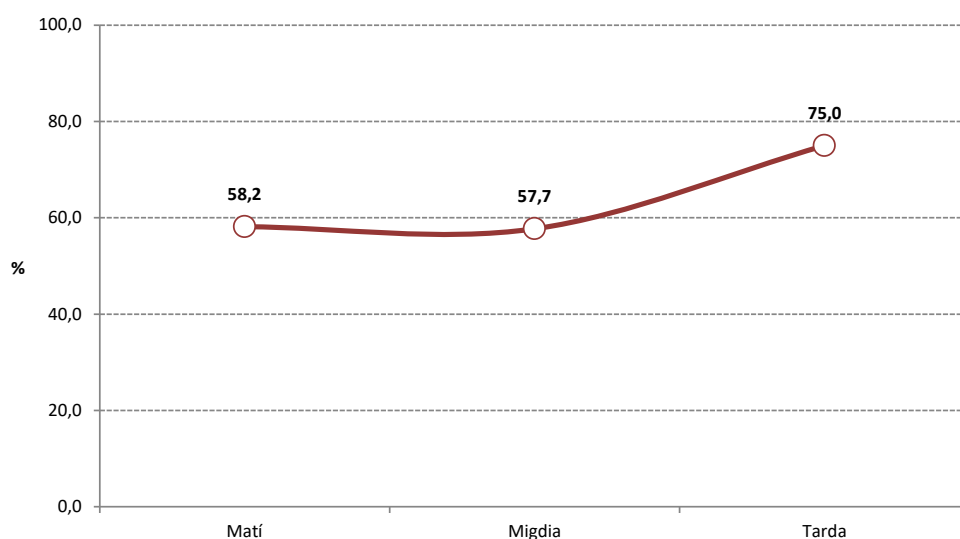
Font: Observació Social Sistemàtica.

La intensitat relacional al barri de Les Planes es dona al llarg de totes les franges horàries i en relació a totes les activitats observades. Pel que fa a l'horari, el moment de relació és sobretot la tarda: de totes les persones observades durant la tarda, tres quarts parts (un 75,0%) s'estaven relacionant amb altres persones. Durant el matí i el migdia disminueix l'activitat relacional del barri, si bé és igualment destacable: prop d'un 60% de les persones observades durant les primeres hores del dia i durant el migdia estava interactuant amb altra gent.

Pel que fa a les activitats quotidianes amb major valor relacional, el gràfic 25 presenta la proporció de persones que s'estaven relacionant sobre el total de persones vistes fent cada

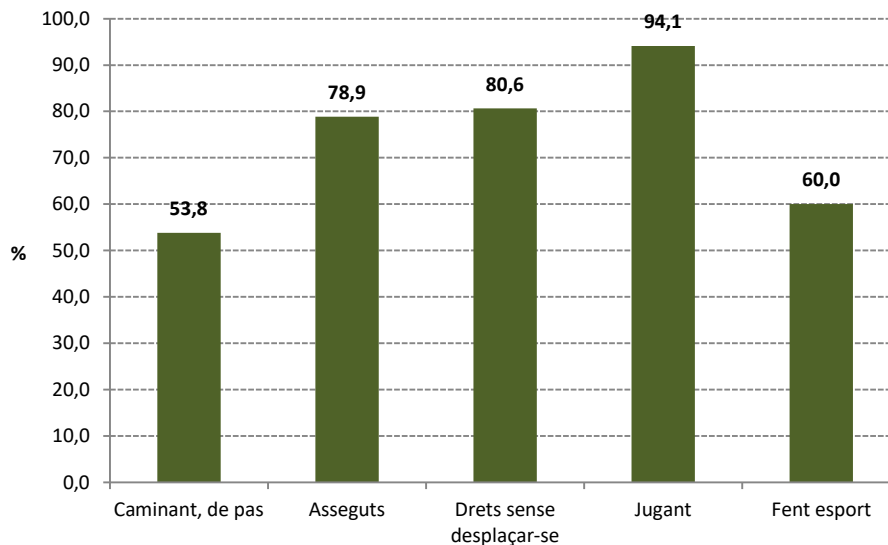
una de les activitats que s'han pogut observar (caminar, seure, estar dret, jugar i fer esport). Tal i com es pot veure, jugar és l'activitat més relacional, si bé com es comentava més amunt el fet que els infants vagin acompanyats per persones adultes implica que necessàriament el joc infantil esdevingui una activitat relacional, ni que sigui entre menors i persones responsables dels mateixos. En segon lloc destaca el valor relacional de "l'estada": prop d'un 80% de les persones assegudes observades s'estava relacionant amb altres persones. L'estada no només es fa en espais de repòs on seure, el fet de parar-se i saludar altres persones, xerrar en voreres o altres espais també té un gran valor relacional al barri: un 80,6% de les persones que estaven dretes però sense caminar es trobava interactuant amb altres persones. El caràcter relacional del caminar és menor, tot i que rellevant: més de la meitat de les persones que estaven caminant ho feien acompanyades o interactuant amb altres persones. Finalment, de les poques persones que es van veure fent esport, la majoria (un 60%) ho feia en companyia.

Gràfic 22. Proporció de persones observades relacionant-se segons franja horària, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Gràfic 23. Proporció de persones relacionant-se segons tipus d'activitat, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Anteriorment hem vist que la intensitat de relació és major entre els segments d'edat més joves i una mica més elevada entre les dones que entre els homes, però, s'observen diferències segons el tipus d'activitat. La taula següent presenta la distribució per sexe i edat de la població que s'estava relacionant durant l'estada (asseguts, drets sense caminar) i mentre caminava o estava de pas. Les activitats del joc i l'esport no s'inclouen, la primera perquè com s'ha vist sempre és relacional (els infants van acompanyats) i l'esport perquè és una activitat residual al barri. Els resultats mostren que entre les persones que al barri de Les Planes els homes predominen sobre les dones quan es tracta de relacionar-se durant activitats estàtiques. Sobretot, es veuen més homes drets interaccionant amb altres persones (54,6% contra un 45,4% de dones), però també asseguts (56,1% d'homes i 43,9% de dones). En canvi, el caminar és més relacional entre dones que homes: de les persones que caminaven acompanyades el 53,9% eren dones. Pel que fa a l'edat la població adulta i la gent gran- els perfils més presents als carrers del barri-, són els que més s'ha vist entre els grups que es relacionaven de forma estàtica. Ara bé, quan es tracta de caminar, es veuen sobretot adults i infants, i el volum de gent gran caminant acompanyada disminueix respecte les altres activitats.

Taula 29. Perfil de les persones que es relacionen durant les activitats d'estada i el caminar/passejar, Les Planes 2018.

	Drets		Asseguts		Caminant	
	N	%	N	%	N	%
Dones	75	43,9	99	45,4	179	53,9
Homes	96	56,1	119	54,6	153	46,1
Total	171	100,0	218	100,0	332	100,0
Infants	6	3,4	3	1,4	78	22,1
Adolescents	7	4,0	23	10,5	34	9,6
Adults	124	70,9	140	63,6	196	55,5
Gent gran	38	21,7	54	24,5	45	12,7
Total	175	100,0	220	100,0	353	100,0

Font: Observació Social Sistemàtica

4.4.3 Espais d'estada i relació a Les Planes

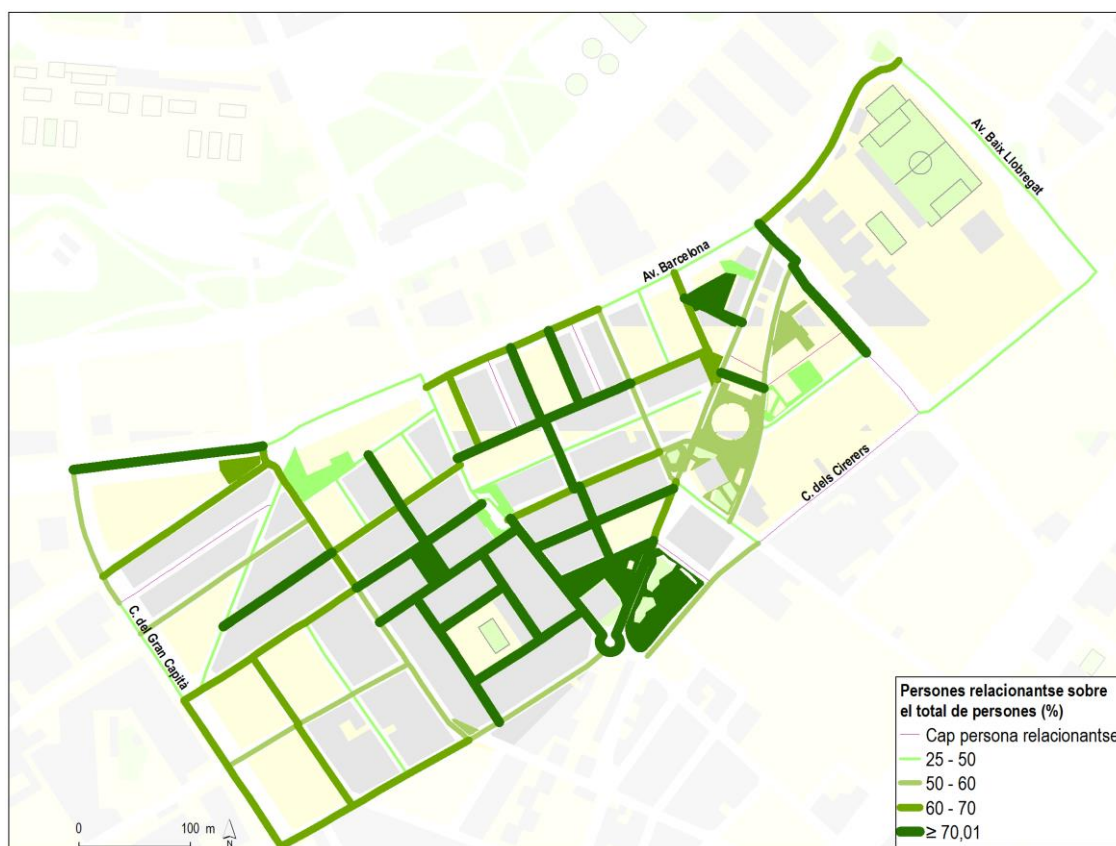
Recordem que a les pàgines anteriors s'ha vist com els espais que apareixen més presents com a llocs de relació en l'imaginari de les persones consultades de Les Planes són els espais urbans (carrers, places i parcs infantils), però, on hem vist que es donen les pràctiques relacionals? Si tenim en compte les pràctiques efectives de relació observades dins els límits administratius del barri a partir de l'observació sistemàtica, podem veure com, efectivament Les Planes és un barri relacional. Així ho mostra el mapa 11 on s'il·lustra la proporció de persones que s'estaven relacionant sobre el total de persones observades a cada tram de carrer, on a més intensitat del verd, major és el percentatge.

Tal i com mostra el mapa la majoria de carrers i zones del barri tenen un caràcter eminentment relacional. Les zones on s'ha observat més persones interactuant entre les diverses persones recomptades han estat la Plaça del Mercat, la Plaça Antonio Machado i els seus voltants, on més d'un 70% de les persones recomptades estaven relacionant-se. Recordem que la Plaça del Mercat era també un dels espais més presents en els discursos sobre els espais relacionals, així com la Plaça Antonio Machado, que també apareixia entre les més citades. Tal com s'ha vist en el capítol sobre la freqüentació, són espais utilitzats per a tot tipus de perfils de població.

També s'observa una elevada intensitat de la sociabilitat a la Plaça del Carme i els carrers que la limiten i hi accedeixen, així com al carrer Josep Maria Pi i Sunyer, o als carrers que envolten el centre cultural ICARTH. En el cas del centre cultural, es tracta d'un dels espais de relació dels adolescents del barri, principals usuaris d'aquests carrers tal com s'ha vist anteriorment.

En l'altre extrem es troben alguns carrers on la intensitat de relació és baixa o directament nul·la: el carrer dels Cirerers n'és l'exemple més paradigmàtic: de les persones que s'hi ha vist, cap estava interactuant. Recordem que en el discurs de les persones aquest carrer també apareixia com un dels pitjors espais per a la relació.

Mapa 11. Proporció de persones relacionant-se sobre el total de persones observades a cada tram, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Tal com hem vist anteriorment les activitats relacionals són més estàtiques que dinàmiques (si bé convé ressaltar que caminar i passejar també gaudeixen d'un gran valor relacional). En aquelles activitats relacionals de caràcter estàtic, concretament les persones assegudes relacionant-se, s'ha identificat en quins tipus d'espais es duen a terme, i si es d'usos previstos o no previstos. En altres paraules, ens interessava conèixer si a l'hora de seure només es fa ús d'aquells espais que han estat dissenyats específicament per a l'estada (bancs, terrasses, zones habilitades entre edificis, reserves d'espais) o si, al contrari, també hi ha tipus d'espais que s'utilitzen de forma espontània o no prevista: la utilització de cadires de casa, de portals, graons, baranes, escales per seure, que són paradigmàtiques a l'hora de capturar el valor *convivencial* dels barris.

Les dades resultants, taula 30, mostren que la majoria de persones assegudes estaven en llocs previstos per a l'estada i la relació (89,7%), sobretot a terrasses de locals de restauració (53,6%) i també a bancs del carrer (36,1%). Ara bé, fins un 10,3% de les persones es trobava asseguda en espais no previstos per a l'estada, principalment graons d'entrada als edificis (8,2%). Així doncs, sovint les zones d'estada més populars es troben junt a les façanes dels edificis, inclús quan no hi ha bancs disponibles. Des de la sociologia i el disseny urbà s'ha observat la importància de l'anomenat *efecte vora*: ofereixen protecció a la vegada que permeten observar allò que passa al carrer. També s'ha vist gent asseguda en mobiliari mòbil (cadires de casa, comprovar), en escales, baranes i ampits o "sortints" dels locals o aparadors, i, fins i tot, asseguts a la vorera.

Taula 30. Zones d'estada previstes i no previstes, Les Planes, 2018.

	%
Terrasses i vetlladors hostaleria	53,6
Mobiliari urbà estàtic (bancs i seients)	36,1
Total previstos	89,7
Vorera	2,1
Mobiliari urbà mòbil (cadires de casa, etc.)	2,1
Graons d'entrada als edificis d'habitatge	8,2
Escales, baranes, ampits, parapets,...	2,1
Total no previstos	10,3
TOTAL	100,0

Font: Observació Social Sistemàtica

Els mapes que s'exposen a continuació il·lustren el volum de persones que s'han vist relacionant-se dretes sense desplaçar-se i assegudes, i els punts concrets del barri on s'ubiquen.

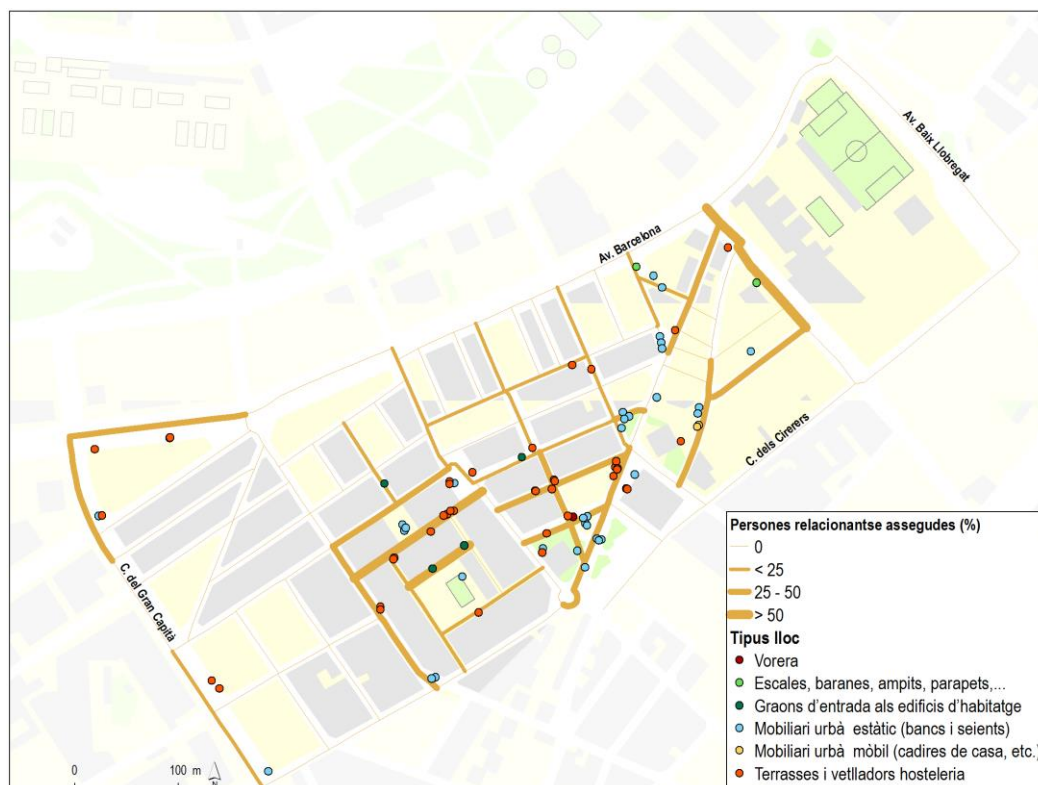
- Tal i com es pot veure, les persones que es van veure dretes relacionant-se estaven sobretot parades a les voreres i repartides en diversos trams de carrer del barri.
- En canvi, les persones assegudes relacionant-se tendeixen a concentrar-se més en determinades àrees. Per exemple, els bancs i seients situats al perímetre de les places del Mercat i Antonio Machado, els bancs de la Plaça Espanya i els de la Plaça del Carme. També s'han vist persones relacionant-se assegudes a la cantonada dels carrers Mare de Déu de la Mercè i Avinguda de les Flors, on hi ha una reserva d'espai per a l'estada formada per una ampliació de vorera amb trams i verd urbà. Els bancs del final del carrer Hospitalet de Llobregat, quan conflueix amb John F. Kennedy també són utilitzats per a l'estada relacional.
- Del mapa en destaca també la intensitat relacional que es dona en terrasses de bars sobretot a la Plaça Antonio Machado, davant de Plaça Espanya, al carrer Joan Maragall amb Sagrada Família i al carrer Galícia.
- S'han vist poques persones en zones d'estada no previstes si bé és interessant anomenar-les, doncs també són espais de relació al barri: es tracta de gent asseguda relacionant-se a la sortida del pàrquing entre Avinguda Barcelona i el carrer Hospitalet de Llobregat, al mur baix que envolta la vegetació Muret de Carrer dels Frares amb John F. Kennedy, i fins i tot alguna persona asseguda amb mobiliari de casa al carrer Sant Francesc d'Assís. També s'ha vist gent asseguda a portals d'accés als edificis prop del centre Cultural Icarth.

Mapa 12. Llocs del barri on s'han vist persones relacionant-se de forma estàtica (dretes), Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Mapa 13. Llocs del barri on s'han vist persones relacionant-se de forma estàtica (assegudes), Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

4.4.4 Intensitat de relació segons característiques del tram de carrer

Per a les polítiques d'urbanisme i el disseny d'espais és important conèixer fins a quin punt l'estructuració de tram de carrers, la dotació de mobiliari o la provisió de zones d'estada poden ser factors potenciadors de l'ús relacional dels espais. La taula que es presenta a continuació mostra la mitjana de persones relacionant-se que s'han recomptat segons les característiques de la via i la dotació de mobiliari i espais per a l'estada.

Els resultats mostren com s'han vist més persones relacionant-se en avingudes que en carrers i carrerons, si bé les proves de significació estadística indiquen que les diferències no són rellevants, pel que es pot afirmar que al barri de Les Planes les persones es relacionen amb la mateixa intensitat en tots els tipus de vies. En canvi, la dotació de zones d'estada és un factor rellevant per a donar valor relacional als carrers de Les Planes: aquells trams amb parcs, places o placetes són els més relacionals del barri, i també aquells on hi ha reserves d'espai per a l'estada (amb mobiliari, verd urbà o pintura). La dotació de mobiliari urbà també incideix en el valor relacional dels espais al barri de Les Planes: la mitjana de persones relacionant-se és més elevada en els trams que disposen d'arbres, zones enjardinades i, sobretot, en aquells on hi ha bancs.

D'acord amb aquests resultats, una possible via per incidir en el potencial relacional dels espais metropolitans és a través de la dotació de zones d'estada en els carrers, siguin parcs o places o reserves d'espais, que facilitin poder estar-se aturat o assegut durant llargues estones de temps, amb ombra i verd urbà.

Taula 31. Mitjana de persones relacionant-se segons tipus de via i dotació de mobiliari, Les Planes, 2018.

	N (trams de carrer)	Persones relacionant-se (mitjana)
Tipus de via		
Carrer	57	3,73
Carreró, passatge, pas entre edificis	8	2,88
Avinguda, passeig, rambla	7	4,24
Zones d'estada i d'esbarjo		
Trams amb parcs, places o placetes	9	6,41
Trams amb espais habilitats entre edificis	10	1,93
Trams amb reserves d'espai	10	4,57
Trams sense zones d'estada	45	3,21
Mobiliari urbà		
Arbres a tot el tram	28	4,60
Arbres a major part del tram	7	5,10
Arbres en alguns punts	7	3,48
Tram sense arbres	30	2,56
Zones enjardinades a tot el tram	13	5,00
Zones enjardinades a major part	2	3,17
Zones enjardinades en alguns punts	31	4,43
Tram sense zones enjardinades	26	2,18
Bancs a tot el tram	11	5,58
Bancs a major part del tram	0	-
Bancs en alguns punts del tram	11	4,45
Tram sense bancs	50	3,10
Total	72	3,69

Font: Observació Social Sistemàtica.

La manca de manteniment o la brutícia són elements que se solen indicar com a possibles limitadors de l'ús social dels espais, minvant així la seva potencialitat com llocs relacionals. Tanmateix, i pel que fa al barri de Les Planes, els resultats indiquen que les persones acaben relacionant-se als espais de què disposen, més enllà de si aquests gaudeixen d'unes bones condicions de neteja i/o manteniment.

Tal i com es pot veure a la taula 32 s'ha observat una major intensitat de relació en els carrers ben asfaltats i davant d'edificis comercials o industrials en bon estat de conservació, mentre que en la resta d'elements com la neteja, el manteniment o la conservació de les façanes d'edificis residencials, si bé s'han vist més persones relacionant-se allà on l'estat és bo o molt bo, no es pot afirmar que les diferències siguin significatives. En definitiva, actuar sobre el manteniment i la neteja no promou necessàriament un major ús relacional dels espais, però això no significa no sigui rellevant per a la satisfacció que els proporcionen els llocs de relació, qüestió que s'aborda al final d'aquest capítol.

Taula 32. Mitjana de persones relacionant-se segons estat dels elements, Les Planes, 2018.

	N (trams de carrer)	Persones relacionant-se (mitjana)
Estat de l'asfaltat		
Bo o molt bo	59	4,04
Bastant bo	8	2,48
Molt dolent o dolent	5	1,50
Estat de la neteja		
Bo o molt bo	61	3,87
Bastant bo	7	2,80
Molt dolent o dolent	4	2,46
Estat del manteniment		
Bo o molt bo	63	3,92
Bastant bo	4	2,85
Molt dolent o dolent	5	1,36
Estat conservació façanes habitatges		
Molt bo o en bones condicions	67	3,80
Es necessiten algunes millores	2	2,33
Estat conservació façanes immobles comercials/industrials		
Molt bo o en bones condicions	41	5,11
Es necessiten algunes millores	3	1,40
Total	72	3,69

Font: Observació Social Sistemàtica.

Fins ara hem vist que la presència d'espais per a l'estada és un factor rellevant a l'hora de dotar els espais de valor relacional, mentre que el seu estat de neteja i manteniment no sembla tan important, doncs al final les persones es relacionen en els espais que disposen o que queden més a prop de les seves activitats diàries. Si, d'acord amb això, la vida "mana", els usos locals i edificis, en tant que donen resposta a les necessitats i activitats diàries de les persones, sí que haurien de ser un factor rellevant per a potenciar la freqüentació (com hem vist a les pàgines anteriors) i, en conseqüència, la possibilitat d'establir-hi relacions de convivència.

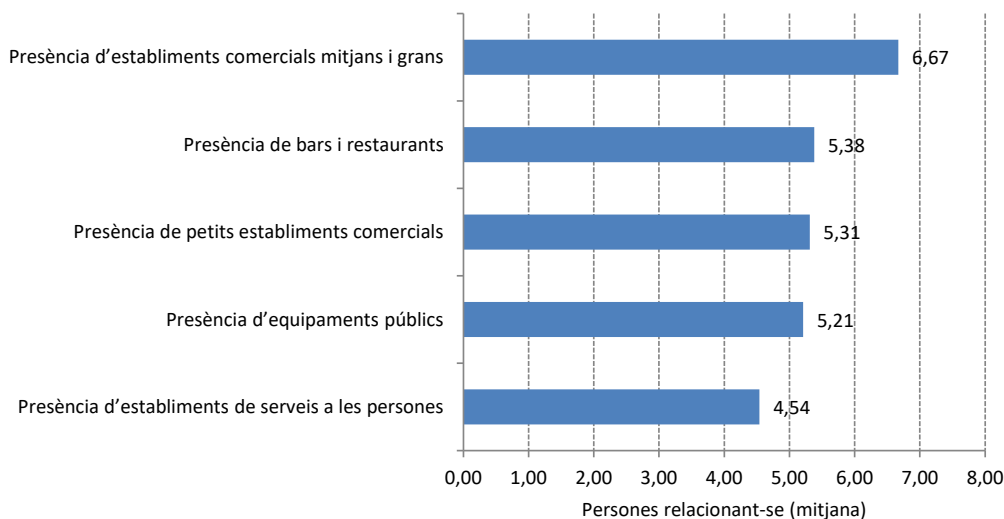
Els resultats a Les Planes així ho confirmen: s'han observat més persones relacionant-se en trams de carrer d'ús mixt, on hi ha varietat d'usos dels locals, que en aquells carrers monofuncionals (vegeu la taula 33). Si ens atenem als diferents usos presents als trams de carrer podem veure com el gran potencial relacional del comerços i locals de restauració. Tal i com es pot veure al gràfic 25 les mitjanes més altes de persones relacionant-se corresponen als trams amb comerços petits, mitjans i grans i en els que tenen bars i restaurants. També s'observa més relació allà on hi ha equipaments públics, però en menor mesura que en el cas dels locals comercials. La presència de persones relacionant-se en els trams amb equipaments religiosos, amb edificis residencials i amb locals d'associacions no és presenta diferències estadísticament significatives amb els trams sense aquests usos, de manera que no s'ofereix al gràfic.

Taula 33. Mitjana de persones relacionant-se segons ús predominant del tram de carrer, Les Planes, 2018.

	N (trams de carrer)	Persones relacionant-se (mitjana)
Mixt	25	4,87
Únicament residencial	44	3,20
Únicament comercial	1	0,00
Únicament indústria/Emmagatzematge	1	3,00
Únicament institucional (escola, ajuntament, centres esportius)	1	0,00
Total	72	3,69

Font: Observació Social Sistemàtica.

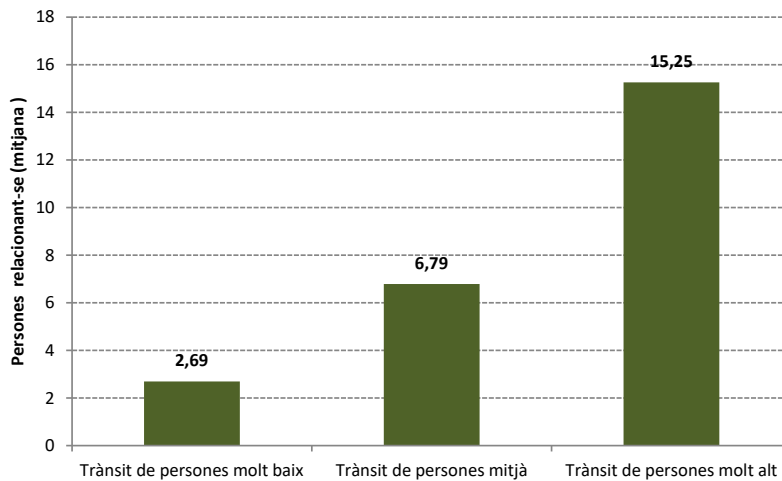
Gràfic 25. Mitjana de persones relacionant-se segons usos presents al tram de carrer, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

Si les persones van allà on poden fer les seves activitats quotidianes, els llocs que atreuen moltes persones poden esdevenir també els més relacionals. Les dades que es presenten al gràfic 26 mostren com els espais socialment dinàmics, amb molta intensitat de persones són també els que tenen un major potencial relacional. En definitiva es pot afirmar que els espais de major ús relacional reuneixen elements d'atracció i són dinàmics socialment, i que aquest dinamisme s'articula principalment al voltant de l'activitat comercial, però també de la presència d'equipaments públics.

Gràfic 24. Mitjana de persones relacionant-se segons intensitat d'ús del tram, Les Planes, 2018.

Font: Observació Social Sistemàtica.

A continuació ens hem preguntat si la coexistència entre persones i vehicles minva el potencial relacional dels espais. Una primera consideració a tenir en compte és la poca presència dels cotxes al barri de Les Planes. Tot i això, hem volgut esbrinar si aquells espais del barri amb trànsit de vehicles, vehicles estacionats o soroll per part dels mateixos dificulten l'apropiació col·lectiva dels carrers i el seu valor relacional.

Tal i com es pot veure a la taula 35, la mitjana de persones relacionant-se és més elevada en el els trams de carrer amb una intensitat de trànsit mitjana o alta, i també en aquells amb bastant o molt soroll originat pels vehicles. D'altra banda, s'han vist més persones relacionant-se allà on no hi ha cotxes aparcats o mal aparcats. Ara bé, els contrastos estadístics mostren que en cap cas les diferències en les mitjanes són significatives, pel que cal concloure que al barri de Les Planes la presència del vehicle és un factor que no propicia ni limita el potencial relacional dels carrers. Sovint, els espais centrals del barri són aquells que atreuen un major nombre d'usuaris, en vehicle o a peu i la centralitat, factor rellevant en el potencial relacional dels espais tal i com s'ha vist anteriorment, sovint és compartida per persones i vehicles.

Taula 34. Mitjana de persones relacionant-se segons presència de vehicles, Les Planes 2018.

	N (trams de carrer)	Persones relacionant-se (mitjana)
Intensitat trànsit vehicles		
Molt alt o alt	1	3,75
Mitjà	8	4,48
Molt baix o baix	62	3,58
Soroll vehicles		
Molt alt	2	5,14
Bastant alt	2	6,17
Baix o molt baix	68	3,56
Circulació de vehicles		
Circulen en una direcció	32	3,58
Circulen en dues direccions	15	4,00
Via tancada al trànsit	25	3,63
Cotxes aparcats		
Sí	45	3,60
No	27	3,83
Cotxes mal aparcats		
Sí	5	3,47
No	67	3,70
Total	72	3,69

Font: Observació Social Sistemàtica

4.4.5 Elements positius i negatius dels espais per a la relació

Fins ara hem vist que a Les Planes les persones es relacionen sobretot en carrers i places, al llarg del dia i fent diverses activitats. També hem vist que els principals factors potenciadors del valor relacional dels espais són aquells que tenen a veure amb el seu dinamisme social i comercial, així com la presència d'espais d'estada i esbarjo. D'altra banda, l'estat de manteniment o la presència de vehicles no apareixen coma significatius en quant a la mitjana de relacions observades. Ara bé, això no significa que en l'ús relacional dels espais la presència de brutícia, manca de manteniment o de vehicles no siguin elements que puguin incidir en una major o menor satisfacció de les persones. Per tal d'esbrinar quins atributs es valoren positivament o negativa dels espais de relació per part dels veïns de Les Planes, a continuació s'exposen els resultats de la consulta sobre les característiques que defineixen els bons i mals espais per interactuar amb altres persones.

Tal i com mostra el gràfic 27, el discurs sobre els espais de relació s'estructura principalment entorn de tres eixos: l'accessibilitat, el potencial d'ús dels espais i el seu valor simbòlic. També apareixen com a factors rellevants la intensitat d'ús, la configuració física i la seguretat. Més concretament, quan es pensa en l'accessibilitat dels espais de relació es fa sobretot en termes positius. Tal com es veu en el gràfic 28, els espais centrals i amb polaritat, ben connectats, permeables i propers, són els millors llocs per a la relació. Així doncs, els millors espais de

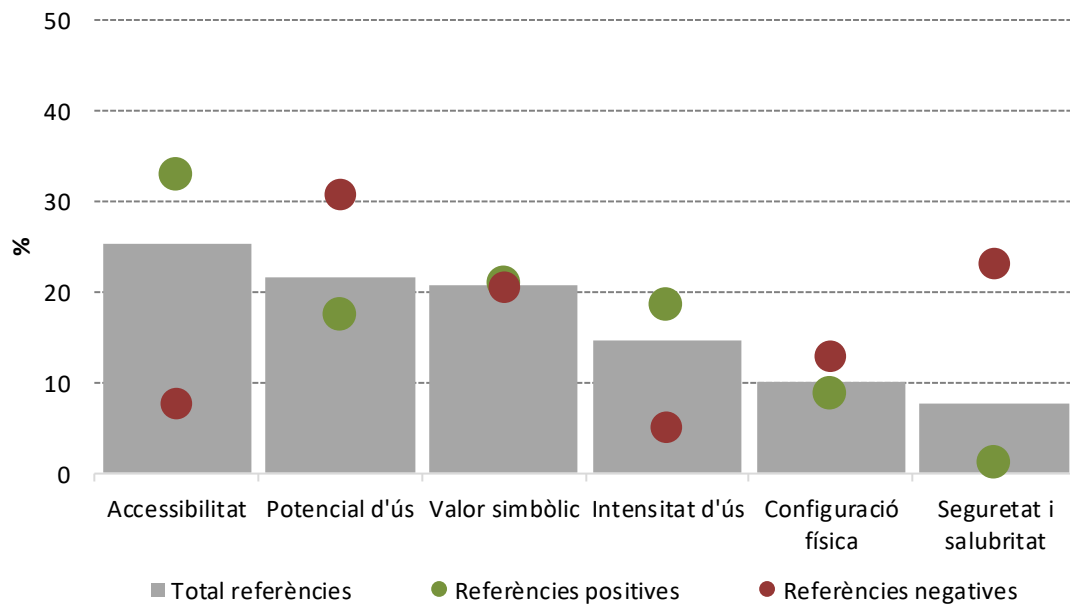
relació són dinàmics socialment, i aquest dinamisme s'articula tant al voltant de l'activitat comercial i de restauració, com en termes de freqüentació en general. La intensitat d'ús dels espais és doncs també clau per al seu valor relacional: la freqüentació dels mateixos és un atribut positiu (i necessari) dels espais per on interactuar i parlar amb altres persones, mentre que els espais amb poca gent són mals espais per a dur a terme la sociabilitat. En definitiva, un espai dinàmic i freqüentat, augmenta el seu potencial relacional.

A continuació, el major nombre de referències han estat per al potencial d'ús dels espais. En aquest cas, els elements que se citen com a positius per a la relació són que els espais permetin la diversitat i compatibilitat d'usos i també es valora positivament que disposin de serveis o mobiliari que s'adeqüi a les necessitats específiques de les persones que les utilitzen. Així, una possible via per incidir en el potencial relacional dels espais metropolitans és a través d'un disseny que faciliti poder estar-se aturat o assegut. Per contra, el discurs sobre els espais de relació agafa connotacions negatives quan es refereix a usos problematitzats: els pitjors llocs per a la relació es caracteritzen, segons les persones consultades, per la presència de situacions, usos o persones que es consideren problemàtiques, molestes o perilloses (per exemple robatoris; consum de drogues o alcohol, baralles, delinqüència, ...).

El valor simbòlic és un altre eix important al voltant del qual s'estructura el discurs sobre els espais de relació. Concretament, els bons espais per a la relació són aquells amb un valor identitari pel seu valor social (per exemple és un lloc conegut, on hi va tothom,...), ritual (per exemple es fan festes, celebracions, manifestacions,...), històric (per exemple és un lloc que existeix de tota la vida,...) o monumental. També són bons espais els que proporcionen satisfacció en el seu pel seu valor natural (per exemple espai verd, natural,...), estètic (per exemple és un lloc maco o lleig), sensorial (per exemple és un lloc agradable).

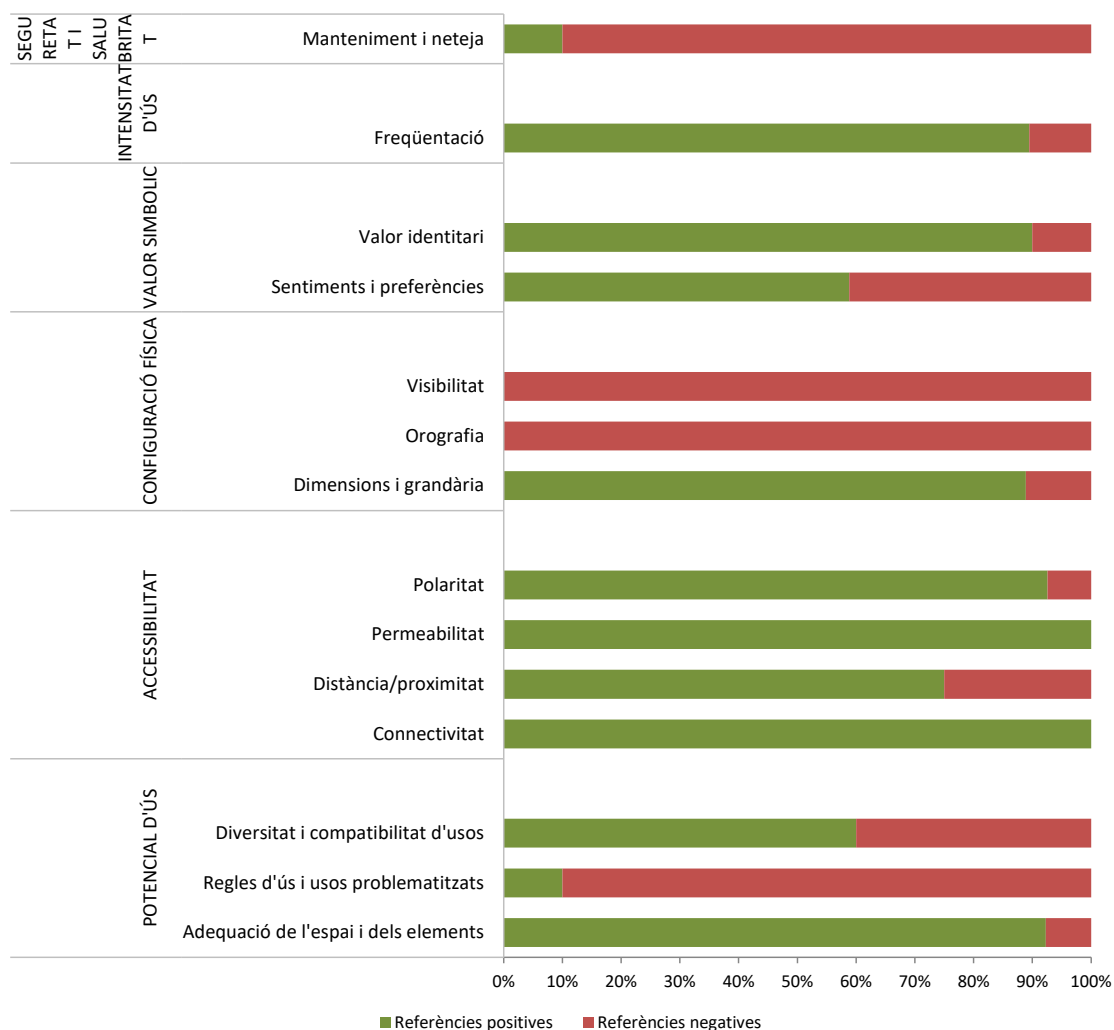
Menor és la importància de la configuració física i la seguretat i salubritat en el discurs de les persones sobre els llocs de relació. Així, aspectes com la visibilitat, l'orografia i el manteniment s'han citat amb menys intensitat en referència als espais de relació, i gairebé sempre en termes negatius (foscor, pendents- recordem el valor relacional del caminar-, brutícia). Entre els aspectes associats a la configuració física, l'element que es destaca amb més positivitat és la grandària dels espais.

Gràfic 25. Eixos de valoració dels espais per relacionar-se (% referències) , Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Gràfic 28. Elements de valoració dels espais per relacionar-se (% de referències), Les Planes, 2018.

Font: Entrevistes estructurades.

Síntesi de resultats

Els resultats d'aquest informe constaten que Les Planes és un barri amb una gran sociabilitat als seus espais de vida quotidiana, on les principals activitats giren entorn el passeig, el caminar i l'estada relacional. La pràctica del joc infantil està en canvi relegada a uns pocs parcs infantils, i l'esport és pràcticament inexistent als espais del barri. Els principals usuaris del barri són tant homes com dones, amb certa preponderància dels primers, i principalment població adulta i gran. Adolescents i infants tenen una menor presència que els adults als carrers i espais oberts del barri, sovint concentrada en punts concrets del mateix, mentre que els grups de població adulta i la gent gran es reparteix al llarg de la majoria de carrers i places. Una altra dada rellevant és la capacitat d'atracció de persones i pràctiques relacionals dels carrers amb dinamisme comercial i locals de restauració, així com la major afluència allà on hi ha equipaments públics i zones o mobiliari per a l'estada i el descans. Per contra, la presència de vehicles no minva el valor relacional en els carrers de Les Planes, i els elements relacionats amb la neteja o les condicions de qualitat dels espais són més presents en el discurs de les persones que en les pràctiques efectives. A mode de resum:

- Respecte a la freqüentació dels espais **s'ha constatat que la zona formada per les places del Mercat i Antonio Machado i l'accés al mercat pel carrer John F. Kennedy és la més freqüentada del barri. Les zones de menor freqüentació** correspon en primer lloc, al grup de carrers que van des de Gran Capità fins a Mare de Déu de la Mercè, en l'àrea més propera a Avinguda Barcelona. Es tracta de l' àrea antiga del barri, que com s'ha vist anteriorment és eminentment residencial, sense espais d'estada i relació i escassa o inexistent activitat en planta baixa dels edificis. Una altra zona de poca freqüentació és la que correspon als carrerons formats darrere el centre cívic i entre els tres blocs d'edificis que tenen façana als carrers John F. Kennedy i Sant Francesc D'Assís.
- **La freqüentació de persones varia en funció de les franges horàries**, calculades per als dies feiners en què s'ha dut a terme la observació sistemàtica: a partir de les 9 del matí, a partir de les 12 del migdia i a partir de les 16 de la tarda. Així, la intensitat d'ús del barri de Les Planes no es distribueix homogèniament al llarg del dia, **essent el matí i la tarda els moments de major freqüentació.**
- **En funció del sexe i l'edat** es veu com a Les Planes hi ha uns espais urbans amb **major presència masculina** que femenina. Respecte a l'edat es pot afirmar que la presència als espais del barri dels diferents grups d'edat reflecteix força l'estructura d'edat de la població. Així, **adults i gent gran són la població resident majoritària al barri i també als seus carrers**, mentre que **infants i adolescents tenen menor pes poblacional i també menor presència als espais del barri.** Convé subratllar però que en el cas dels adolescents és on es troba una menor presència al carrer en comparació amb el seu pes en la piràmide de població. **Es constata que els adults i les persones grans utilitzen pràcticament tots els carrers del barri i no tendeixen a concentrar-se en espais determinats en tanta mesura com la població més jove.**

- La **freqüentació i les pràctiques relacionals** són més intenses en els carrers amb dotació de **mobiliari de descans i espais d'estada**. També hi ha una **més afluència i sociabilitat allà on hi ha comerç, restauració i equipaments públics**. **Respecte la presència del vehicle a Les Planes és un factor que no propicia ni limita el potencial relacional dels carrers**. Sovint, els espais centrals del barri són aquells que atreuen un major nombre d'usuaris, en vehicle o a peu i la centralitat, factor rellevant en el potencial relacional dels espais tal i com s'ha vist anteriorment, sovint és compartida per persones i vehicles.

- Els elements que atreuen un major nombre efectiu de persones i interaccions socials no coincideixen sempre amb els atributs més presents en el discurs dels veïns de Les Planes sobre els bons i mals espais per a les activitats quotidianes: si qüestions com la polaritat i factors d'atracció (com la comercial) apareixen tant en les pràctiques com en els discursos, altres elements com les condicions de neteja o manteniment són molt més presents en la valoració negativa dels espais que en les pràctiques efectives. Les persones acaben desenvolupant les activitats als espais de què disposen o que els hi són més pràctics. Tanmateix, per tal que ho facin amb un major nivell de satisfacció és rellevant intervenir en aquells elements negatius que més apareixen en el seu discurs sobre els espais.